

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY GIETRZWAŁD NA LATA 2021-2030



Opracowanie:
Gminny Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Gietrzwałdzie

Szanowni Państwo.

Oddajemy do Państwa rąk Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gietrzwałd na lata 2021-2030.

W tym miejscu, chcielibyśmy podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w realizację dokumentu, a w szczególności pracownikom Urzędu Gminy w Gietrzwałdzie, Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, a także pracownikom gminnych szkół oraz Posterunku Policji w Gietrzwałdzie i Gminnej Straży Pożarnej w Gietrzwałdzie, którzy mimo wielu obowiązków służbowych wsparli realizację niniejszego projektu.

Życzymy miłej lektury
Kierownik i Pracownicy
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Wprowadzenie	3
Rozdział I. Uwarunkowania tworzenia strategii	4
1.1. Podstawy prawne	4
1.2. Spójność z dokumentami strategicznymi	5
Rozdział II. Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Gietrzwałd	17
1.1. Sytuacja demograficzna gminy	19
2.2. Gospodarka i sytuacja na rynku pracy w gminie	23
2.3. Zasoby i warunki mieszkaniowe	31
2.4. Edukacja i wychowanie	32
2.5. Ochrona zdrowia	37
2.6. Bezpieczeństwo publiczne	39
2.7. Kultura, kultura fizyczna i sport	42
2.8. Aktywność mieszkańców	44
2.9. Sytuacja osób niepełnosprawnych w gminie	46
2.10. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	49
2.11. Przemoc w rodzinie	51
2.12. Problem alkoholowy	53
2.13. Pomoc społeczna	55
2.14. Wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców gminy Gietrzwałd	66
2.15. Analiza SWOT	81
2.16. Wnioski z diagnozy	86
Rozdział III. Misja, cele i kierunki działań	102
3.1. Cele główne i szczegółowe Strategii	102
3.2. Finansowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	111
3.3. Wdrażanie Strategii	112
3.4. Monitorowanie i ocena strategii	113
Aneks	114
Kwestionariusz ankiety	114
Spis tabel i rysunków	121

Polityka społeczna to działalność państwa i innych podmiotów w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludzi, pożądanych stosunków społecznych, mająca na celu zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu oraz zapewnienie ładu społecznego. Jako dziedzina działalności państwa może być realizowana przez różne polityki szczegółowe, np.: politykę zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia, zatrudnienia, rodzinną, mieszkaniową, socjalną, służące efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Funkcjonowanie polityki społecznej w gminie oparte na długofalowym planowaniu i przejrzystych celach, pomaga zarządzać sferą społeczną oraz ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Pozwala na zintegrowanie i skoordynowanie działań różnych instytucji i podmiotów działających w obszarze polityki społecznej (jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli, podmiotów polityki społecznej, gospodarki, rynku pracy i zatrudnienia, organizacji pozarządowych i innych). Jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030, została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie i składa się z trzech głównych części:

1. W rozdziale pierwszym zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe;
2. Rozdział drugi obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji działających w gminie (Urząd Gminy, gminne szkoły, Posterunek Policji), bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców (Powiatowy Urząd Pracy w Olsztynie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, Urząd Statystyczny w Olsztynie), analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy oraz identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT);
3. W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu.

1.1. Podstawy prawne

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W jego ramach należy szczególnie uwzględnić programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:

1. Diagnoza sytuacji społecznej;
2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią;
3. Określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne niż ustawa o pomocy społecznej, akty normatywne, które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi. Są to:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia;
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
8. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
9. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach;
10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
12. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
13. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
14. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
15. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
16. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
17. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

19. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;
20. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

1.2. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gietrzwałd jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

1. „Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025”, której głównym celem jest zrównoważony rozwój gminy w oparciu o położenie geograficzne w aglomeracji olsztyńskiej i uwarunkowania przyrodniczo-historyczne. Rozwój ten wpłynie na poprawę konkurencyjności poprzez podniesienie atrakcyjności gminy, jako miejsca zamieszkania i prowadzenia biznesu, a także miejsca atrakcyjnego turystycznie.

CELE STRATEGICZNE to:

1. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna;
2. Rozwój przedsiębiorczości;
3. Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna gminy;
4. Rozwój turystyki.

Z punktu widzenia polityki społecznej istotne są cele i kierunki działań skierowane na polepszenie warunków życia mieszkańców gminy Gietrzwałd, zwłaszcza dotyczące:

- poprawy infrastruktury edukacyjnej, rozwój oferty wychowawczo-edukacyjnej, zwiększenia poziomu edukacji dzieci i młodzieży w szkołach oraz wspieranie edukacji osób dorosłych, edukacji pozaszkolnej, nieformalnej oraz kształcenia ustawicznego, edukacji w zakresie przedsiębiorczości, kreatywności i zarządzania projektem młodzieży ze szkół podstawowych z terenu gminy,
- wzrostu jakości i dostępności opieki zdrowotnej, stworzenia warunków do opieki nad osobami starszymi,
- rozwoju ekonomii społecznej poprzez popularyzację wiedzy dotyczącej ekonomii społecznej na terenie Gminy Gietrzwałd oraz stworzenie mechanizmów wsparcia podmiotów ekonomii społecznej (PES) przez Gminę Gietrzwałd,
- aktywizacji społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego,
- rozwój świetlic wiejskich,
- budowa infrastruktury wypoczynkowej,
- wspieranie polityki prorodzinnej.

2. „Strategia Rozwoju Powiatu Olsztyńskiego na lata 2016-2025”, której głównym celem jest wzrost atrakcyjności powiatu dla mieszkańców i inwestorów poprzez zrównoważony rozwój oparty o funkcjonalność przestrzenną, rozumianą jako zapewnienie spójnych sieci wzajemnych powiązań całego obszaru powiatu z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Olsztyna, w tym komunikacyjnych, gospodarczych, turystycznych, przyrodniczych i edukacyjnych. Podniesienie

atrakcyjności całego obszaru powiatu jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i inwestowania, ma na celu wzmocnienie lokalnej gospodarki, dającej miejsca pracy i zapewniającej dostęp do różnego rodzaju usług.

CELE STRATEGICZNE to:

1. Wysoka jakość życia i stworzenie warunków do inwestowania dzięki działaniom poprawiającym infrastrukturę techniczną oraz stan środowiska naturalnego;
2. Tworzenie i promowanie warunków dla rozwoju gospodarki z zachowaniem zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego;
3. Wzmocnienie systemu świadczenia usług publicznych oraz form spędzania czasu wolnego;
4. Inteligentny rozwój społeczny, wykorzystujący aktywność społeczną i ekonomiczną, dziedzictwo kulturowe oraz współpracę środowisk lokalnych.

Z punktu widzenia polityki społecznej istotne są cele i kierunki działań skierowane na polepszenie warunków życia mieszkańców gminy Gietrzwałd, zwłaszcza dotyczące:

- wspierania rozwoju przedsiębiorczości,
- stworzenia oferty inwestycyjnej i systemu wspierającego rozwój przedsiębiorczości,
- rozwoju ekonomii społecznej,
- wzrostu poziomu bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców,
- rozwoju oraz zwiększenia atrakcyjności i jakości infrastruktury edukacyjnej,
- rozwoju oraz zwiększenia atrakcyjności i jakości infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej,
- zaangażowania społeczeństwa na rzecz rozwoju gminy,
- wspierania aktywności lokalnych organizacji społecznych.

3. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Olsztyńskiego na lata 2016-2025”, której głównym celem jest poprawa funkcjonowania mieszkańców powiatu olsztyńskiego w środowisku rodzinnym, społecznym i zawodowym. Cel główny będzie realizowany w następujących obszarach:

1. Kompleksowy i spójny system wsparcia dzieci i młodzieży, rodziców oraz całych rodzin.

CEL STRATEGICZNY: wzmocnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach i placówkach:

- wzmocnianie kompetencji rodziców oraz prawnych opiekunów w zakresie należytej opieki i wychowania dzieci,
 - stymulowanie fizycznego, emocjonalnego i intelektualnego rozwoju dzieci i młodzieży,
 - zapewnienie skutecznej pomocy rodzinom doświadczającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, dysfunkcji i kryzysów,
 - poprawa dostępności form rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie.
2. Integracja społeczna osób marginalizowanych z powodu niepełnosprawności, choroby lub wieku.

CEL STRATEGICZNY: poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz starszych w środowisku lokalnym:

- zwiększenie dostępu osób niesamodzielnych i ich rodzin do pomocy i wsparcia,
- rozwój usług rehabilitacyjnych oraz kompensujących różne rodzaje niepełnosprawności,
- zmniejszanie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym korzystanie z dóbr i usług publicznych,
- kreowanie otoczenia sprzyjającego aktywności społeczno-zawodowej oraz integracji osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i starszych.

3. Stymulowanie aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY: wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu olsztyńskiego będących w wieku aktywności zawodowej:

- zwiększanie aktywności i mobilności zawodowej,
- podnoszenie poziomu kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego,
- wzrost liczby podmiotów gospodarczych oraz miejsc pracy w powiecie,
- wzmocnienie roli ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej osób zagrożonych marginalizacją.

4. Kreowanie warunków sprzyjających zdrowiu i bezpieczeństwu ludności.

CEL STRATEGICZNY: poprawa dobrostanu fizycznego, umysłowego i społecznego mieszkańców powiatu:

- wzrost świadomości społecznej w zakresie dbania o zdrowie i bezpieczeństwo,
- zmniejszenie dysproporcji w korzystaniu z opieki medycznej związanych ze statusem społecznym, ekonomicznym lub miejscem zamieszkania,
- ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem czynników uciążliwych i szkodliwych oraz chorób, w tym zakaźnych i zawodowych.

5. Poprawa współpracy oraz jakości usług społecznych w powiecie.

CEL STRATEGICZNY: wzrost skuteczności i efektywności działań w ramach powiatowej polityki społecznej:

- podnoszenie kompetencji pracowników instytucji i organizacji działających w ramach lokalnego systemu pomocy i wsparcia,
- wzmocnienie standardów w zakresie zarządzania jednostkami oraz oferowanych przez nie usług społecznych,
- uzyskanie synergii działań różnych podmiotów dzięki zacieśnieniu współpracy oraz lepszemu jej skoordynowaniu.

4. „Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030”, której celem głównym jest spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele strategiczne i szczegółowe:

CEL STRATEGICZNY I: KOMPETENCJE PRZYSZŁOŚCI

- użyteczne kwalifikacje i kompetencje,
- nowoczesne usługi,
- profesjonalne organizacje.

CEL STRATEGICZNY II: INTELIGENTNA PRODUKTYWNOŚĆ

- satysfakcjonująca praca,
- inteligentna specjalizacja,
- wysoka konkurencyjność.

CEL STRATEGICZNY III: KREATYWNA AKTYWNOŚĆ

- inspirująca twórczość,
- efektywna współpraca,
- ukształtowana tożsamość.

CEL STRATEGICZNY IV: MOCNE FUNDAMENTY

- silny kapitał społeczny,
- optymalna infrastruktura rozwoju,
- wyjątkowe środowisko przyrodnicze.

5. „Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030”, której głównym celem jest wzmocnienie spójności społecznej regionu Warmii i Mazur oraz poprawa warunków życia mieszkańców, przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele strategiczne:

CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE AKTYWNOŚCI ORAZ SAMODZIELNOŚCI OSÓB I RODZIN:

- rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
- zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i adopcji.

CEL STRATEGICZNY II: WZROST JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH:

- zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych,
- tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności osób starszych.

CEL STRATEGICZNY III: ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W ŻYCIU RODZINNYM, SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM:

- ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków,
- poprawa zapewniania dostępności i tworzenie warunków do aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym.

CEL STRATEGICZNY IV: ZINTEGROWANIE I WZMACNIANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ZWIĄZANYCH Z UZALEŻNIENIAMI ORAZ ZJAWISKIEM PRZEMOCY:

- zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki,
- zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych,
- zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz wspieranie działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec

osób stosujących przemoc.

CEL STRATEGICZNY V: OGRANICZENIE BEZROBOCIA ORAZ BIERNOŚCI ZAWODOWEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA:

- zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy.

CEL STRATEGICZNY VI: ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU EKONOMII SPOŁECZNEJ I SOLIDARNEJ W ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH:

- podniesienie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz ich znaczenia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- podniesienie świadomości oraz upowszechnianie pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej i solidarnej.

CEL STRATEGICZNY VII: BUDOWANIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ POPRZEZ WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO:

- wzrost aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego,
- rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego w województwie,
- wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa.

6. „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, której głównym celem jest poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju.

Cel główny realizowany będzie w następujących obszarach:

1. Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji):
 - wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji,
 - zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
 - poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
 - wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,
 - stworzenie Polski Cyfrowej,
 - rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
 - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.
2. Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji):
 - wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,

- zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.
3. Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności):
- stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
 - wzrost społecznego kapitału rozwoju.

7. „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) stanowiącą aktualizację *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, której głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
 - wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji,
 - zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych,
 - przemiany strukturalne sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
 - trwale zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych,
 - zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki,
 - zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
 - poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,
 - wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
 - zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów,
 - wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe,
 - podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:
 - uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli,
 - inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców,
 - budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
 - cyfrowe państwo usługowe,
 - stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne,
 - wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

8. „Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030”, której głównym celem jest włączenie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami. Strategia realizowana będzie w następujących obszarach priorytetowych:

1. Niezależne życie:
 - zapewnienie możliwości samostanowienia i wypowiedzania się we własnym imieniu,
 - zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym,
 - przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji oraz wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie usług społecznych wspierających niezależne życie,
 - mechanizmy monitorowania zapewniania możliwości realizacji praw osób z niepełnosprawnościami.
2. Dostępność:
 - dostępna przestrzeń publiczna,
 - mobilność,
 - dostęp do usług, informacji oraz wiedzy i komunikacji,
 - uczestnictwo w życiu kulturalnym oraz aktywność sportowa.
3. Edukacja:
 - wczesna pomoc,
 - edukacja włączająca,
 - przygotowanie do wejścia na rynek pracy,
 - rozwój oraz zapewnienie uczniom i studentom z niepełnosprawnościami form komunikacji zgodnych z ich potrzebami.
4. Praca:
 - modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
 - aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami,
 - środowisko pracy przyjazne pracownikom z niepełnosprawnościami,
 - tworzenie otoczenia sprzyjającego skutecznej aktywizacji zawodowej.
5. Warunki życia i ochrona socjalna:
 - system wsparcia finansowego osób z niepełnosprawnościami,
 - mieszkalnictwo.
6. Zdrowie:
 - zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności,
 - dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia,
 - profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego.
7. Budowanie świadomości:
 - zwiększanie jakości informacji o niepełnosprawności w dyskursie publicznym,
 - edukacja pracowników instytucji publicznych,
 - wdrożenie zmian prawnych na rzecz budowania świadomości.

8. Koordynacja:

- spójny z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych system koordynacji realizacji praw osób z niepełnosprawnościami,
- powiązanie działań w obszarze niepełnosprawności z innymi działaniami polityki społecznej,
- system zbierania danych i współpraca międzynarodowa.

9. „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”, której głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Jest ona realizowana poprzez trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:
 - usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
 - rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:
 - tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury,
 - digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
 - umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
 - wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne:
 - wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju,
 - rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych,
 - wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

10. „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030”, której główny cel stanowi wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce, natomiast służyć mają mu działania wpisujące się w cztery cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
2. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
3. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
4. Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

11. „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030”, którego głównym celem jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. W ramach programu ustalono pięć priorytetów wraz z działaniami:

1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży:
 - rozwój usług środowiskowych wspierających rodzinę oraz usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci,
 - zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego jako jednej z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży,
 - wsparcie finansowe rodzin z dziećmi,
 - wzmocnienie funkcji opiekuńczej przedszkola, szkoły i placówki, w koordynacji ze wsparciem i rozwojem usług w środowisku lokalnym,
 - wzmocnienie kształcenia dzieci i młodzieży w obszarze kompetencji kluczowych, w tym kreatywności, przedsiębiorczości oraz współpracy,
 - doskonalenie modelu kształcenia zawodowego, w tym kształcenia wyższego oraz promocja kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy,
 - wdrożenie kompleksowego systemu pierwszego zatrudnienia młodzieży opartego o zintegrowane działania instytucji edukacyjnych, rynku pracy i integracji społecznej.
2. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu:
 - wsparcie osób zagrożonych kryzysem bezdomności,
 - opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej,
 - rozwiązywanie problemu bezdomności,
 - diagnozowanie problemu bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.
3. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu:
 - wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
 - wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu, aktywizacja społeczna seniorów, przeciwdziałanie samotności,
 - rozwój usług środowiskowych, dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach systemu pomocy społecznej,
 - wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w kryzysie psychicznym.
4. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin:
 - wsparcie instytucji pomocy społecznej i pracowników socjalnych w zakresie działań na rzecz rozwoju usług środowiskowych i pracy socjalnej,
 - rozwój i wdrażanie metod pracy efektywnie przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, w tym instrumentów aktywnej integracji oraz wzmocnianie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces włączenia społecznego,
 - włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług społecznych.
5. Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy:

- kształcenie osób z grup cudzoziemskich,
- budowa potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji cudzoziemców, w tym doradztwo dla cudzoziemców,
- integracja cudzoziemców na rynku pracy.

12. „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, którego główny cel brzmi „do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostawcami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego. Program będzie realizowany poprzez cele szczegółowe:

1. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku;
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.

13. „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO-UCZESTNICTWO-SOLIDARNOŚĆ”, której celem jest podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa. W ramach tej polityki wyodrębniono obszary działań skierowane do osób starszych samodzielnych i niesamodzielnych:

1. Obszary dotyczące ogółu osób starszych:
 - kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie,
 - uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej,
 - tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej,
 - promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji,
 - zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych,
 - tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej,
 - działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).
2. Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych:
 - zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania

do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych,

- zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych,
- sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym,
- system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Analizując uwarunkowania wynikające z dokumentów międzynarodowych, należy zwrócić szczególną uwagę na „**Agendę na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030**”, przyjętą w 2015 roku przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Agenda to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. W ramach Agendy wyróżniono następujące cele:

1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie;
2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo;
3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;
4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;
5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt;
6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;
7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;
8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;
9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;
10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami;
11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;
12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji;
13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;
14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony;
15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej;
16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp

do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu;

17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

ROZDZIAŁ II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ GMINY GIETRZWAŁD

Gmina Gietrzwałd położona jest w środkowo-zachodniej części powiatu olsztyńskiego, zajmującego północno-wschodnią część kraju. Graniczy z gminami Olsztyn (centrum administracyjne województwa), Olsztynek, Stawiguda, Jonkowo, Ostróda i Łukta. Odległość administracyjnego centrum gminy (wsi Gietrzwałd) od Olsztyna (Urząd Miasta) wynosi 17,8 km, od Ostródy 23 km. Oba miasta łączy przebiegająca przez gminę w kierunku wschód-zachód droga krajowa Nr 16.

Teren gminy obejmuje zarówno historyczną Warmię jak i Mazury, których naturalną granicą jest rzeka Pasłęka.



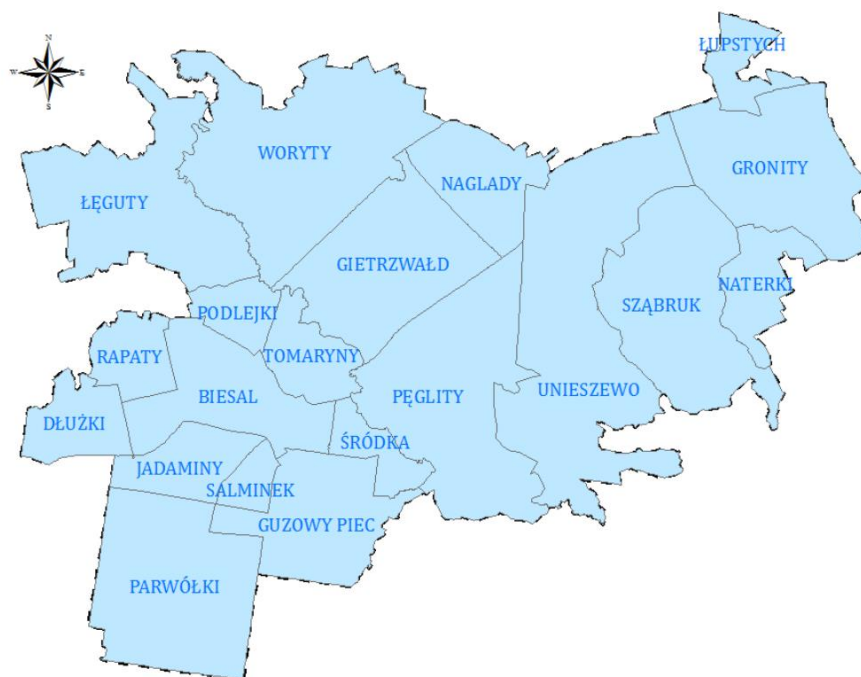
Rys. 1. Gmina Gietrzwałd na tle powiatu olsztyńskiego

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/mapy/warminsko_mazurskie/olsztyn_ziemski.jpg, 16.07.2021 r.

Gmina zajmuje powierzchnię 172 km² (dane GUS za 2020 r.), co stanowi 6% powierzchni powiatu olsztyńskiego i 0,7% województwa warmińsko-mazurskiego. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 użytki rolne stanowią 37,4%, a 49,1% grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione. Gmina Gietrzwałd posiada charakter rolniczo-przemysłowy. Podstawową funkcją rozwoju gminy jest rolnictwo oraz działalność produkcyjno-usługowa.

Gęstość zaludnienia w 2020 roku ukształtowała się tu na poziomie 39 osób/km², czyli nieco niższym niż ogólnie w powiecie, gdzie wyniosła 45 osób/km² oraz mniejszym w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego (59 osób/km²).

Pod względem administracyjnym gmina obejmuje 22 sołectwa, tj. Biesal, Cegłowo, Dłużki, Gietrzwałd, Rentyny, Łupstych, Łęgutę, Łąjsy, Woryty, Unieszewo, Tomaryny, Sząbruk, Śródka, Guzowy Piec, Jadaminy, Nagłady, Pęglity, Naterki, Rapaty, Gronity, Grazymy, Parwólki, w skład których wchodzi 36 miejscowości.



Rys. 2. Podział gminy Gietrzwałd na obręby geodezyjne

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gietrzwałd, część I
Diagnoza Uwarunkowań Rozwoju; UCHWAŁA Nr XX/200/2016 RADY GMINY GIETRZWAŁD z dnia 13 września 2016r.

Siedzibą gminy jest miejscowość Gietrzwałd (551 osób, 8,2% ludności gminy), jednak największą pod względem liczby ludności miejscowością jest Sząbruk, który w 2020 roku zamieszkiwany był przez 974 osoby (14,4% ludności gminy). W dalszej kolejności należy wskazać Unieszewo (873 osoby, 12,9% ludności gminy) oraz Biesal (583 osoby, 8,6% ludności gminy). W pozostałych miejscowościach liczba mieszkańców nie przekraczała 500 osób.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się największy przyrost mieszkańców w miejscowościach Łupstych, Rentyny, Sząbruk i Woryty (tab. 1).

Tab. 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	dynamika	
						N	%
Sząbruk	920	946	949	960	974	54	+ 6%
Unieszewo	856	873	877	880	873	17	+ 2%
Biesal	592	592	593	582	583	-9	- 1,5%
Gietrzwałd	573	581	555	542	551	-22	- 3,8%
Gronity	468	469	478	488	487	19	+ 4%
Woryty	396	419	412	419	436	40	+ 10%
Naterki	407	402	412	413	417	10	+ 2,5%
Łupstych	309	311	320	335	360	51	+ 16,7%
Naglady	307	312	329	347	341	34	+ 11%
Łęguty	258	262	265	254	249	-9	- 3,5%
Tomaryny	154	155	146	147	152	-2	+ 1,3%
Rapaty	140	141	143	138	140	0	0%
Grazymy	140	141	140	134	138	-2	- 1,3%
Rentyny	79	89	94	104	110	31	+ 40%

	2016	2017	2018	2019	2020	dynamika	
						N	%
Łajsy	108	107	108	108	105	-3	- 2,7%
Podlejki	73	74	72	74	74	1	+ 1,5%
Guzowy Piec	70	67	70	74	72	2	+ 2,9%
Siła	61	61	64	68	69	8	+ 13,2%
Pęglity	62	62	62	62	66	4	+ 6,5%
Parwólki	42	41	39	39	39	-3	- 7%
Kudypy	49	50	47	39	37	-12	- 24,5%
Dłużki	37	37	36	36	35	-2	- 5%
Śródka	31	30	33	33	32	1	+ 3,5%
Cegłowo	37	34	34	36	31	-6	- 16%
Jadaminy	34	32	31	31	31	-3	- 8,5%
Salminek	22	22	28	28	27	5	+ 23%
Zaskwierki	23	23	24	23	23	0	0%
Barwiny	9	9	8	8	8	-1	- 10,5%
Tomarynki	9	9	8	8	8	-1	- 10,5%
Zdrojek	9	9	9	8	8	-1	- 10,5%
Łopkajny	6	6	6	6	6	0	0%
Barduń	5	5	5	5	4	-1	- 20%
Guzowy Młyn	3	4	4	4	4	1	34%
Smoleń	4	4	4	4	4	0	0%
Nowy Młyn	1	1	1	1	1	0	0%
Łęgucki Młyn	1	0	0	0	0	-1	- 100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego w Gietrzwałdzie

1.1. Sytuacja demograficzna gminy

Gminę Gietrzwałd zamieszkuje 6 743 osoby, z czego 50,1% stanowią kobiety (stan na dzień 31.12.2020 r.). Z danych GUS wynika, iż na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba ludności gminy stale rośnie. W analizowanym okresie można zauważyć, że liczba ludności w województwie warmińsko-mazurskim z roku na rok maleje (19 872 osób mniej w 2020 r. – w porównaniu do roku 2016 r.), natomiast w powiecie olsztyńskim, podobnie jak w gminie Gietrzwałd rośnie (3 339 osób więcej w 2020 r. – w porównaniu do 2016 r. (tab. 2).

W gminie Gietrzwałd od 2016 r. liczba osób wzrosła w 2020 r. o 207. Mieszkańcy gminy stanowią zaledwie 5% mieszkańców powiatu olsztyńskiego.

Tab. 2. Liczba ludności w latach 2016-2020 r.

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
woj. warmińsko-mazurskie	1 436 367	1 433 945	1 428 983	1 422 737	1 416 495
powiat olsztyński	124 205	125 220	126 018	126 781	127 544
gmina Gietrzwałd	6 536	6 638	6 653	6 685	6 743

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Gietrzwałd na przestrzeni lat obserwujemy dodatnie saldo migracji. W 2020 roku wskaźnik ten wyniósł 67, przy czym 158 zameldowało się na pobyt stały w gminie,

a 91 się wymeldowało. Dodatkowo saldo migracji wskazuje na to, że co roku więcej osób zameldowywało się na terenie gminy niż się z niej wymeldowywało, co może niewątpliwie świadczy o atrakcyjności gminy, jako miejsca zamieszkania (tab. 3).

Tab. 3. Migracje w gminie w latach 2016-2020

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
zameldowania ogółem	124	181	142	187	158
wymeldowania ogółem	88	83	95	122	91
saldo migracji	36	98	47	65	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Od 2017 r. w gminie Gietrzwałd obserwujemy ujemny przyrost naturalny. W 2020 roku urodziło się 58 dzieci (28 dziewczynek i 30 chłopców) oraz odnotowano 65 zgonów (tab. 4). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,89 i jest porównywalny do powiatu (0,86) i województwa (0,72)¹ oraz wskazuje, że roczna liczba urodzeń nie kompensuje rocznej liczby zgonów.

Tab. 4. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
urodzenia żywe	63	78	33	49	58
zgony	53	80	63	67	65
przyrost naturalny	10	-2	-30	-18	-7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Z powyższych danych wynika, że wzrost liczby mieszkańców gminy spowodowany jest napływem nowych mieszkańców, a nie przyrostem naturalnym, gdyż mimo ujemnego przyrostu, liczba napływowych (meldowanych) mieszkańców, co roku znacznie przewyższa liczbę wymeldowań z gminy.

Analizując strukturę mieszkańców gminy pod względem grup wieku, można zauważyć, że największy odsetek dotyczy osób w wieku 40-44 (8,9%), 45-49 lat (8,3%) oraz 35-39 lat (8%) (tab. 5).

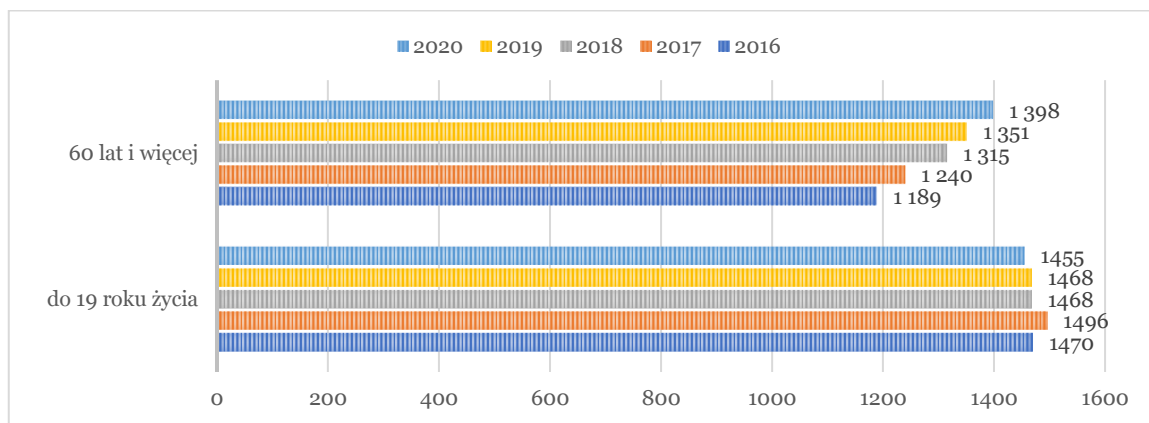
Tab. 5. Liczba ludności gminy w podziale na kategorie wiekowe w 2020 r.

Kategoria wiekowa	Liczba osób	Kategoria wiekowa	Liczba osób
0-4	298	45-49	562
5-9	363	50-54	461
10-14	431	55-59	445
15-19	363	60-64	500
20-24	411	65-69	399
25-29	407	70-74	261
30-34	458	75-79	86
35-39	544	80-84	100
40-44	602	85 i więcej	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

¹ Dane dotyczące współczynnika dynamiki demograficznej powiatu i województwa obliczono na podstawie danych BDL GUS

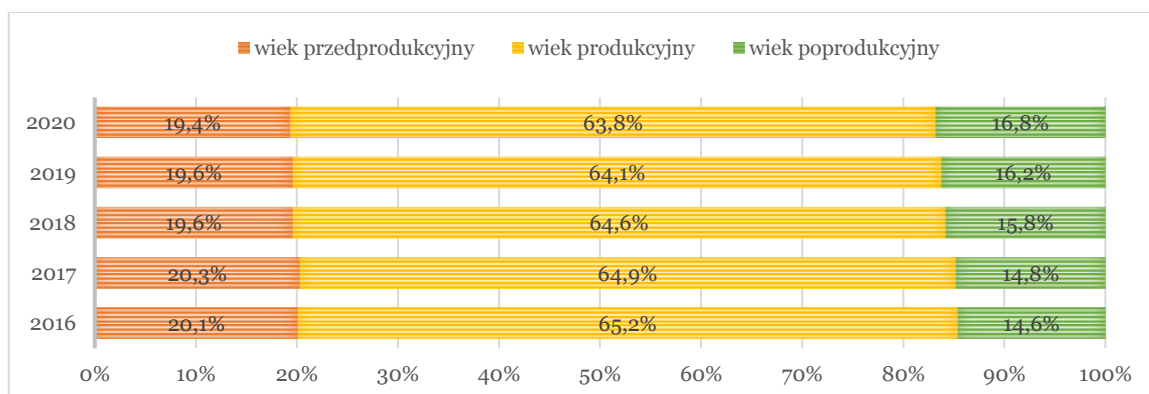
Mieszkańcy gminy do 19 roku życia łącznie w 2020 r. stanowili 21,6%, a osoby w wieku 60 lat i więcej 20,7%. Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć, że liczba osób do 19 r. życia pozostawała na podobnym poziomie, natomiast liczba osób w wieku 60 lat i więcej systematycznie rośnie (rys.3).



Rys. 3. Liczba mieszkańców gminy w wybranych kategoriach wiekowych w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

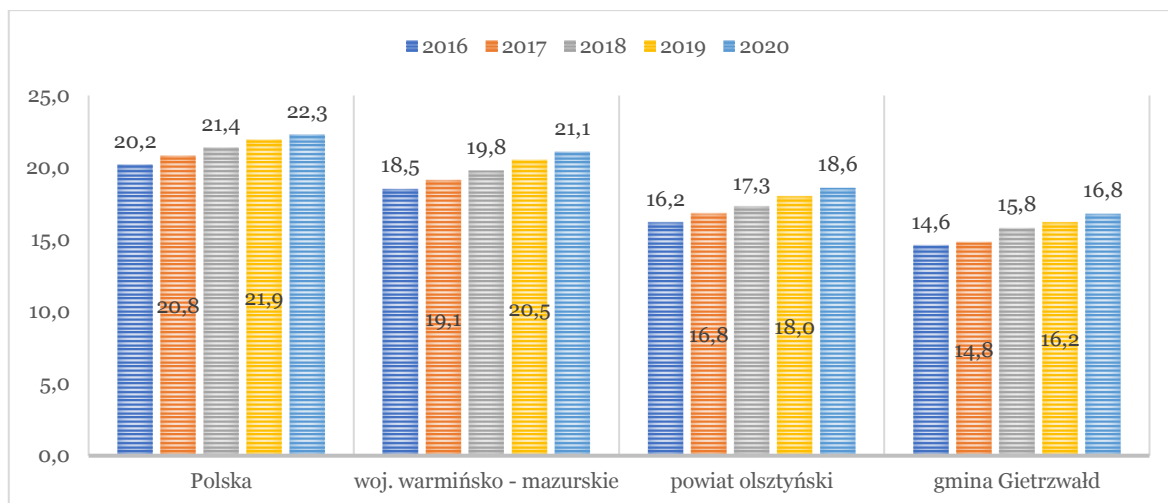
Analizując ludność gminy pod względem ekonomicznych grup wieku obserwujemy, że 19,4% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 18 roku życia, 63,8% osoby w wieku produkcyjnym, a 16,8% osoby w wieku poprodukcyjnym (są to kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej). Na przestrzeni ostatnich 5 lat, można zauważyć, że z roku na rok wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym systematycznie maleje (rys. 4).



Rys. 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując dane dotyczące liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni lat można wnioskować, iż zwiększa się liczba ludzi starszych, a jednocześnie dane dotyczące przyrostu naturalnego wskazują na nie zastępowalność pokoleniową. Na tej podstawie można wnioskować, że w gminie Gietrzwałd od kilku lat obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa, podobnie jak w kraju.



Rys. 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2020

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 5 obrazuje, jak na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta, zarówno w kraju, jak i naszym województwie i powiecie. Jednak odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest niższy, niż dla kraju czy województwa. Zapewne wynika to z tego, iż w naszej gminie osiedlają się ludzie w wieku produkcyjnym, w związku z atrakcyjnością mieszkaniową naszej gminy.

Trwający proces starzenia się ludności przejawia się zwłaszcza we wskaźnikach obrazujących współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym. W gminie Gietrzwałd wskaźniki te kształtują się na podobnych poziomach jak w powiecie olsztyńskim, jednak w porównaniu do województwa czy kraju są na nieco niższym poziomie (tab. 6). Oznacza to, że w gminie Gietrzwałd proces starzenia się społeczeństwa jest mniej odczuwalny niż w kraju. Największa różnica między naszą gminą, a krajem, czy województwem warmińsko-mazurskim dotyczy wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Z danych tych wynika, iż w kraju na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (tj. osób do 17 roku życia) przypada 122,8 osoby w wieku poprodukcyjnym (tj. w wieku emerytalnym), natomiast w gminie jedynie 86,7. Na tej podstawie można wnioskować, że w gminie, w przeciwieństwie do kraju, więcej jest dzieci i młodzieży, niż osób starszych.

Tab. 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2020 r.

	Polska	woj. warmińsko-mazurskie	powiat olsztyński	gmina Gietrzwałd
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,0	64,7	59,9	56,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	122,8	116,0	98,3	86,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	37,5	34,7	29,7	26,4
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	28,2	25,5	21,5	18,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	18,6	17,2	14,9	13,3

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując wskaźniki obciążenia demograficznego dla gminy, na przestrzeni ostatnich 5 lat, można zauważyć, iż systematycznie rosną. Największy wzrost dotyczy liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Jak zostało wyżej wspomniane w gminie obserwowany jest większy udział dzieci i młodzieży niż osób w wieku emerytalnym, jednakże z roku na rok jest on coraz mniejszy. W 2016 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 roku życia było 72,6 osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast w 2020 r. liczba ta wzrosła aż o 14,1 punktu (tab. 7).

Tab. 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53,3	54,2	54,9	55,9	56,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	72,6	73,1	80,8	82,7	86,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	22,4	22,9	24,5	25,3	26,4
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	16,2	16,2	17,0	17,8	18,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	11,6	11,6	12,2	12,7	13,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powyzsze dane wskazują, że w gminie Gietrzwałd, na tle kraju, proces starzenia się społeczeństwa przebiega w umiarkowany sposób. Zwiększanie atrakcyjności gminy może spowodować, że ludzie w młodszych grupach wiekowych chętnie będą się tutaj osiedlać, a co za tym idzie proces starzenia się społeczeństwa nie będzie następowała tak szybko jak w innych regionach kraju.

2.2. Gospodarka i sytuacja na rynku pracy w gminie

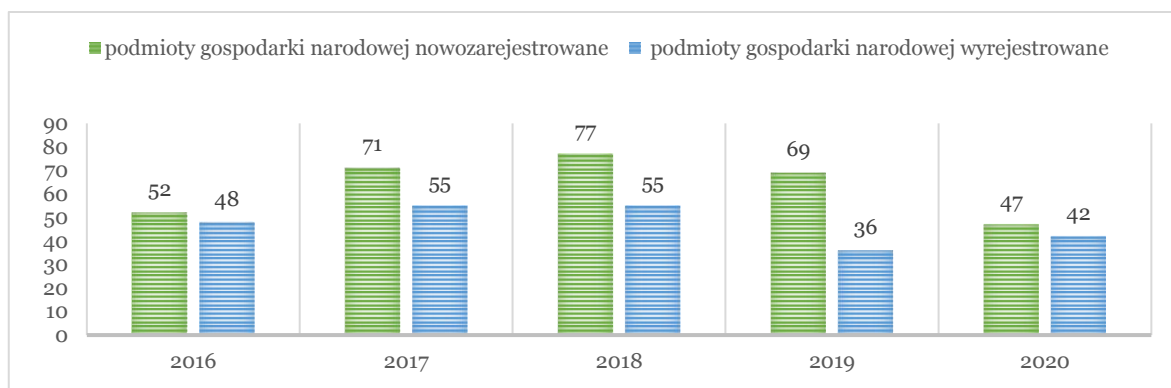
Na obszarze gminy Gietrzwałd w 2020 roku zarejestrowanych było 808 podmiotów gospodarki narodowej, a ich liczba z roku na rok rośnie. Od 2016 r. liczba podmiotów wzrosła o 24,7%. Na koniec pierwszego kwartału 2021 r. liczba podmiotów gospodarczych w gminie również wzrosła o kolejne 17. Według danych GUS w 2020 r. 97,5% stanowiły podmioty, funkcjonujące w sektorze prywatnym. Biorąc natomiast pod uwagę wielkość podmiotów, to okazuje się, że aż 777 podmiotów (96,1%) zatrudniało w 2020 r. nie więcej niż 9 pracowników, w 27 podmiotach (3,3%) zatrudnionych było od 10 do 49 pracowników, a 4 podmioty (0,5%) mieściły się w klasie wielkości od 50 do 249 osób. W gminie nie ma tzw. wielkich firm, zatrudniających ponad 250 osób. Warto również wskazać, że aż 76,6% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w gminie w 2020 roku stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (tab. 8).

Tab. 8. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	I kwartał 2021
ogółem	648	689	729	786	808	825
0 - 9	615	653	695	750	777	794
10 - 49	29	32	30	32	27	27
50 - 249	4	4	4	4	4	4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	483	512	548	599	619	635

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Gietrzwałd w ostatnich 5 latach więcej jest rejestrowanych nowych podmiotów gospodarczych, niż wyrejestrowywanych. Jedynie w 2020 r. liczba nowo zarejestrowanych firm znacząco zmalała, co związane było z ograniczeniami związanymi z pandemią Covid-19. Jednak mimo ciężkiej sytuacji na rynku pracy nadal więcej firm się otworzyło, niż zakończyło swoją działalność (rys. 6).

**Rys. 6. Nowo zarejestrowane i wyrejestrowane podmioty gospodarcze w latach 2016-2020**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Gietrzwałd, podobnie jak w kraju na 1000 mieszkańców w 2020 r. przypadało 120 podmiotów gospodarki narodowej. Wskaźnik ten dla województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu olsztyńskiego jest dużo niższy. W 2020 r. odnotowano, że na każde 1000 mieszkańców gminy przypada 92 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wskaźnik ten jest wyższy dla naszej gminy, niż dla kraju, województwa i powiatu.

Na każdy 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r. przypadało 187,9 podmiotów, co również wskazuje na lepszą sytuację w gminie. W powiecie olsztyńskim wskaźnik ten wynosił bowiem 162,9, a w województwie 158,6. Podobnie sytuacja przedstawia się jeśli chodzi o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, gdyż na 1000 osób, takich osób przypada 14,39 (w powiecie 12,6, a w województwie 11,4) (tab. 9).

Tab. 9. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w gminie na tle kraju w 2020 r.

	Polska	woj. warmińsko-mazurskie	powiat olsztyński	gmina Gietrzwałd
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	122	96	102	120
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	87	69	79	92
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	204,8	158,6	162,9	187,9
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	14,61	11,4	12,64	14,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na podstawie powyższych danych, porównując się do powiatu, województwa, a nawet do kraju, można stwierdzić, że mieszkańcy gminy są przedsiębiorczy, co oznacza, że potrafią dostrzegać potrzeby wynikające ze zmieniającej się sytuacji na rynku pracy.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 gmina posiada charakter rolniczo-przemysłowy, a podstawową funkcją rozwoju gminy jest rolnictwo oraz działalność produkcyjno-usługowa.

Zgodnie z bazą REGON w naszej gminie występują 4 duże przedsiębiorstwa, tj. zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Tymi firmami są: ABS-SERVICE AND WOOD PRODUCTS Sp. z o. o. (opis PKD Produkcja mebli biurowych i sklepowych) z Naterek, Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kudypy (opis PKD Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych) z Kudyp, Dom Pomocy Społecznej w Grazymach (opis PKD Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób z zaburzeniami psychicznymi) oraz SALMO Sp. z o. o. (opis PKD Produkcja pozostałych wyrobów z tworzyw sztucznych).

Największa część podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Gietrzwałd w 2020 roku funkcjonowała w Sekcji G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 126 podmiotów (15,6%) oraz w Sekcji F Budownictwo – 121 podmiotów (15%). W dalszej kolejności należy wskazać Sekcję M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 92 podmioty (11,4%), sekcje C przetwórstwo przemysłowe – 63 podmioty (7,8%) sekcję Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 63 podmioty (7,8%) oraz Sekcje S i T Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 60 podmiotów (7,4%) (tab. 10).

Tab. 10. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2007 w 2020 r.

Sekcja PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział (N = 808)
G. HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	126	15,6%
F. BUDOWNICTWO	121	15,0%
M. DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	92	11,4%
C. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	63	7,8%
Q. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	63	7,8%
S. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA i T. GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW; GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY	60	7,4%
A. ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	46	5,7%
J. INFORMACJA I KOMUNIKACJA	40	5,0%
P. EDUKACJA	36	4,5%
I. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	32	4,0%
N. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	27	3,3%
H. TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	24	3,0%
L. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	24	3,0%
R. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	19	2,4%
K. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	12	1,5%
O. ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	8	1,0%
D. WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	6	0,7%
E. DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE CIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	3	0,4%

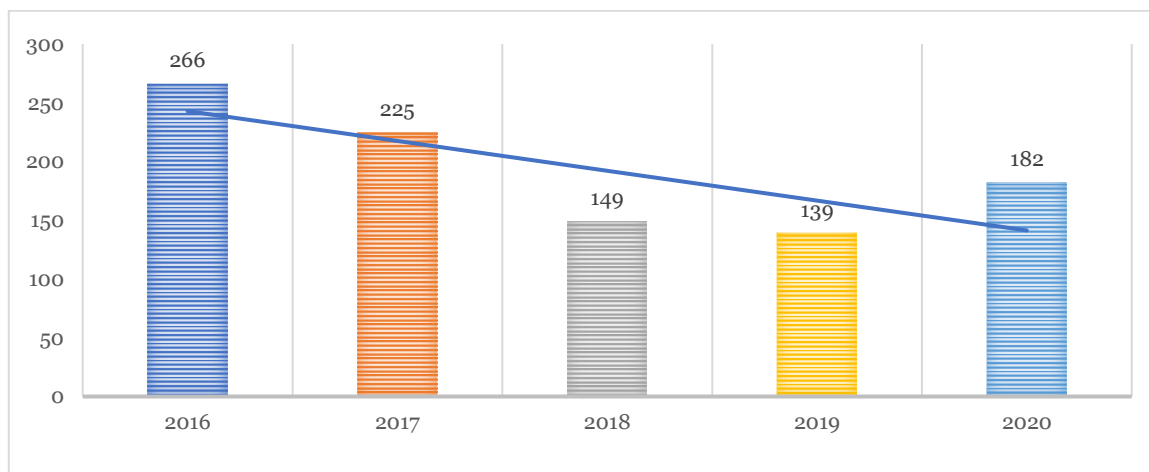
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Im więcej przedsiębiorców, tym więcej miejsc pracy. W naszej gminie w 2020 r. zarejestrowanych było 808 podmiotów gospodarczych, tj. 120 podmiotów na 1000 ludności. Poza tym, gmina leży w sąsiedztwie Olsztyna, a to również poszerza możliwość podjęcia pracy.

Lokalny rynek pracy obrazuje m.in. poziom bezrobocia w gminie. Na koniec 2020 r. w gminie Gietrzwałd były zarejestrowane 182 osoby bezrobotne (w tym 108 kobiet, 53 osoby z prawem do zasiłku), co stanowi 4,3% osób bezrobotnych powiatu olsztyńskiego².

² Dane dotyczą bezrobocia rejestrowanego, tj. osób zarejestrowanych w urzędzie pracy.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat, można zauważyć, że od 2016 r. liczba bezrobotnych malała, jednak w na koniec 2020 r. wzrosła o około 30%. (rys. 7). W gminie Gietrzwałd w 2020 roku (stan na 31.12.2020 r.) zarejestrowano 223 osoby bezrobotne, a wyrejestrowano 182 osoby (dane pochodzące z Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego).



Rys. 7. Liczba osób bezrobotnych na koniec danego roku w gminie Gietrzwałd

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w powiecie olsztyńskim 2020, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego

Analizując poziom bezrobocia w gminie, można zauważyć, że jest ono niższe, niż bezrobocie w powiecie, województwie oraz w kraju. W gminie na 4301 osób w wieku produkcyjnym na koniec 2020 r. w urzędzie pracy zarejestrowanych było 182 bezrobotnych, co stanowi 4,2% ludności w wieku produkcyjnym (tab. 11). Podobnie, jak w kraju, więcej jest bezrobotnych kobiet, niż mężczyzn.

Tab. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

	ogółem	mężczyźni	kobiety
Polska	4,6	4,0	5,3
woj. warmińsko-mazurskie	6,0	5,0	7,1
powiat olsztyński	5,3	4,4	6,3
gmina Gietrzwałd	4,2	3,2	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 12 przedstawia dane dotyczące struktury bezrobotnych z gminy Gietrzwałd. Z danych tych wynika, że są to najczęściej osoby, w wieku 35-54 lata, z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, którzy pozostają bez pracy od 6 do 12 miesięcy i mają 5-10 lat stażu pracy.

Tab. 12. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, wykształcenia oraz stażu pracy w końcu 2020 r. w gminie Gietrzwałd

Czas pozostawania bez pracy	Do 1 miesiąca	11	6,0%
	1 – 3	34	18,7%
	3 – 6	28	15,4%
	6 – 12	56	30,8%
	12 – 24	34	18,7%
	Pow. 24	19	10,4%

Wiek	18 – 24	20	11,0%
	25 – 34	43	23,6%
	35 – 44	37	20,3%
	45 – 54	37	20,3%
	55 – 59	32	17,6%
	60 – 64	13	7,1%
Wykształcenie	Wyższe	35	19,2%
	Policealne i średnie zawodowe	27	14,8%
	Średnie ogólnokształcące	18	9,9%
	Zasadnicze zawodowe	45	24,7%
	Gimnazjalne i poniżej	57	31,3%
Staż pracy	Do 1 roku	34	18,7%
	1 – 5	35	19,2%
	5 – 10	46	25,3%
	10 – 20	30	16,5%
	20 – 30	20	11,0%
	30 lat i więcej	7	3,8%
	Bez stażu pracy	10	5,5%

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w powiecie olsztyńskim 2020, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa kategorię osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Są to osoby bezrobotne, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Należą do nich:

- bezrobotny do 30 roku życia,
- bezrobotny długotrwale,
- bezrobotny powyżej 50 roku życia,
- bezrobotny korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej,
- bezrobotny posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- bezrobotny niepełnosprawny.

Poniżej przedstawione zostały informacje na temat wybranych grup osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy³.

Tab. 13. Liczba bezrobotnych osób, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy

	2016	2017	2018	2019	2020
bezrobotni do 30 r. ż.	79	49	40	34	39
długotrwale bezrobotni	123	108	67	56	74
bezrobotni powyżej 50 r. ż.	72	73	45	47	61
bezrobotni z niepełnosprawnościami	18	13	21	14	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego

³ Dane dotyczące osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostały przekazane przez Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego

Osoby bezrobotne do 30 roku życia, stanowią 21,4% bezrobotnych ogółem. Struktura tych osób przedstawia się następująco:

- wykształcenie: 9 osób z wyższym, 7 osób z policealnym, średnim zawodowym, 8 osób z średnim ogólnokształcącym, 3 osoby z zawodowym, 12 osób z gimnazjalnym/podstawowym i poniżej,
- staż pracy: 18 osób do 1 roku, 11 osób od 1 do 5 lat, 2 osoby od 5 do 10 lat, 8 osób bez stażu zawodowego,
- czas pozostawania bez pracy: 1 osoba do 1 miesiąca, 14 osób od 1 do 3 miesięcy, 3 osoby od 3 do 6 miesięcy, 9 osób od 6 do 12 miesięcy, 9 osób od 12 do 24 miesięcy, 3 osoby powyżej 24 miesięcy.

Osoby długotrwale bezrobotne to takie, które są zarejestrowane w urzędzie pracy ponad 12 miesięcy w ciągu 2 lat. Osoby te stanowią 40,7%. Struktura tych osób przedstawia się następująco:

- wiek: 8 osób w wieku 18-24 lata, 15 osób w wieku 25-34 lata, 15 osób w wieku 35-44 lata, 14 osób w wieku 45-54 lat, 15 osób w wieku 55-59 lat oraz 7 osób w wieku 60 lat i więcej,
- wykształcenie: 10 osób z wyższym, 11 osób z policealnym, średnim zawodowym, 5 osób z średnim ogólnokształcącym, 22 osoby z zawodowym, 26 osób z gimnazjalnym/podstawowym i poniżej,
- staż pracy: 17 osób do 1 roku, 12 osób od 1 do 5 lat, 15 osób od 5 do 10 lat, 18 osób od 10 do 20 lat, 6 osób od 20 do 30 lat, 3 osoby 30 lat i więcej, 3 osoby bez stażu zawodowego,
- czas pozostawania bez pracy: 5 osób od 1 do 3 miesięcy, 6 osób od 3 do 6 miesięcy, 10 osób od 6 do 12 miesięcy, 34 osoby od 12 do 24 miesięcy, 19 osób powyżej 24 miesięcy.

Osoby powyżej 50 roku życia stanowią 33,5% bezrobotnych. Struktura tych osób przedstawia się następująco:

- wykształcenie: 6 osób z wyższym, 8 osób z policealnym, średnim zawodowym, 4 osoby z średnim ogólnokształcącym, 20 osób z zawodowym, 23 osoby z gimnazjalnym/podstawowym i poniżej,
- staż pracy: 3 osoby do 1 roku, 2 osoby od 1 do 5 lat, 14 osób od 5 do 10 lat, 18 osób od 10 do 20 lat, 16 osób od 20 do 30 lat, 7 osób 30 lat i więcej, 1 osoba bez stażu zawodowego,
- czas pozostawania bez pracy: 5 osób do 1 miesiąca, 7 osób od 1 do 3 miesięcy, 7 osób od 3 do 6 miesięcy, 18 osób od 6 do 12 miesięcy, 13 osób od 12 do 24 miesięcy, 11 osób powyżej 24 miesięcy.

Bezrobotni z niepełnosprawnościami stanowią 7,7%. Struktura tych osób przedstawia się następująco:

- rodzaj niepełnosprawności: 1 osoba z upośledzeniem umysłowym, 1 osoba z chorobą psychiczną, 1 osoba z zaburzeniem głosu, mowy i choroby słuchu, 1 osoba z całościowym zaburzeniem rozwojowym, 1 osoba z chorobą narządu wzroku, 4 osoby z upośledzeniem narządu ruchu, 1 osoba z chorobą układu oddechowego i układu krążenia, 3 osoby z chorobą neurologiczną, 1 osoba z inną niepełnosprawnością,

- wykształcenie: 1 osoba z policealnym, średnim zawodowym, 3 osoby z średnim ogólnokształcącym, 3 osób z zawodowym, 7 osób z gimnazjalnym/podstawowym i poniżej,
- staż pracy: 1 osoba do 1 roku, 1 osoba od 1 do 5 lat, 4 osoby od 5 do 10 lat, 4 osoby od 10 do 20 lat, 2 osoby od 20 do 30 lat, 1 osoba 30 lat i więcej, 1 osoba bez stażu zawodowego,
- czas pozostawania bez pracy: 1 osoba do 1 miesiąca, 1 osoba od 1 do 3 miesięcy, 2 osoby od 3 do 6 miesięcy, 4 osoby od 6 do 12 miesięcy, 3 osoby od 12 do 24 miesięcy, 3 osoby powyżej 24 miesięcy.

Analizując dane dotyczące osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, szczególną uwagę należy zwrócić na grupę osób długotrwale bezrobotnych, którzy jak zostało wyżej wspomniane stanowią 40,7% wszystkich bezrobotnych z terenu gminy Gietrzwałd. W głównej mierze są to osoby z najniższym wykształceniem, co może oznaczać, że zarówno poziom, jak i rodzaj ich wykształcenia jest nieatrakcyjny na rynku pracy. Spośród tych osób prawie 1/3 stanowią osoby bez stażu pracy lub stażem do 1 roku, więc są to osoby bez doświadczenia zawodowego. Co czwarty długotrwale bezrobotny pozostaje bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy.

Następnie, co trzeci bezrobotny jest powyżej 50 roku życia (są to osoby również z najniższym wykształceniem), a co 5 bezrobotny jest do 30 roku życia.

Najczęściej pojawiającą się ofertą pracy w gminie Gietrzwałd, w ciągu ostatnich 5 lat był pracownik gospodarczy. Oferta ta pojawiała się kilka razy w każdym analizowanym roku. W dalszej kolejności najczęściej pojawiającymi się ofertami są pomoc kuchenna i pokojowa (tab. 14).

Tab. 14. Stanowiska, na które najczęściej zgłaszano miejsca pracy (stan na 31 grudnia)

2016	2017	2018	2019	2020
<ul style="list-style-type: none"> - robotnik gospodarczy (11) - pokojowa (9) - nastawniczy (6) - masażysta (4) - sprzątaczką (4) - młodszy wartownik (3) - opiekun osoby starszej (3) - mechanik (3) - pomoc kuchenna (3) - robotnik przygotowujący drewno (3) 	<ul style="list-style-type: none"> - robotnik gospodarczy (9) - spawacz (3) - doradca zawodowy (3) 	<ul style="list-style-type: none"> - operator do produkcji wyrobów drewnianych (14) - stolarz (10) - pomocnik stolarza (10) - robotnik gospodarczy (9) - pomoc kuchenna (9) - instalator sieci telekomunikacyjnych (6) - pokojowa (6) - biomasażysta (5) - robotnik drogowy (4) - konserwator (4) - kasjer – sprzedawca (3) - pracownik socjalny (3) 	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc kuchenna (12) - masażysta (10) - kucharz (9) - robotnik gospodarczy (5) - pokojowa (5) 	<ul style="list-style-type: none"> - pracownik obsługi biurowej (7) - pokojowa (7) - pomoc kuchenna (7) - robotnik operator maszyn produkcji wyrobów drewnianych (4) - robotnik gospodarczy (3) - konserwator (3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego

Zgodnie z klasyfikacją zawodów⁴, robotnik gospodarczy wykonuje prace porządkowe oraz nieskomplikowane prace naprawcze w budynku i wokół budynku. Jest zawodem o charakterze usługowym. Celem pracy robotnika gospodarczego jest utrzymanie porządku i czystości w wyznaczonych pomieszczeniach zakładu i wokół budynku. Robotnik gospodarczy powinien posiadać wykształcenie gimnazjalne lub równorzędne. Wymagane kompetencje może uzyskać na drodze szkolenia praktycznego (przyuczenia) na stanowisku pracy i zdobywania doświadczenia w trakcie pracy.

2.3. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Kolejnym aspektem, który wpływa na jakość życia mieszkańców są zasoby i warunki mieszkaniowe. W ciągu ostatnich 5 lat, w gminie Gietrzwałd, do użytku oddano 158 mieszkań⁵ (indywidualnych, na potrzeby mieszkaniowe) oraz 35 mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (tab. 15). Warto zauważyć, że w 2020 r. mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem oddano do użytku aż 20.

W 2020 roku w gminie znajdowało się 1 648 budynków mieszkalnych, w których było 2 270 mieszkań. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba budynków mieszkalnych w gminie wzrosła o 85, tj. o 10,3%, natomiast liczba mieszkań zwiększyła się o 127, czyli o 6,5%. Na każdy tysiąc mieszkańców w 2020 roku przypadało 336,6 mieszkań, czyli o 8,7 więcej niż w 2016 roku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania w latach 2016-2020 wzrosła o 3,3 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę zwiększyła się o 2,3 m². Dane te mogą wskazywać na poprawę warunków mieszkaniowych ludności gminy.

Średnia liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie to 2,97, co oznacza spadek o 0,26 w porównaniu do 2016 roku.

Tab. 15. Wybrane dane dotyczące mieszkań w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania oddane do użytkowania	42	37	37	29	48
- indywidualne	30	35	36	29	28
- przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	12	2	1	0	20
Mieszkania oddane do użytkowania na 100 ludności	6,4	5,6	5,6	4,3	7,2
Budynki mieszkalne w gminie	1563	1596	1625	1689	1648
Mieszkania (zasoby mieszkaniowe)	2143	2177	2212	2236	2270
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	104,6	105,7	106,6	107,4	107,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	34,3	34,7	35,4	35,9	36,6
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,05	3,05	3,01	2,99	2,97
Mieszkania na 1000 mieszkańców	327,9	328	332,5	334,5	336,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

⁴ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (tj. Dz.U. z 2018, poz. 227 tj.)

⁵ Budynki mieszkalne/mieszkania w gminie - dane dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkalno-usługowych jeśli posiadają jedno mieszkanie; dom jednorodzinny to jedno mieszkanie

W 2020 roku w zasobach gminy Gietrzwałd znajdowało się 29 mieszkań komunalnych (37 lokali) i 19 socjalnych (19 lokali). Budynki te zlokalizowane są w miejscowościach Biesal (6 budynków), Gietrzwałd (3 budynki), Cegłowo (1 budynek), Gronity (2 budynki), Guzowy Piec (1 budynek), Nagłady (1 budynek), Rentyny (1 budynek), Sząbruk (3 budynki), Tomaryny (1 budynek), Unieszewo (1 budynek) i Woryty (2 budynki).

Z roku na rok liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach komunalnych i socjalnych wzrasta, mimo, iż nie powstaje więcej nowych lokali mieszkalnych. W 2020 r. w mieszkaniach komunalnych zamieszkiwało 139 osób, a w socjalnych 58 (tab. 16).

Tab. 16. Liczba osób, które zamieszkują mieszkania komunalne i socjalne w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
mieszkania komunalne	127	124	126	133	139
mieszkania socjalne	41	43	50	60	58

Zródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

W 2020 r. mieszkańcy złożyli 12 wniosków o mieszkania socjalne i 13 wniosków o mieszkania komunalne. W poprzednich latach liczba wniosków była zdecydowanie niższa, z tym, że znaczna część wniosków powtarza się co roku⁶.

2.4. Edukacja i wychowanie

Zgodnie z art. 7 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji. Zadania oświatowe wynikają ponadto z postanowień ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz z ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Realizując zadania ustawowe Gmina Gietrzwałd prowadzi następujące placówki:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gietrzwałdzie;
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Biesalu;
3. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sząbruku.

Z dniem 31 sierpnia 2019 roku zakończyło swoją działalność Gimnazjum w Gietrzwałdzie, a budynek po szkole stał się budynkiem Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Gietrzwałdzie.

W szkołach podstawowych gminy Gietrzwałd według stanu na 30 września 2020 roku uczyło się łącznie 432 uczniów, przy czym najwięcej w ZSP Sząbruk – 173 uczniów, następnie ZSP Gietrzwałd – 150 uczniów i ZSP Biesal – 109 uczniów.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba dzieci w szkołach podstawowych na terenie gminy systematycznie wzrasta. Najwięcej dzieci przybyło do szkoły w Sząbruku (w 2016 r. – 120 dzieci, w 2020 r. – 173 dzieci) (tab. 17).

⁶ Dane dotyczące mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie Gietrzwałd zostały przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie.

W 2020 r. współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych⁷ wynosił 65,81% (dane pochodzące z BDL GUS), a w 2016 r. – 71,34%. Na przestrzeni lat 2016-2020 obserwujemy zmniejszenie się współczynnika, co oznacza, że coraz więcej dzieci zameldowanych na terenie gminy Gietrzwałd uczęszcza do szkół podstawowych w innych gminach (wskaźnik skolaryzacji brutto na poziomie 100% oznaczałby, że wszystkie dzieci zameldowane w gminie uczy się w szkołach z terenu gminy).

Według stanu na dzień 30 września 2020 roku do wszystkich przedszkoli na terenie gminy uczęszczało łącznie 170 dzieci, w tym najwięcej do przedszkola w Sząbruku (69 dzieci) (tab. 17). W ciągu ostatnich 5 lat liczba dzieci w przedszkolach ulegała ciągłym wahaniom, jednakże można zauważyć tendencję wzrostową dzieci, które nie mają jeszcze obowiązku szkolnego. Szczegółowe dane dotyczące liczby dzieci w przedszkolach przedstawia tabela 17.

W latach 2016-2019 obserwuje się systematyczny wzrost odsetka dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2020 r. do przedszkoli na terenie naszej gminy uczęszczało 71,5% (dane pochodzące z BDL GUS) wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat, natomiast w 2016 r. – 54,7%. Oznacza to, że z roku na rok coraz więcej dzieci z gminy uczęszcza do naszych przedszkoli.

Tab. 17. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach z terenu gminy Gietrzwałd w latach 2016 - 2020

		30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018	30.09.2019	30.09.2020
ZSP Gietrzwałd	Przedszkole 3-5 lata	19	22	34	35	42
	Przedszkole „0”	20	25	19	15	13
	Szkoła	127	131	143	149	150
ZSP Biesal	Przedszkole 3-5 lata	19	15	16	22	37
	Przedszkole „0”	19	17	23	23	9
	Szkoła	84	90	99	101	109
ZSP Sząbruk	Przedszkole 3-5 lata	24	50	49	45	43
	Przedszkole „0”	40	21	15	19	26
	Szkoła	120	145	167	171	173
Gimnazjum	Szkoła	123	76	40	-	-

Źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

W roku szkolnym 2020/2021 (stan na 30.09.2020 r.) w szkołach gminnych funkcjonowało 27 klas, a pracowało w nich 79 nauczycieli (niektórzy nauczyciele są zatrudnieni w kilku placówkach). Najwięcej klas i nauczycieli było wówczas w szkole w Sząbruku, następnie w Gietrzwałdzie i Biesalu.

W roku 2020/2021 (stan na 30.09.2020 r.) średnia liczba uczniów przypadających na jedną klasę wynosiła: 16,7 w ZSP w Gietrzwałdzie, 17,3 w ZSP Sząbruk i 13,6 w ZSP Biesal, a średnia liczba

⁷ Odsetek liczby osób uczących na danym poziomie kształcenia, niezależnie od wieku, do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

uczniów przypadających na jednego nauczyciela przyjmowała wartości: 5,2 w ZSP w Sząbruku, 5 w ZSP w Gietrzwałdzie i 4,9 w ZSP Biesal (tab. 18).

Tab. 18. Liczba klas i nauczycieli w szkołach gminnych na przestrzeni lat

		30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018	30.09.2019	30.09.2020
ZSP Biesal	Liczba klas	8	8	8	8	8
	Liczba nauczycieli	18	23	22	22	22
ZSP Gietrzwałd	Liczba klas	7	8	9	9	9
	Liczba nauczycieli	22	26	28	30	30
ZSP Sząbruk	Liczba klas	8	9	10	10	10
	Liczba nauczycieli	20	26	32	34	33

Źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

Gmina Gietrzwałd realizuje dowóz do szkół gminnych. W roku szkolnym 2020/2021 do szkół dowożonych było: 58,7% uczniów do ZSP w Gietrzwałdzie, 54,1% uczniów do ZSP w Biesalu i 45,7% uczniów do ZSP Sząbruk (tab. 19).

Dzieci niepełnosprawne przeważnie dowożone są do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kornela Makuszyńskiego w Olsztynie (Przedszkole Miejskie Nr 18 Specjalne dla Dzieci z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym oraz dla Dzieci z Autyzmem i Niepełnosprawnościami Sprzężonymi, Szkoła Podstawowa Nr 8 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim, Szkoła Podstawowa Nr 28 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym), Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Olsztynie oraz do Zespołu Placówek Edukacyjnych w Olsztynie. W roku szkolnym 2020/2021 dowożonych było 24 niepełnosprawnych uczniów (tab. 19).

Tab. 19. Liczba dowożonych uczniów do szkół na terenie gminy Gietrzwałd

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
ZSP Biesal	23	23	58	60	59
ZSP Gietrzwałd	88	88	104	90	88
ZSP Sząbruk	66	76	92	88	79
dzieci niepełnosprawne	18	26	26	26	24

Źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

W ramach zadań realizowanych w obszarze edukacji dzieciom i młodzieży z najuboższych rodzin gmina zapewnia m.in. dofinansowanie obiadów oraz stypendia szkolne. W roku szkolnym 2020/2021 stypendia szkolne wypłacono dla 41 dzieci oraz jeden zasiłek szkolny dla 2 dzieci. (tab. 20).

Dożywianiem objęto 95 dzieci i młodzieży z terenu gminy Gietrzwałd, na co wydatkowano kwotę 22 347 zł. Z powodu zamknięcia szkół i przedszkoli (pandemia koronawirusa) świadczenie to zostało zastąpione w 2020 roku wypłatą pieniężnych zasiłków celowych w ramach program „Posiłek w szkole i w domu”. W 2017 r. liczba dzieci, którym dofinansowano dożywianie spadła i od tamtej pory utrzymuje się ona na podobnym poziomie (tab. 21).

Tab. 20. Stypendia szkolne i zasiłki szkolne wypłacone dla dzieci w gminie Gietrzwałd

Rok szkolny	Stypendium szkolne		Zasiłek szkolny	
	IX-XII	I-VI	IX-XII	I-VI
2015/2016	106	87	-	-
2016/2017	64	62	-	-
2017/2018	39	39	-	-
2018/2019	41	41	-	-
2019/2020	44	44	-	-
2020/2021	41	41	-	2

Źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

Tab. 21. Liczba dzieci, którym dofinansowano posiłek w szkole w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci	131	91	97	89	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W szkołach z terenu gminy Gietrzwałd wypłacane są również stypendia wójta, tzw. stypendia motywacyjne, za wysokie wyniki w nauce (od średniej ocen 5,0). W roku szkolnym 2019/2020 łącznie 110 dzieci otrzymało stypendium motywujące. Dane z ostatnich 5 lat wskazują, że z roku na rok zwiększa się liczba dzieci otrzymujących stypendia motywacyjne, w każdej z trzech szkół podstawowych z terenu gminy (tab. 22).

Tab. 22. Liczba dzieci, które otrzymały stypendium motywujące na przestrzeni lat w gminie Gietrzwałd

Rok szkolny		Szkoły			
		Gietrzwałd	Biesal	Sząbruk	Gimnazjum
2015/2016	I półrocze	7	4	1	6
	II półrocze	9	6	1	11
2016/2017	I półrocze	16	5	6	6
	II półrocze	16	5	18	6
2017/2018	I półrocze	24	10	21	6
	II półrocze	26	13	27	9
2018/2019	Roczne	31	19	48	8
2019/2020	Roczne	38	21	51	-

Źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

Analizując wyniki egzaminacyjne absolwentów ośmioklasowych szkół podstawowych w latach 2019-2021 można zauważyć, wyniki naszych uczniów z roku na rok są coraz lepsze, co wynika zapewne z doświadczenia i zaznajomienia się formą tego typu egzaminu. Wyniki są zbliżone do wyników dla powiatu, województwa i kraju, jednakże można zauważyć, że nasi uczniowie osiągają wyniki lepsze niż średnia dla powiatu olsztyńskiego, a nawet średnie dla województwa. W 2021 r. z języka polskiego ośmioklasiści uzyskali 57% (powiat – 57%, województwo – 56%, kraj 60%), z matematyki 44% (powiat – 40%, województwo – 42%, kraj 47%), a z języka angielskiego 66% (powiat – 61%, województwo – 61%, kraj 66%). Patrząc na lata wcześniejsze i wyniki egzaminów gimnazjalnych w latach 2016-2017 można zauważyć, że w większości wyniki były dużo lepsze

niż średnie dla całego kraju. Najslabiej nasi uczniowie wypadli w 2019 r., zarówno podczas egzaminu gimnazjalnego, jak i egzaminu ośmioklasisty⁸.

Oferta edukacyjna szkół i przedszkoli na terenie gminy Gietrzwałd jest bogata i ciekawa. W ciągu ostatnich 5 lat realizowanych było wiele projektów, szkoły biorą udział i organizują różne konkursy, przedstawienia, spektakle itp. W szkołach działają różne koła zainteresowań. Aktywność placówek w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, krajowych jak i z budżetu UE (szczególnie Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz współpraca z partnerami społecznymi w tym zakresie sprawia, że jakość nauki oraz baza dydaktyczna stale się poprawia spełniając coraz wyższe standardy.

W każdym roku szkolnym szkoły i przedszkola oferują szereg zajęć dodatkowych oraz realizują projekty. W ostatnich latach 2015-2020 przedstawiało się to w sposób następujący:

1. Szkoła Podstawowa w Sząbruku:

- kółko: matematyczne, polonistyczne, teatralne, fizyczne, informatyczne, bibliotecznoczytelnicze,
- zajęcia: muzyczno-rytmiczne, taneczne, plastyczne, eksperymentalne, z języka angielskiego, robotyki, logopedyczne, socjoterapeutyczne, SKS, szachowe,
- projekt: „Kompetencje kluczowe szansą na rozwój dzieci” dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020 oraz „Różnorodność językowa drogą do Europy” w ramach programu Erasmus+.

2. Przedszkole w Sząbruku:

- zajęcia: artystyczno-kreatywne, kulinarne, konstrukcyjne, przyrodniczo-eksperymentalne, dydaktyczno-wyrównawcze, z robotyki, z języka angielskiego, taneczne, szachowe, logopedyczne,
- projekt: „Kreatywne przedszkolaki mogą osiągnąć wszystko o czym marzą” dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020,
- program: „Kubusiowi przyjaciele natury”, poznają świat, poznają innych, poznają siebie.

3. Szkoła Podstawowa w Gietrzwałdzie:

- zajęcia: przygotowujące do przedstawień muzyczno-taneczno-wokalne, z języka angielskiego (w ramach projektu, w każdym roku szkolnym), logopedyczne, socjoterapeutyczne, sportowe, nauka gry na gitarze,
- projekt: English Teaching (w każdym roku szkolnym), Bezpieczny Światlik, Kompetencje kluczowe szansą na rozwój dzieci (dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020), Mały mistrz, Trzymaj formę, Kocham tańczyć i ćwiczyć.

4. Przedszkole w Gietrzwałdzie:

- zajęcia: przygotowujące do przedstawień muzyczno-taneczno-wokalne, z języka angielskiego (w ramach projektu), logopedyczne,
- projekty i programy: „Kreatywne przedszkolaki mogą osiągnąć wszystko, o czym marzą” (dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM

⁸ Analiza danych dotyczących wyników egzaminacyjnych absolwentów szkół podstawowych ośmioklasowych została przeprowadzona na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie.

2013-2020), Edukacja fundamentalna, Bezpieczne przedszkole, Artystą być, Olimpiada międzyszkolna, „Przedszkole marzeń – tworzenie nowych miejsc przedszkolnych w Gminie Gietrzwałd” (dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020), Szlachetna paczka.

5. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Biesalu:

- koła zainteresowań: matematyczne, muzyczno-teatralne, plastyczne, języka angielskiego, czytelnicze, ekologiczne, chór, sportowe, instrumentalne, gier planszowych, ornitologiczne,
- zajęcia: akcentowanie rocznic i wydarzeń, honorowanie różnych świątowych dni, realizowanie ogólnopolskich akcji i programów, przeprowadzanie szeregu warsztatów, realizowanie kampanii społecznych, organizowanie świątowych dni,
- projekty i programy: Akademia Przyjaciół Pszczół, Klub Bezpiecznego Puchatka, Bezpieczny przejazd – zatrzymaj się i żyj, Planeta Energii, Ratujemy i uczymy ratować, Zielona Flaga, Lokalne Centrum Aktywności Ekologicznej, Bezpieczne wakacje, Szkoła Bezpiecznego Internetu, Cała Polska czyta dzieciom, Projektor-wolontariat studencki, Ogólnopolski Projekt UNICEF, Przyroda wokół nas – Ptaki, Owoce w szkole, Szklanka mleka, Śniadanie daje moc, Góra Grosza, Fundacja dla Rodaka, „Kreatywnie i twórczo – nowy wymiar edukacji w Biesalu” w partnerstwie ze Stowarzyszeniem ESWIP dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020.

6. Przedszkole w Biesalu:

- zajęcia: akcentowanie dni babci i dziadka, matki i ojca, wspólne czytanie z dziadkami, rodzicami, warsztaty świąteczne z rodzicami, dzień dziecka, mikołajki, bale karnawałowe, wycieczki,
- projekty i programy: Przyjazne Przedszkole, Czyste powietrze wokół nas, Przedsiębiorcze dzieci, Kreatywne przedszkolaki mogą osiągnąć wszystko o czym marzą (dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WiM 2013-2020), Przedszkolak ekologiem, Mali kucharze, Akademia Przedszkolaka,
- konkursy: Odnawialny sposób na smo(g)ga, Jesienny Ludek, Jestem bezpiecznym uczestnikiem ruchu drogowego.

Analizując dostęp dzieci i młodzieży z gminy Gietrzwałd do edukacji i wychowania przedszkolnego należy również wziąć pod uwagę bliskość Olsztyna, która zwiększa dostępność usług społecznych w tym zakresie. Część dzieci i młodzieży uczęszcza do żłobków, przedszkoli i szkół w Olsztynie, z uwagi na to, że ich rodzice tam pracują. Wysoko należy też ocenić dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego w Olsztynie, a także możliwość podjęcia studiów wyższych na funkcjonującym w mieście Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim oraz prywatnych szkołach wyższych. Należy wspomnieć, że pewien odsetek dzieci uczęszcza również do szkół w Ostródzie.

2.5. Ochrona zdrowia

W gminie Gietrzwałd funkcjonują trzy ośrodki zdrowia:

- Salumar S.C. Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej

w Gietrzwałdzie i Sząbruku,

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Helena Kozłowska w Biesalu.

W przychodni w Sząbruku, oprócz poradni POZ, funkcjonuje również poradnia stomatologiczna i fizjoterapia, w przychodni w Gietrzwałdzie poradnia stomatologiczna i ginekologiczna. W obu ośrodkach mieszkańcy mają możliwość wykonania podstawowych badań krwi i moczu.

W Gietrzwałdzie prowadzi działalność jedna apteka „Pod figurką”, a w Biesalu jest Punkt apteczny.

Z danych GUS wynika, że w 2020 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej mieszkańcom gminy Gietrzwałd udzielono 14 700 porad lekarskich, czyli o 5 248 (o około 26,5%) mniej niż w 2016 roku. Liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w 2020 roku wyniosła 13 879, czyli o 4492 (o około 24,5%) mniej niż w 2016 roku.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba porad lekarskich, zarówno w ramach ambulatoryjnej, jak i podstawowej opieki zdrowotnej, systematycznie malała (tab. 23).

Tab. 23. Liczba porad lekarskich w latach 2016-2020 w gminie Gietrzwałd

porady lekarskie	2016	2017	2018	2019	2020
ambulatoryjna opieka zdrowotna	19 948	17 114	16 811	17 163	14 700
podstawowa opieka zdrowotna	18 371	15 810	15 880	16 041	13 879

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Gietrzwałd realizuje również zadania z zakresu zdrowia. W ostatnich latach w ramach „Programu zdrowotnego w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego HPV w Gminie Gietrzwałd na lata 2016-2018” przyjętego do realizacji uchwałą nr XVI/164/2016 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 30 marca 2016 r., odbyły się szczepienia dzieci przeciw HPV. Realizowany był również Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy (PPRSZM OLSZTYN). Była to inicjatywa w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Liderem projektu była Fundacja NTM z siedzibą w Olsztynie, a partnerami Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie oraz gminy Gietrzwałd, Olsztyn, Barczewo, Dywity, Jonkowo, Purda i Stawiguda. Celem projektu było zabezpieczenie populacji docelowej dziewczynek w wieku 11-13 lat szczepionką przeciwko HPV oraz objęcie populacji działaniami edukacyjnymi dotyczącymi zachorowalności na nowotwory spowodowane wirusem brodawczaka ludzkiego w latach 2018-2020 na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Projekt był dofinansowany z EFS, a wkładem własnym gminy były zasoby ludzkie i techniczne niezbędne do jego realizacji.

We współpracy z Fundacją Ronalda McDonalda kilkakrotnie zorganizowano możliwość bezpłatnego skorzystania z badań USG w ramach programu „NIE nowotworom u dzieci”. Program skierowany był do dzieci w wieku od 9 miesiąca do 6 roku życia.

Dostępność do usług ochrony zdrowia w istotny sposób warunkuje bliskość Olsztyna, dzięki której mieszkańcy mogą mieć większy dostęp do poradni specjalistycznych czy aptek. W Olsztynie funkcjonują także szpitale: Wojewódzki Szpital Specjalistyczny, Wojewódzki

Specjalistyczny Szpital Dziecięcy, Miejski Szpital Zespolony, Szpital MSWiA (Poliklinika), Uniwersytecki Szpital Kliniczny, Samodzielny Publiczny Zespół Gruzlicy i Chorób Płuc oraz Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego.

2.6. Bezpieczeństwo publiczne

O stan bezpieczeństwa na terenie gminy Gietrzwałd dbają przede wszystkim: Komisariat Policji w Olsztynku i Posterunek Policji w Gietrzwałdzie z dwoma dzielnicowymi obsługującymi rejon gminy, a także sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej – Gietrzwałd, Sząbruk, Unieszewo, Nagłady, Biesal i Woryty. Należy również zaznaczyć, że bliskie sąsiedztwo Olsztyna powoduje, że wiele instytucji spoza gminy zaangażowanych jest w bezpieczeństwo gminy (m.in. Komenda Miejska Policji w Olsztynie czy Komenda Miejska Powiatowej Straży Pożarnej w Olsztynie).

Analizując stan bezpieczeństwa należy zwrócić również uwagę na stan bezpieczeństwa całego regionu. Z danych GUS wynika, że pod względem stwierdzonych przez policję przestępstw w zakończonych postępowaniach w 2020 r. województwo warmińsko mazurskie było na 12 miejscu (na 16 województw). Najwięcej przestępstw stwierdzono w województwach śląskim i małopolskim. Spośród wszystkich stwierdzonych przestępstw w kraju, przestępstwa stwierdzone w woj. warmińsko-mazurskim stanowiły 3,4%.

Jeśli zaś chodzi o sytuację w województwie warmińsko-mazurskim to najwięcej przestępstw stwierdzono w miastach na prawach powiatu – Olsztyn i Elbląg, a następnie w powiecie olsztyńskim (bez miasta Olsztyn). Przepięstwa stwierdzone dla powiatu olsztyńskiego stanowiły 7,3% wszystkich przestępstw naszego regionu (tab. 24).

Tab. 24. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych

	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	748 459	753 963	768 049	796 557	765 408
woj. warmińsko-mazurskie	26 971	24 490	25 203	25 839	26 295
powiat olsztyński	1 816	1 931	2 008	1 912	1 911

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Od 2016 r. ogólna wykrywalność przestępstw na terenie gminy Gietrzwałd rosła, jednakże w 2020 r., w porównaniu do 2019 r. odnotowano jej spadek. W 2016 r. ogólna wykrywalność przestępstw kształtowała się na poziomie 47,4%, w 2019 r. aż na poziomie 77,6%, a w 2020 r. na poziomie 68,4%.

W 2020 r. wszczętych zostało 98 postępowań w sprawach dotyczących przestępstw, z czego 76 były to przestępstwa stwierdzone (tab. 25).

Tab. 25. Wykrywalność przestępstw w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
wykrywalność ogólna	47,4%	60,2%	70,1%	77,6%	68,4%
postępowania wszczęte	101	86	133	99	98
przepięstwa stwierdzone	76	93	87	107	76

Zródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania ze stanu bezpieczeństwa na terenie działania Komisariatu Policji w Olsztynku za 2020 rok

Najwięcej prowadzonych w 2020 r. związanych było z bezpieczeństwem w ruchu drogowym. Przepięstw w tym zakresie było bardzo duzo. Najwięcej, bo aż 88 spraw związanych było z kolizją drogową, 16 z wypadkami drogowymi, 12 z nietrzeźwymi kierującymi, a aż 11 z sądowym zakazem prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W dalszej kolejności należy wskazać na poszukiwanie osób zaginionych, zwłaszcza tych ukrywających się przed organami ścigania. Zatrzymanie osób poszukiwanych, to duże prawdopodobieństwo uniknięcia wielu przestępstw, których mogą się one dopuszczać. W 2020 r. policjanci z naszej gminy prowadzili 23 tego typu sprawy.

W 2020 r. odnotowano 12 kradzieży z włamaniem i 3 kradzieże cudzej rzeczy, a także 9 oszustw. Pozostałe sprawy prowadzone przez policję ukazuje tabela 26.

Tab. 26. Sprawy prowadzone przez Posterunek Policji w Gietrzwałdzie w 2020 r.

	liczba spraw
kolizje drogowe	88
poszukiwanie osób zaginionych (w tym osoby ukrywające się przed organami ścigania)	23
wypadki drogowe	16
kradzież z włamaniem	12
nietrzeźwy kierujący	12
postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych	12
sądowy zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych	11
oszustwa	9
uszkodzenie rzeczy	7
uszczerbek na zdrowiu	5
groźby karalne	4
kradzież cudzej rzeczy	3
bójka i pobicie	3
zgon	3
zgwałcenia	1
rozbój, kradzież rozbójnicza	1

Źródło: dane przekazane przez Posterunek Policji w Gietrzwałdzie oraz Komisariat Policji w Olsztynku

O bezpieczeństwo naszej gminy dba 153 czynnych strażaków Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego 124 należy do Jednostek Operacyjno-Technicznych, tj. strażaków OSP do działań ratowniczych. Najwięcej strażaków należy do OSP w Sząbruku i Gietrzwałdzie. Te dwie jednostki należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Tab. 27. Wykaz ilości członków w jednostkach OSP na dzień 31.12.2020 r.

OSP	ogółem	czynni	wspierający	honorowi	MDP *	KDP **	JOT ***
Gietrzwałd	38	37	-	1	6	8	22
Sząbruk	41	37	3	1	9	-	27
Naglady	21	18	1	2	3	-	17
Unieszewo	24	21	3	-	10	-	21
Biesal	22	22	-	-	-	-	20
Woryty	27	18	6	1	3	-	17
razem	173	153	13	5	31	-	124

* Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, ** Kobięca Drużyna Pożarnicza, *** Jednostka Operacyjno-Techniczna

Źródło: dane przekazane przez Komendanta Gminnego Straży Pożarnej

Zagrożenia bezpieczeństwa pożarowego w gminie Gietrzwałd to przede wszystkim miejscowe zagrożenia, do który zaliczamy m.in. silne wiatry, opady deszczu, śniegu, albo zagrożenia w komunikacji. W 2020 r. na terenie gminy odnotowano 101 tego typu zdarzeń. W 2020 roku odnotowano ponadto 28 pożarów, czyli znacznie mniej niż w latach ubiegłych. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się zmniejszenie liczby zdarzeń na terenie naszej gminy, co może świadczyć o większej świadomości mieszkańców odnośnie zagrożenia (tab. 28).

Tab. 28. Statystyka zdarzeń na terenie gminy Gietrzwałd

	2016	2017	2018	2019	2020
pożary	42	32	45	38	28
miejscowe zagrożenia	130	132	93	87	101
falszywe	4	2	11	14	6
ogółem	176	166	149	139	135

Źródło: dane przekazane przez Komendanta Gminnego Straży Pożarnej

Analizując liczbę wyjazdów jednostek OSP do akcji ratowniczo-gaśniczych można zauważyć, że ich liczba w 2020 r. zmniejszyła się, co wynika zapewne z ogłoszonego w marcu 2020 roku stanu pandemii Covid-19 i związanych z nią ograniczeń. Jednakże dane te nadal wskazują na wysoką liczbę wyjazdów. Najwięcej wyjazdów odnotowano dla OSP Gietrzwałd i Sząbruk (tab. 29).

Tab. 29. Wyjazdy jednostek OSP do akcji ratowniczo-gaśniczych w latach 2016-2020

OSP	2016	2017	2018	2019	2020
Gietrzwałd	115	114	108	107	85
Sząbruk	39	37	46	47	38
Naglady	37	31	26	32	22
Biesal	38	43	47	27	19
Unieszewo	14	10	10	20	17
Woryty	5	2	4	8	5
razem	248	237	241	241	186

Źródło: dane przekazane przez Komendanta Gminnego Straży Pożarnej

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w gminie Gietrzwałd są wyposażone w odpowiedni sprzęt ratowniczo-gaśniczy. W chwili obecnej strażacy gminy mają do dyspozycji pojazdy pożarnicze w tym dwa ciężkie, sześć średnich, jeden lekki i jeden pojazd operacyjny. Najstarszy samochód to Mercedes LF 408 G z roku 1972 w OSP Woryty, a najmłodsze to Scanie z 2017 roku w OSP Gietrzwałd i Sząbruk, zakupione w ramach RPO WiM ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W jednostce OSP Gietrzwałd znajduje się również Quad marki Polaris typ TP05 SE SEA, rok produkcji 2020 oraz łódź ratownicza Kontra 450RC z 50-konnym silnikiem Hondy zakupiona w 2021 r. Każda jednostka wyposażona jest w defibrylator.

Gmina Gietrzwałd realizuje również projekt „Bezpieczny MOF” (program na lata 2016-2021 w partnerstwie z gminami Olsztyn, Dywity, Barczewo, Purda, Stawiguda, Gietrzwałd i Jonkowo, a także z Powiatem Olsztyńskim). Celem głównym projektu jest podniesienie i zapewnienie utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców na terenie Olsztyna oraz 6 gmin

ościennych, w tym gminy Gietrzwałd, poprzez realizację działań służących wyposażeniu i integracji służb zaangażowanych w usuwanie skutków klęsk żywiołowych i środowiskowych oraz stworzenie możliwości wczesnego ostrzegania i informowania mieszkańców o zaistniałym lub przewidywanym zagrożeniu. W gminie Gietrzwałd przewidziano między innymi montaż syren alarmowych w Gietrzwałdzie, Biesalu i Sząbruku, a także uruchomienie portalu informatycznego oraz aplikacji mobilnej, które zagwarantują mieszkańcom stały dostęp do bieżących informacji obejmujących zagadnienia związane z bezpieczeństwem, zagrożeniami i sposobami zapobiegania ich skutkom. W ramach projektu powstał w Olsztynie Regionalny Magazyn Kryzysowy (RMK), który zapewni najpotrzebniejsze środki na wypadek klęsk żywiołowych i zdarzeń nadzwyczajnych, co przeniesie się na zmniejszenie rozmiarów szkód oraz minimalizację ich skutków.

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że gmina Gietrzwałd jest gminą bezpieczną. Wykrywalność przestępstw jest dość wysoka, a miejscowe straże pożarne są bardzo dobrze wyposażone w sprzęt ratujący życie. Największej uwagi zaś wymaga kwestia związana z bezpieczeństwem na drogach, co potwierdzają zarówno dane dotyczące działań policji jak i ochotniczych straży pożarnych.

2.7. Kultura, kultura fizyczna i sport

Samorządową instytucją kultury w gminie jest Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie. W skład CKB wchodzi: Gminny Ośrodek Kultury w Gietrzwałdzie, Dom Kultury w Biesalu, Dom Kultury w Sząbruku oraz klub Planeta-U w Unieszewie, a także Gminna Biblioteka Publiczna w Gietrzwałdzie (z filią w Sząbruku oraz punktem bibliotecznym w Biesalu) oraz Izba muzealna w Gietrzwałdzie.

CKB prowadzi wielokierunkową działalność, w szczególności w dziedzinie wychowania, edukacji, upowszechniania kultury, czytelnictwa oraz promowania gminy Gietrzwałd. Podstawowe cele to: aktywizacja społeczności lokalnej do uczestnictwa w kulturze i współtworzenia jej wartości, upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i za granicą oraz upowszechnianie czytelnictwa – w ramach działalności Gminnej Biblioteki Publicznej.

W świetle danych GUS w 2020 roku w gminie Gietrzwałd zorganizowano tylko 11 imprez, co związane było z pandemią koronawirusa, w których uczestniczyło 550 osób. Analizując poprzednie lata, można zauważyć, że organizowanych jest wiele imprez, które cieszą się powodzeniem wśród mieszkańców. Dane GUS za lata 2016-2019 wskazują, że na dość dużą aktywność kulturalną w gminie (tab. 30).

Tab. 30. Wybrane dane dotyczące działalności kulturalnej w gminie w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba imprez	143	213	129	106	11
uczestnicy imprez	6 947	6 918	5 176	6 612	550
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	1 065,0	1 050,7	780,6	989,8	82,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wszystkie placówki CKB angażowały się w zwiększenie aktywności kulturalnej mieszkańców. W poszczególnych domach kultury oraz świetlicy w Unieszewie odbywały się różnego rodzaju cykliczne warsztaty i zajęcia (m.in. zajęcia teatralne, plastyczne, warsztaty ceramiczne, język angielski, zajęcia taneczne, klub literacki, sportowe, muzyczne), organizowane były półkolonie i półzimowiska.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność CKB dotycząca organizacji wydarzeń muzycznych w naszej gminie. Najważniejszą kulturalną imprezą w gminie są Spotkania Warmińskie, organizowane co roku w sierpniu (z wyjątkiem okresu pandemii), na których oprócz koncertów działały stoiska gastronomiczne i rękodzielnicze. Podczas Spotkań, gietrzwałdzką scenę odwiedziły takie zespoły jak Raz Dwa Trzy czy Chłopcy z Placu Broni, a także Kuba Sienkiewicz ze swoją formacją GKS, Juan Carlos Cano z grupą Enclose (zwycięzca 4. edycji The Voice of Poland), Elvis Tribute Show Adam Gałka oraz Babsztyl. Liczną publiczność gromadziły również koncerty poezji śpiewanej organizowane głównie w cyklu „Spotkanie z bardem” oraz „Raz do roku w Gietrzwałdzie”. Co roku organizowany jest wspólnie z gietrzwałdzkim Zespołem Szkolno-Przedszkolnym (wcześniej z Gimnazjum w Gietrzwałdzie) międzyszkolny konkurs muzyczny „Artystą Być”. Dużą popularnością cieszyły się również koncerty muzyki poważnej („Wieczór z Muzyką”).

Od wielu lat w gminie działa Wspaniały Teatr bez Nazwy, który wystawił takie sztuki jak „Rewizor” wg Mikołaja Gogola, „Wesele” wg Stanisława Wyspiańskiego, czy „Chłopcy” Stanisława Grochowiaka i wiele innych.

W latach 2016-2020 w gminie Gietrzwałd wzrosła liczba ludności przypadająca na jedną placówkę biblioteczną o 69, tj. o 3,2%, natomiast zmniejszyła się liczba czytelników bibliotek publicznych o 14 osób, tj. o 19,4%. Oznacza to, że mimo iż do gminy napływają nowi mieszkańcy, to nie zapisują się oni do funkcjonujących na terenie gminy bibliotek (tab. 31).

Tab. 31. Wybrane wskaźniki dotyczące bibliotek w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2019

	jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2179	2213	2218	2228	2248
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	4644,7	4272,5	4280,2	4362,6	3087,6
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	72	70	69	66	58
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	13,7	12,4	10,4	11	10,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W analizowanym okresie zmniejszyła się również liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika z 13,7 do 10,6 woluminów oraz księgozbiór przypadający na 1000 ludności – z 4644,7 do 3087,6 (tabela 31).

Gmina Gietrzwałd posiada wiele obiektów infrastruktury sportowej⁹. Zaliczamy do nich:

1. Stadion Leśny w Gietrzwałdzie.
2. Stadion Rugby w Biesalu.
3. Kompleks boisk ORLIK w Sząbruku.

⁹ Dane pochodzą z Raportu o stanie Gminy Gietrzwałd za 2020 rok; <https://gietrzwald.bip.net.pl/?a=4896>; dostęp 24.08.2021

4. Kompleks boisk ORLIK w Biesalu.
5. Sala sportowa i boisko przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gietrzwałdzie.
6. Sala gimnastyczna w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Biesalu.
7. Sala gimnastyczna w Sząbruku (oddana do użytkowania w sierpniu 2021 r.).
8. Boisko piłkarskie w Unieszewie.
9. Zespół boisk w Łęgutach.
10. Strzelnica sportowa w Rapatach.
11. Tereny sportowo-rekreacyjne w Gronitach, Naterkach, Nagładach, Sząbruku (Osiedle Hermanówka), Unieszewie (przy starej szkole).
12. Siłownie zewnętrzne – Gronity, Sząbruk, Unieszewo, Gietrzwałd, Woryty, Śródka, Biesal, Łupstych, Łęguty.
13. Place zabaw – Gietrzwałd (3), Sząbruk (2), Łęguty, Woryty, Biesal, Gronity, Naterki, Unieszewo, Łupstych, Cegłowo, Parwólki, Nagłady, Śródka, Łajsy.

Według danych GUS za 2020 r. w gminie Gietrzwałd funkcjonowały 2 kluby sportowe, z 390 osobami ćwiczącymi, natomiast w 2016 r. odnotowano 3 kluby sportowe z 186 osobami ćwiczącymi. Oznacza to, że na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób ćwiczących w klubach zwiększyła się ponad dwukrotnie.

Jednakże analizując dane pochodzące z portalu organizacji pozarządowych (ngo.pl) w gminie funkcjonują 4 stowarzyszenia kultury fizycznej, do których zaliczamy: Klub Sportowy Rugby Gietrzwałd, Gminny Klub Sportowy Gietrzwałd-Unieszewo, Stowarzyszenie Mazury Golf & Country Club, Warmiński Klub Aikido "Iryoku" oraz Klub Przyjaciół Siatkówki Gietrzwałd.

Powyższa analiza wskazuje na to, że gmina Gietrzwałd ma wiele możliwości spędzania czasu wolnego, a wiele wydarzeń powstaje z inicjatywy mieszkańców.

2.8. Aktywność mieszkańców

Niewątpliwie na jakość życia mieszkańców wpływa również ich zaangażowanie społeczne, tj. takie które skupione jest na podejmowaniu działań zmierzających na rzecz lokalnych społeczności skupionych wokół wspólnych zainteresowań, celów itp. Jednym z przejawów takiego zaangażowania, jest angażowanie się w działalność w ramach organizacji pozarządowych.

Organizacje pozarządowe z terenu gminy Gietrzwałd reprezentują różne obszary życia społecznego, w tym m.in. kulturę, pomoc społeczną, ekologię, aktywizację społeczności i działają na rzecz szeroko rozumianego rozwój społecznego.

Według „Sprawozdania z realizacji rocznego programu współpracy Gminy Gietrzwałd z organizacjami pozarządowymi za rok 2020”, w gminie Gietrzwałd w 2020 funkcjonowało 41 organizacji:

1. Gminny Klub Sportowy Gietrzwałd-Unieszewo.
2. Stowarzyszenie Kulturalno-Sportowe DIAMENT.
3. Naterkowska Inicjatywa Kobiet.
4. Fundacja Przyjaciół Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej.

5. Stowarzyszenie „Garian” w Gronitach.
6. Rentyńskie Stowarzyszenie Ekologiczne GIŁWA.
7. Towarzystwo Unieszewian Bardzo Aktywnych.
8. Grupa Nieformalna U-BABKI.
9. Stowarzyszenie "Piękny Most" w Sząbruku.
10. Stowarzyszenie Właścicieli i Współwłaścicieli "Osiedla WIDOK".
11. Stowarzyszenie Woryty.
12. "Oczyrna Dziecka" Fundacja Pomocy Dzieciom.
13. Klub Przyjaciół Siatkówki Gietrzwałd.
14. Stowarzyszenie Miłośników Łupstycha "ABISTIKS".
15. Stowarzyszenie Przyjaciół Biesala.
16. Stowarzyszenie Guzowy Piec.
17. Fundacja „Kocham Tańczyć”.
18. Stowarzyszenie „Bezpieczny Sząbruk”.
19. Stowarzyszenie Sząbrówek Zatoka Bobrowa.
20. Jednostka Strzelecka 1028 Gietrzwałd im. mjr Z. Szendzielarza PS. Łupaszka.
21. Stowarzyszenie „Łączą nas Wieże”.
22. Fundacja „Młodzi Duchem”.
23. Klub Sportowy Rugby Gietrzwałd.
24. Fundacja Na Rzecz Obronności Kraju i Integracji Społecznej „VIS”.
25. Warmiński Klub Aikido "Iryoku".
26. Fundacja REHO-LANDIA.
27. Stowarzyszenie „Lasy Kudypskie”.
28. SEMPER FIDELIS POLONIA.
29. Stowarzyszenie Przyjaciół Schroniska w Tomarynach "PODARUJ DOM-PODARUJ SERCE".
30. Fundacja im. Andrzeja Samulowskiego.
31. Stowarzyszenie „Szlachetna ósemka”.
32. Fundacja „Nasza Warmia”.
33. Fundacja „Turnitzmuhle Heritage Foundation”.
34. Gietrzwałdzkie Bractwo Świętego Wojciecha.
35. Stowarzyszenie Ekologiczne „Żuczek”.
36. Stowarzyszenie Naterki Razem.
37. Stowarzyszenie Mazury Golf & Country Club w Naterkach.
38. Stowarzyszenie ŚWIAT POD ŻAGLAMI.
39. Fundacja Polish Preppers Network.
40. Fundacja „W krajobrazie”.
41. Fundacja "MAZURY PL”.

Na terenie gminy działa także sześć Ochotniczych Straży Pożarnych w Gietrzwałdzie, Nagładach, Worytach, Sząbruku, Biesalu i Unieszewie oraz dwa Koła Gospodyń Wiejskich – w Rentynach i w Biesalu (dane za 2020 r.).

Gmina Gietrzwałd współpracuje z organizacjami pozarządowymi na podstawie rocznych programów współpracy. W 2020 roku przyznano 9 organizacjom dotacje w łącznej wysokości 101 890,98 zł, na realizację 11 zadań. Były to m.in. zadania o charakterze sportowym, aktywizacyjnym lub integracyjnym mieszkańców.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć mniejsze zainteresowanie organizacji pozarządowych realizacją zadań dofinansowanych przez gminę. W 2016 r. aż 15 organizacji realizowało zadania, a ich liczba z roku na rok malała (tab. 32).

Tab. 32. Współpraca organizacji pozarządowych z gminą Gietrzwałd w ramach rocznych programów współpracy w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba zawartych umów	18	15	14	13	11
liczba organizacji, które realizowały zadania	15	11	10	10	9
suma przyznanych dotacji	111 060,00	98 202,33	100 279,44	89 840,00	101 890,98
suma dotacji przedstawiona do rozliczenia	110 082,34	96 941,76	93 637,34	89 497,83	88 940,98
wkład własny organizacji (finansowy i osobowy)	58 333,10	54 103,85	34 825,76	45 989,32	318 279,60
wartość zrealizowanych zadań ogółem	168 415,44	151 045,61	128 463,10	135 487,15	407 220,58
suma środków w budżecie na zlecenie zadań	121000,00	98320,00	103000,00	128000,00	184 000,00

Zródło: „Sprawozdania z realizacji rocznego programu współpracy Gminy Gietrzwałd z organizacjami pozarządowymi za rok 2020”

Aktywność mieszkańców wspierana jest również poprzez środki z funduszu sołeckiego. Co roku na ten cel przeznaczane są środki różnej wysokości: w 2016 r. – 289 227,94 zł, w 2017 r. – 258 921,36 zł, w 2018 r. – 347 391,27 zł, w 2019 r. – 376 287,11 zł oraz w 2020 r. – 274 041,33 zł. Środki te przeznaczane są w głównej mierze na różnego rodzaju inwestycje np. budowa chodników, oświetlenie, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, także utrzymanie mienia gminy, świetlic i terenów komunalnych, koszenie trawy, wyposażenie placów zabaw, świetlic oraz organizację szeroko rozumianej działalności kulturalnej dla mieszkańców (źródło: dane przekazane przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie).

2.9. Sytuacja osób niepełnosprawnych w gminie

Niepełnosprawność – oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą¹⁰:

- znaczny stopień niepełnosprawności, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

- innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy, albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
 - lekki stopień niepełnosprawności, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych (bez orzekania o stopniu niepełnosprawności), jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, o których mowa powyżej wydawane są przez Powiatowe lub Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Jednakże również Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzeka o niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji¹¹, aby ustalić prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń, które wypłaca ZUS. Poniżej przedstawione zostały jedynie dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o niepełnosprawności, gdyż jedna osoba może posiadać zarówno ważne orzeczenie z ZUS, jak i PZdsOoN.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Olsztynie przekazał dane za okres 2016-2020 na temat liczby osób niepełnosprawnych z terenu gminy Gietrzwałd z uwzględnieniem wieku, stopnia niepełnosprawności, symbolu niepełnosprawności oraz liczby symboli niepełnosprawności.

Ogólna liczba osób powyżej 16 roku życia, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, w porównaniu z 2016 r., pozostaje na podobnym poziomie. Jedynie w 2018 r. wydano znacznie więcej orzeczeń, niż w pozostałych latach analizowanego okresu. W 2020 r. wydano 89 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, co stanowiło zaledwie 6,6% osób, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w powiecie olsztyńskim.

Wśród dzieci i młodzieży do 16 roku życia liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2016-2018 z roku na rok była coraz większa. Jednakże w 2019 r. znacznie zmalała i od tamtej pory pozostawała bez zmian. W 2020 r. wydano 12 orzeczeń o niepełnosprawności, co stanowiło 3,6% wszystkich dzieci i młodzieży do 16 roku życia z powiatu olsztyńskiego, którym wydano orzeczenie o niepełnosprawności (tab. 33).

¹¹ I grupa inwalidzka to znaczny stopień niepełnosprawności, całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji; II grupa inwalidzka to umiarkowany stopień niepełnosprawności, całkowita niezdolność do pracy; III grupa inwalidzka to lekki stopień niepełnosprawności, częściowa niezdolność do pracy

Tab. 33. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020
osoby do 16 roku życia	gmina Gietrzwałd	18	20	32	12	12
	powiat olsztyński	387	364	360	324	331
osoby powyżej 16 roku życia	gmina Gietrzwałd	82	85	105	88	89
	powiat olsztyński	1262	1314	1357	1477	1341

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Analizując dane dotyczące dzieci i młodzieży do 16 roku życia można zauważyć, że najczęściej niepełnosprawność diagnozowana jest w wieku 8-16 lat, najczęściej z powodu jednego schorzenia – orzeczenia posiadają jeden symbol niepełnosprawności (tab. 34).

Tab. 34. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności	11	17	22	8	10
z dwoma symbolami	3	2	8	4	1
z trzema symbolami	4	1	2	0	1
do 3 lat	0	5	4	4	3
4 - 7 lat	6	5	7	2	0
8 - 16 lat	12	10	21	6	9
dziewczynki	9	10	13	6	6
chłopcy	9	20	19	6	6

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Jeśli zaś chodzi o osoby powyżej 16 roku życia, to najczęściej przyznawany jest stopień umiarkowany, następnie lekki i znaczny. Stopień niepełnosprawności najczęściej ustalany jest w grupie wiekowej 41-59 lat, a następnie w wieku 60 lat i więcej. W tabeli 35 przedstawione została struktura osób niepełnosprawnych z naszej gminy.

Tab. 35. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności	50	58	66	64	60
z dwoma symbolami	27	21	28	21	18
z trzema symbolami	5	6	11	3	5
stopień znaczny	9	16	18	22	22
umiarkowany	48	36	55	41	39
lekki	25	33	32	25	28
16 - 25 lat	7	6	12	5	15
26 - 40 lat	13	12	11	10	6
41 - 59 lat	42	35	44	38	39
60 lat i więcej	20	22	38	35	29
kobiety	42	45	61	51	43
mężczyźni	40	40	54	37	46
wykształcenie mniej niż podstawowe	3	4	11	10	11
podstawowe i gimnazjalne	30	36	38	37	32
zasadnicze	29	17	23	14	19
średnie	12	18	21	16	14
wyższe	8	10	12	11	13
pracujący	25	23	30	28	21
niepracujący	57	62	75	60	68

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełności

Podane statystyki dotyczące liczby osób starających się o orzeczenie niepełnosprawności w PZdsOoN, stanowią jedynie wycinek, gdyż wiele osób składa wnioski jedynie do ZUS o orzeczenie o niezdolności do pracy (ustalenie grup inwalidzkich). Oznacza to więc, że osób niepełnosprawnych w gminie jest więcej niż wskazują na to dane pochodzące z PZdsOoN. Jednak na podstawie wyżej przedstawionych statystyk można już wnioskować, że nie następuje znaczny wzrost liczby osób niepełnosprawnych w gminie.

2.10. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku, o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W myśl ww. ustawy, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej (rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza:
 - a. spokrewniona,
 - b. niezawodowa,
 - c. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
2. Rodzinny dom dziecka.

Gmina, jako podmiot odpowiedzialny za pracę z rodziną biologiczną powinna położyć szczególny nacisk na wsparcie rodzin, a umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno być ostatecznością. Wspieranie rodziny powinno polegać w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomoc w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, udziela również wsparcia rodzinom zmagającym się z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. Z pomocy społecznej w 2020 roku skorzystały 93 rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, z czego 22 rodziny to rodziny wielodzietne, a 19 rodziny niepełne (Tab. 36).

Tab. 36. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	111	91	96	80	93
- w tym rodziny niepełne	27	18	22	19	19
- w tym rodziny wielodzietne	24	20	18	13	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

Asystent rodziny

Rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą otrzymać pomoc w formie asystenta rodziny. Asystent prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – zwłaszcza w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspieraniem aktywności społecznej rodziny, udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie zatrudnia jednego asystenta rodziny. W 2020 r. wsparciem asystenta objętych było 8 rodzin, w których funkcjonowało 18 dzieci. Liczba rodzin objętych wsparciem na przestrzeni ostatnich 5 lat utrzymywała się na podobnym poziomie (tab. 37).

Tab. 37. Rodziny korzystające z wsparcia asystenta rodziny w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	8	11	9	6	8
Liczba dzieci objętych pomocą asystenta	20	25	21	17	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

Pieczka zastępcza

Pieczka zastępcza to forma opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców biologicznych. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy umieszcza dziecko w pieczy zastępczej na podstawie odpowiedniego postanowienia/zarządzenia sądu. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, chyba że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu natychmiastowej pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziców albo do czasu, gdy trafi do rodziny przysposabiającej (adopcja). Dziecko postanowieniem/zarządzeniem sądu jest umieszczane w rodzinie zastępczej, w rodzinnym domu dziecka lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na terenie gminy Gietrzwałd funkcjonuje 7 rodzin zastępczych (w powiecie olsztyńskim 204 rodziny, 364 dzieci):

1. Trzy spokrewnione rodziny zastępcze, w których przebywa 6 dzieci;
2. Trzy niezawodowe rodziny zastępcze, w których przebywa 4 dzieci,
3. Jedna zawodowa rodzina zastępcza, w której przebywa 6 dzieci¹².

Analizując dane dotyczące liczby dzieci z terenu naszej gminy przebywające w pieczy zastępczej w ostatnich 5 latach, można zauważyć, że wzrasta liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, a maleje liczba dzieci przebywających w domach dziecka. W 2020 r. 2 dzieci z gminy przebywało w domach dziecka, a 8 w rodzinach zastępczych (tab. 38).

Tab. 38. Liczba dzieci z gminy Gietrzwałd przebywających w pieczy zastępczej w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej (domy dziecka)	5	4	3	2	2
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	2	2	5	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

2.11. Przemoc w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, określa przemoc w rodzinie, jako powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Gietrzwałd został powołany Zespół Interdyscyplinarny, który w każdym roku spotykał się 4 razy. W skład zespołu wchodzi 9 osób. Są to przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, oświaty, służby zdrowia, sądu.

W ramach Zespołu tworzone są grupy robocze do spraw przemocy. W 2020 roku utworzono 18 grup, które objęły pomocą 21 rodzin – łącznie 37 osób, w tym 18 kobiet, 16 mężczyzn i 3 dzieci. W porównaniu z 2016 r., liczba tworzonych grup roboczych i osób objętych ich wsparciem jest znacznie mniejsza (tab. 39).

Tab. 39. Funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych do spraw przemocy w rodzinie w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020
liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych		1	1	1	1	1
liczba posiedzeń zespołów		4	4	4	4	4
liczba utworzonych grup roboczych		46	25	17	19	18
liczba posiedzeń grup		93	55	43	30	42
liczba osób objętych	ogółem	71	75	27	35	37
	w tym kobiety	24	25	9	17	18

¹² Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie

pomocą grup roboczych		w tym niepełnosprawne	0	1	0	0	0
		w tym starsze	1	1	1	1	2
	w tym mężczyźni	ogółem	24	28	8	16	16
		w tym niepełnosprawne	0	1	0	0	0
		w tym starsze	0	0	0	0	0
	w tym dzieci	ogółem	23	22	10	2	3
		w tym niepełnosprawne	0	0	0	0	0
liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych			27	26	8	19	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie udziela się poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego, prawnego oraz zawodowego i rodzinnego. Z danych zwartych w tabeli 40 wynika, że w gminie najczęściej udzielana jest pomoc psychologiczna (tj. pomoc udzielana przez specjalistów, tj. różnego rodzaju terapie, na które kierowane są zarówno ofiary przemocy, jak i sprawcy) lub socjalna (świadczona przez pracowników socjalnych). W 2020 r. z poradnictwa skorzystało 14 osób.

Tab. 40. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020	
liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem	13	4	18	16	14	
	w tym	medycznego	0	0	0	0	0
		psychologicznego	13	4	3	7	4
		prawnego	0	0	1	0	1
		socjalnego	0	0	14	9	9
		zawodowego i rodzinnego	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Interdyscyplinarne podejście do realizacji wymienionej procedury ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Wspólne opracowanie, przy udziale osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, indywidualnego planu pomocy nie będzie doprowadzało do sytuacji, gdy osobą tą zajmowało się odrębnie kilka instytucji, co w konsekwencji niekiedy skutkowało zniechęceniem, biernością i zmęczeniem osoby doznającej przemocy.

W samym 2020 roku objętych procedurą „Niebieskie Karty” było 21 rodzin i wobec wszystkich tych rodzin została wszczęta procedura. Przeważnie większość procedur NK było zakończonych z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań, gdyż członkowie zespołu lub grup roboczych uznali, że przemoc w tych rodzinach nie występuje (10 NK w 2020 r.). Pozostałe zakończone procedury dotyczyły uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu przemocy w rodzinie (tab. 41).

Tab. 41. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020
liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”		16	26	18	21	21
liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieska Karta” w okresie sprawozdawczym		16	25	16	19	21
liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” w przypadku:	ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	5	8	5	6	9
	rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	9	19	10	9	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOSP

2.12. Problem alkoholowy

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem;
2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz problemów narkomanii;
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest zadaniem Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gietrzwałdzie. W skład komisji wchodzi 4 członków (przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej i oświaty).

W ostatnich dwóch latach liczba postępowań w sprawie o skierowanie na leczenie odwykowe zmalała. W latach 2016 – 2018 komisja wezwała ponad 25 osób rocznie, a już w 2019 roku jedynie 16 osób, a w 2020 r. – 15.

Od 2016 r. liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi GKRPA prowadziła rozmowy, co do których biegli orzekli uzależnienie, nieznacznie zmalała. W 2020 r. było to 12 osób. Jeśli chodzi zaś o liczbę osób uzależnionych, wobec których GKRPA wystąpiła do Sądu o leczenie odwykowe, to przez ostatnie 5 lat pozostaje na zbliżonym poziomie. W 2020 r. wystąpiono do sądu

w sprawie 7 osób (tab. 42). Powyższe dane wskazują na niski odsetek osób korzystających z pomocy komisji alkoholowej.

Tab. 42. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba członków GKRPA	4	4	4	4	4
Liczba postępowań w sprawie o skierowanie na leczenie odwykowe	26	28	25	16	15
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy	20	15	12	7	12
Liczba osób uzależnionych, wobec których GKRPA wystąpiła do Sądu o leczenie odwykowe	8	6	7	11	7
Kwota dotacji przeznaczona na działania profilaktyczne	80015,90	75133,79	74220,42	97835	71324,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gietrzwałdzie

Komisja prowadzi różnego rodzaju działania profilaktyczne. W latach 2016-2019 były to, m.in.: szkolenia z tematyki uzależnień i profilaktyki nauczycieli, dofinansowanie imprez o charakterze profilaktycznym, profilaktyka pozaszkolna – zajęcia profilaktyczne w świetlicach, programy profilaktyczne w szkołach, dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieci. W 2020 r. ze względu na pandemię i ograniczone możliwości realizowane były jedynie programy profilaktyczne dla szkół oraz przekazano dotację celową dla CKB na realizację profilaktyki. W 2020 r. na działalność komisji przeznaczono 71 324,35 zł (tab. 43).

Na terenie gminy Gietrzwałd działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, prowadzony przez certyfikowanego psychoterapeutę integracyjnego i specjalistę psychoterapii uzależnień oraz certyfikowanego psychoterapeutę par (II stopień), który ma wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii indywidualnej, grupowej oraz par. Z punktu korzystają osoby, które chcą zasięgnąć porady/konsultacji z zakresu problemów nadużywania alkoholu przez nich samych lub osoby bliskie, a także osoby borykające się z osobistymi problemami życiowymi, nieumiejętnością radzenia sobie z emocjami, kryzysami w relacjach lub w związku.

W 2020 r. odnotowano wyraźny wzrost liczby osób, które zgłosiły się o pomoc do punktu (tab. 43). Wynikało to z tego, że punkt prowadzony był m.in. zdalnie. Terapeuta rozmawiał z osobami potrzebującymi wsparcia przez telefon, dzięki czemu osoby z problemami miały więcej odwagi na rozmowę, niż w sytuacji bezpośredniego spotkania i rozmowy twarzą w twarz. Sytuacja ta niewątpliwie wskazuje na fakt, iż wsparcie dla osób uzależnionych oraz ich rodzin jest bardzo potrzebne, a także obrazuje, że wiele osób wstydzi się, a może boi podjąć rozmowę na temat swojego lub kogoś bliskiego uzależnienia.

Analizując dane z poprzednich lat można zauważyć, że liczba osób zgłaszająca się do punktu jest dużo wyższa niż liczba postępowań prowadzonych przez GKRPA. Oznacza to, że uzależnieni lub współuzależnieni mieszkańcy gminy, bez ingerencji GKRPA czy biegłych sądowych zdają sobie sprawę z wagi problemu i sami zgłaszają się o pomoc.

Należy również wspomnieć, że przy Parafii w Gietrzwałdzie działa Grupa wsparcia AA „Źródło”, a bliskość Olsztyna daje możliwość anonimowego uczestnictwa w innych grupach wsparcia, czy terapii indywidualnych.

Tab. 43. Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób z problemem alkoholowym objętych pomocą Punktu	23	31	31	25	56
Liczba osób doznających przemocy objętych pomocą Punktu*	1	2	4	3	4
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych pomocą Punktu*	2	3	3	4	3

*są to osoby, które doznawały przemocy/stosowały przemoc pod wpływem alkoholu
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gietrzwałdzie

2.13. Pomoc społeczna

W świetle art. 15 ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna polega przede wszystkim na:

1. Przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. Pracy socjalnej;
3. Prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej;
4. Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
5. Rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. Ubóstwa;
2. Sieroctwa;
3. Bezdomności;
4. Bezrobocia;
5. Niepełnosprawności;
6. Długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. Przemocy w rodzinie;
8. Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
9. Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10. Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art.159 ust.1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach;
12. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. Alkoholizmu lub narkomanii;

14. Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W zakresie pomocy społecznej gmina realizuje szereg zadań, zarówno własnych, jak i zleconych przez administrację rządową. Do tych pierwszych należą przede wszystkim zadania o charakterze obowiązkowym, takie jak m.in. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych, praca socjalna, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Do zadań własnych gminy należy również przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze; prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki; opracowanie i realizacja projektów socjalnych; podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych; współpraca z PUP w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy.

Oprócz zadań własnych, gmina realizuje również zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, w szczególności takie jak organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi; prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi; realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia, wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, a także przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom.

Istotne zadania gminy wynikają również z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w świetle której gmina ma obowiązek m.in. tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

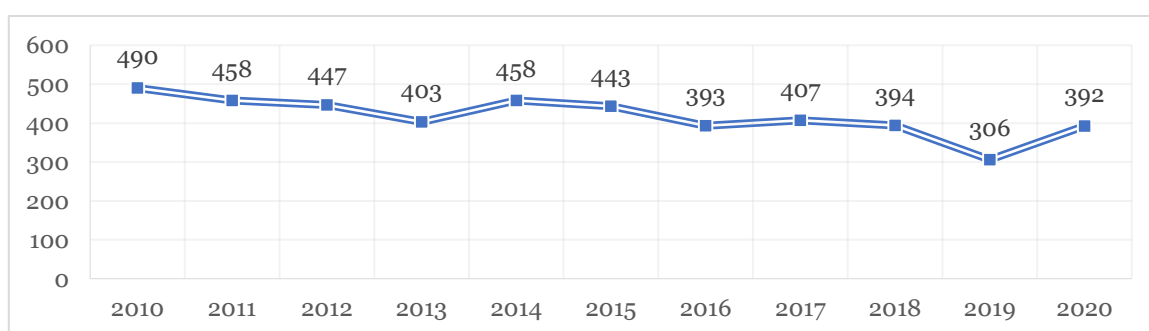
Zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy Gietrzwałd, zgodnie z art. 110 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie (jednostka organizacyjna gminy). Ośrodek został powołany do życia na mocy Uchwały Gminnej Rady Narodowej w Gietrzwałdzie z dnia 25.04.1990 r. Nr XII/43/90 w sprawie utworzenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku w GOPS zatrudnionych łącznie 11 pracowników, z czego: 1 kierownik, 5 pracowników socjalnych, 1 asystent rodziny, 2 opiekunki i 1 pracownik administracyjny.

Gospodarstwa objęte pomocą społeczną

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się (rys. 8). Było to spowodowane z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę czy nawet zwiększenie. Ważne jest tu również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, które spowodowało, iż część rodzin rezygnuje ze wsparcia GOPS, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej.

W 2020 r. obserwujemy jednak duży wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, na co niewątpliwie wpływ miała ogłoszona w marcu 2020 r. pandemia Covid-19 i związany z nią lockdown, przez co wiele rodzin pozostawało bez środków do życia.



Rys. 8. Liczba osób którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, ośrodkach wsparcia i rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Struktura świadczeń przyznawanych przez GOPS w Gietrzwałdzie wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych.

W 2020 roku świadczenie pieniężne z pomocy społecznej przyznano 245 osobom z 147 rodzin, w których funkcjonowało 392 osoby. Od 2016 r. liczba rodzin, którym przyznawano świadczenia zmniejszała się, natomiast w 2020 r. wzrosła w związku z obostrzeniami związanymi z Covid-19.

W omawianej perspektywie czasowej zmniejszyła się również liczba osób, korzystających długotrwale z pomocy społecznej. W 2016 roku kształtowała się na poziomie 153, tj. 54,8% wszystkich osób, którym przyznano świadczenie, a w 2020 roku było to 125 osób, które stanowiły 51% w strukturze świadczeniobiorców. Z danych tych wnika również, że od 2018 r. liczba osób długotrwale korzystających z pomocy pozostaje na zbliżonym poziomie. Istotny jest również fakt, że wzrost świadczeniobiorców w 2020 r. dotyczył osób wcześniej niekorzystających lub korzystających

sporadycznie z pomocy, gdyż liczba osób długotrwale korzystających zwiększyła się jedynie o 8 osób, a liczba świadczeniobiorców ogółem aż o 35 osób (tab. 44).

Tab. 44. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2016-2020 (świadczenia pieniężne)

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	279	225	244	210	245
- w tym długotrwale korzystające	153	97	124	117	125
Liczba rodzin	181	153	161	136	147
Liczba osób w rodzinach	444	372	379	332	392

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Najwięcej osób w ciągu ostatnich 5 lat otrzymywało zasiłki celowe, następnie zasiłki okresowe i stałe. W 2020 r. – 106 osób otrzymało zasiłek celowy, z czego 70% zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”. Zasiłek okresowy najczęściej przyznawany jest z tytułu bezrobocia (53,7%), a następnie z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Zasiłek stały w zdecydowanej większości pobierają osoby samotnie gospodarujące (89,3%) (tab. 45).

Tab. 45. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
zasiłek stały - ogółem	46	40	37	33	28
zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących	39	33	33	30	25
zasiłek stały dla osoby w rodzinie	9	7	5	3	3
zasiłek okresowy - ogółem	61	67	61	52	67
zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia	29	41	35	32	36
zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby	14	7	10	3	6
zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności	13	10	14	9	7
zasiłek celowy - ogółem	101	74	96	85	106
zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”	74	53	54	65	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Wśród świadczeń niepieniężnych wyróżniamy świadczenia przyznane w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole lub w domu”.

Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób

niepełnosprawnych. Od 2019 r. ustanowiono program rządowy „Posiłek w szkole i w domu”. Program zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji.

W 2020 r. z programu skorzystało 172 osoby, z czego 95 dzieci korzystających z posiłku w szkole i przedszkolu, 2 osoby bezdomne, które miały opłacone obiady w schronisku oraz 119 osób z 75 rodzin korzystających z zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności (tab. 46).

Tab. 46. Liczba osób objęta programami „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole lub w domu” w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Łączna liczba osób, w tym	273	199	197	269	172
- liczba dzieci korzystających z posiłku w szkole i przedszkolu	131	91	97	90	95
- liczba osób bezdomnych, które miały opłacony obiad w schronisku	2	1	4	4	2
- liczba osób, które korzystały z zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności	140 (74 rodziny)	107 (52 rodziny)	96 (54 rodziny)	175 (65 rodzin)	119 (75 rodzin)
Łączny koszt programu	115 000	81 000	81 000	94 737	110 000
Dotacja	69 000	64 500	56 700	70 437	86 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Na terenie gminy Gietrzwałd usługi opiekuńcze świadczone są przez 2 opiekunki. Zakres świadczonych usług to: czynności higieniczno-sanitarne, zakupy artykułów żywnościowych i gospodarstwa domowego, utrzymanie czystości i porządku w pomieszczeniach użytkowanych przez podopiecznego, przygotowywanie posiłków, załatwianie spraw urzędowych, sygnalizowanie odpowiednim instytucjom potrzeb podopiecznego w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

W analizowanym okresie usługami opiekuńczymi objęte były 2 osoby. Jeśli zaś chodzi o specjalistyczne usługi opiekuńcze, to tego typu forma pomocy niepieniężnej świadczona jest dla jednej osoby z zaburzeniami psychicznymi przez wykwalifikowanego specjalistę.

Ważny obszar aktywności ośrodka stanowi praca socjalna, tj. wszelkie działania świadczone na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna najczęściej polega m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się dość wysoki spadek świadczonej pracy socjalnej. W 2017 r. pracą socjalną objętych było 254 rodziny, a przyznanych świadczeń pieniężnych 153 (wskaźnik 166,01%), natomiast już w 2020 r. na 151 rodzin objętych pracą socjalną, 147 miało przyznane zasiłki (tab. 47).

Tab. 47. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
wskaźnik pracy socjalnej *	134,25%	166,01%	144,72%	125,00%	102,72%
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	181	153	161	136	147
liczba rodzin objętych pracą socjalną	243	254	233	170	151

* obliczany jest jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin którym przyznano świadczenia
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Na pomoc niepieniężną składają się również (tab. 48):

- poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, które jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. W 2020 r. 5 osób skorzystało, z tej formy pomocy.;
- interwencja kryzysowa, czyli zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, której celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Z tej formy pomocy, w ciągu ostatnich 5 lat, skorzystało 4 osoby w 2018 r. i 1 osoba w 2016 r.;
- udzielenie schronienia, które następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni albo schronisku dla osób bezdomnych. Od 2017 r. ze schronienia korzysta 4-5 osób.;
- sprawienie pogrzebu – ośrodek organizuje (jako pomoc niepieniężna) pogrzeby osób zmarłych na terenie gminy, które nie zostaną pochowane przez osoby do tego uprawnione. Wydatki niezbędne na pokrycie kosztów organizacji pogrzebu pokrywane są z budżetu gminy. Ośrodek co roku sprawuje 1-2 pogrzeby.;
- kontrakty socjalne, które zawierane są w formie pisemnej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Kontrakt zawiera określenie specyficznych celów pracy obu stron w kategoriach mierzalnych i obserwowalnych, określenie zakresów odpowiedzialności każdej ze stron kontraktu w kategoriach praw i obowiązków, określenie technik i środków osiągania celów, określenie procedur administracyjnych – np. terminów i miejsc spotkań, etc. W 2020 r. zostało podpisanych 21 kontraktów socjalnych z 54 osobami (najwięcej spośród ostatnich 5 lat).;
- projekty socjalne – w 2019 r. realizowany był projekt socjalny „Teraz Senior” przez pracownika socjalnego w ramach specjalizacji II stopnia. Celem głównym projektu było zwiększenie aktywności kulturalnej i społecznej seniorów korzystających z pomocy społecznej poprzez integrację z seniorami – mieszkańcami gminy Gietrzwałd.

W ramach projektu organizowane były zajęcia integracyjne (plastyczne i kulinarne), spotkania z różnymi specjalistami, podczas których seniorzy podnieśli swą wiedzę i świadomość związaną z problemami otaczającej ich codzienności, a także wspólny wyjazd do kina.

Tab. 48. Liczba osób objętych pomocą niepieniężną w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Poradnictwo specjalistyczne	1	20	14	1	5
Interwencja kryzysowa	1	0	4	0	0
Schronienie ogółem	0	4	5	5	4
Sprawienie pogrzebu	0	1	2	2	2
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	15	12	16	18	16
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	3	13	15	7	21
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym	3	13	15	7	54
Liczba realizowanych projektów socjalnych	-	1	0	0	0
Liczba osób objętych projektami socjalnymi	-	9	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Pomoc w latach 2016-2020 najczęściej udzielana była z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, a następnie z powodu bezrobocia.

Do 2018 r. najczęstszym powodem udzielania pomocy było ubóstwo, które od 2019 r. ustąpiło miejsca bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Na tej podstawie można wnioskować, że mimo polepszenia sytuacji finansowej, rodziny nadal nie radzą sobie z odpowiednim dysponowaniem dostępnych środków finansowych, a co za tym idzie, nadal nie zaspokajają swoich podstawowych potrzeb (tab. 49).

Tab. 49. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2016-2020 (liczba rodzin)

	2016	2017	2018	2019	2020
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	111	91	96	80	93
ubóstwo	122	111	101	76	82
bezrobocie	63	56	58	53	65
niepełnosprawność	89	75	70	58	50
długotrwała lub ciężka choroba	65	59	61	47	38

potrzeba ochrony macierzyństwa	36	27	28	25	32
- w tym wielodzietność	26	23	22	18	24
- w tym rodziny wielodzietne	28	20	18	13	22
- w tym rodziny niepełne	23	18	22	19	15
alkoholizm	9	14	20	10	9
bezdomność	7	5	5	8	6
zdarzenia losowe	5	1	2	0	4
przemoc w rodzinie	3	4	3	1	3
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	1	1	3
narkomania	1	2	2	1	1
sytuacja kryzysowa	0	0	4	0	0
sieroctwo	0	0	0	0	0
potrzeba ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Pozostała pomoc świadczona na rzecz osób i rodzin

Jedną z kolejnych form wsparcia są świadczenia rodzinne, które obejmują zasiłek rodzinny, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, a także poprzez świadczenie zasiłek dla opiekuna czy jednorazowe świadczenie za życiem.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Do zasiłku rodzinnego przysługują również dodatki: z tytułu urodzenia dziecka (jednorazowo), z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego na dziecko, rozpoczęcia roku szkolnego (jednorazowo) oraz podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dojazdy lub zamieszkanie w internacie). Tabela 50 obrazuje liczbę rodzin i dzieci korzystających ze wsparcia wprowadzonego ustawą o świadczeniach rodzinnych oraz ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i ich rodzin „Za życiem”

Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się zmniejszanie się liczby rodzin pobierających zasiłek rodzinny. Sytuacja ta wynika w głównej mierze z tego, że rodziny przekraczają kryterium dochodowe. W 2016 r. zasiłek rodzinny pobierało 276 rodzin – na 525 dzieci, a w 2020 r. jedynie 190 rodzin, na 397 dzieci.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka to tzw. becikowe i przysługuje jednorazowo. Tutaj również obserwujemy systematyczne zmniejszanie się liczby rodzin wnioskujących o to świadczenie. W 2016 r. wypłacono becikowe dla 44, w 2017 r. dla 57, a w 2020 r. jedynie dla 34 rodzin.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje rodzicom niepobierającym zasiłku macierzyńskiego. Od 2017 r. liczba osób pobierających świadczenie z roku na rok zmniejsza się. W 2020 r. świadczenie wypłacano dla 31 osób.

Jednorazowe świadczenie „za życiem” przyznawane jest dla rodziców dzieci nieuleczalnie chorych lub ciężko upośledzonych. Od kiedy świadczenie zostało wprowadzone, wypłacono je dla 3 rodzin (2 w 2017 r. oraz 1 w 2019 r.).

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny w ostatnich 5 latach pozostaje na zbliżonym poziomie. W 2020 r. wypłacono zasiłek dla:

- 54 dzieci niepełnosprawnych (tj. do 16 roku życia),
- 67 osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia, legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
- 121 osobom niepełnosprawnym w wieku powyżej 16 roku życia, legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 12 osobom, które ukończyły 75 lat, a nie mają przyznanego dodatku pielęgnacyjnego z ZUS.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności, łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Tutaj również obserwujemy zmniejszanie się liczby osób pobierających to świadczenie. Wynika to z tego, że rodziny nie spełniają kryterium dochodowego (764 zł na osobę w rodzinie). W 2016 r. zasiłek był przyznany dla 11 osób sprawujących opiekę, w 2017 r. 14 osobom, a w 2020 r. 8 osobom.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje rodzicom lub innym prawnym opiekunom, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia. Należy zaznaczyć jednak, że świadczenie pielęgnacyjne przyznawane jest również opiekunom osób, bez względu na to, w jakim wieku powstała niepełnosprawność, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13 (Dz.U. poz.1443). Liczba osób, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne z roku na rok wzrasta. W 2016 r. świadczenie wypłacano dla 21 osób, a w 2020 r. dla 33 osób. Wzrost liczby świadczeń wynika z tego że wnioskuje o nie również osoby, które sprawują opiekę nad osobami, których niepełnosprawność powstała w późniejszym okresie, niż do ukończenia 18 roku życia

albo w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

Zasiłek dla opiekuna został wprowadzony oddzielną ustawą z dn. 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, dla osób, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Ustawa weszła w życie z dniem 15.05.2014 r., a wnioski o przyznanie i wyrównanie świadczenia wraz z odsetkami za okres od 1.07.2013 r., można było składać do dnia 15.09.2014 r. Ostatni zasiłek dla opiekuna został wypłacony w 2019 r.

Tab. 50. Liczba osób pobierających świadczenia rodzinne, jednorazowe świadczenie za życiem, zasiłek dla opiekuna w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
zasiłek rodzinny:					
- liczba dzieci	525	509	523	459	397
- liczba rodzin	276	264	267	229	190
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka:					
- liczba dzieci	44	57	41	44	34
świadczenie rodzicielskie:					
- liczba dzieci	30	40	39	36	31
jednorazowe świadczenie „za życiem”:					
- liczba dzieci	0	2	0	1	0
zasiłek pielęgnacyjny:					
- z tytułu niepełnosprawności dla dziecka poniżej 16 roku życia	48	53	59	55	54
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia	60	63	65	66	67
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	115	118	116	116	121
- z tytułu ukończenia 75 roku życia	10	10	10	11	12
specjalny zasiłek opiekuńczy:					
- liczba osób	11	14	12	9	8
świadczenie pielęgnacyjne:					
- liczba osób	21	22	24	28	33
zasiłek dla opiekuna:					
- liczba osób	4	4	2	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Kolejną formą pomocy są świadczenia z funduszu alimentacyjnego, do których ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwujemy stopniowe zmniejszanie się liczby osób pobierających fundusz alimentacyjny. W 2016 r. świadczenie to pobrało 46 osób, na 58 dzieci, a w 2020 r. 30 osób na 37 dzieci.

Jeśli zaś chodzi o dłużników alimentacyjnych, to ich liczba w ostatnich latach pozostaje bez zmian (tab. 51).

Tab. 51. Liczba osób pobierających fundusz alimentacyjny oraz liczba dłużników w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób	46	40	36	38	30
liczba dzieci	58	56	53	46	37
liczba dłużników alimentacyjnych	63	61	60	60	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Rodzinom wypłacane jest również świadczenie wychowawcze (500+), które od 01.07.2019 r. przysługuje na każde dziecko, bez względu na dochód rodziny oraz świadczenia dobry start (300+) wypłacane w związku z rozpoczęciem roku szkolnego. W 2020 r. 500+ wypłacono dla 1344 dzieci z 782 rodzin, świadczenie 300+ dla 893 dzieci z 592 rodzin (tab. 52).

Tab. 52. Liczba osób pobierających świadczenia rodzinne, jednorazowe świadczenie za życiem, zasiłek dla opiekuna w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
świadczenie wychowawcze:					
- liczba dzieci	504	574	534	796	782
- liczba rodzin	806	876	819	1299	1344
świadczenie dobry start:					
- liczba dzieci	-	-	593	603	592
- liczba rodzin	-	-	886	903	893

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy dla osób, które mają trudności w regulowaniu bieżących opłat mieszkaniowych. Osobom, które mają przyznany dodatek mieszkaniowy i jednocześnie są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej, należy się dodatek energetyczny. W ciągu ostatnich 3 lat można zauważyć spadek liczby osób pobierających oba te świadczenia. W 2020 r. 27 osobom przyznano dodatek mieszkaniowy, a 16 dodatek energetyczny (tab. 53).

Tab. 53. Liczba rodzin pobierających dodatki mieszkaniowe i energetyczne w latach 2016-2020

	2018	2019	2020
dodatek mieszkaniowy	37	28	27
dodatek energetyczny	19	17	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie

Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, a także dzieciom w wieku do 18 roku życia, w wieku do 25 roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej lub bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym

lub znacznym stopniu niepełnosprawności, ale tylko w przypadku, gdy w chwili składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

Na dzień 31.12.2020 r. KDR posiadało 198 rodzin, w tym 348 rodziców i 360 dzieci.

Realizowane projekty

Od października 2017 roku do grudnia 2019 w gminie Gietrzwałd realizowany był projekt „W drodze do aktywności” przygotowany przez Federację FOSa w Olsztynie. Uczestnicy projektu byli objęci wieloaspektowym, interdyscyplinarnym wsparciem, obejmującym zarówno działania o charakterze reintegracji społecznej (warsztaty kompetencji społecznych i życiowych, wsparcie psychologów, grupy wsparcia, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna, animacja lokalna), jak i aktywizacji edukacyjnej i zawodowej (doradztwo zawodowe, kursy zawodowe i kwalifikacyjne, staże, pośrednictwo pracy). Udział w projekcie wzięło 9 osób, z których cztery osoby podjęły zatrudnienie, cztery odbyły staż zawodowy, a jedna osoba zrezygnowała z projektu.

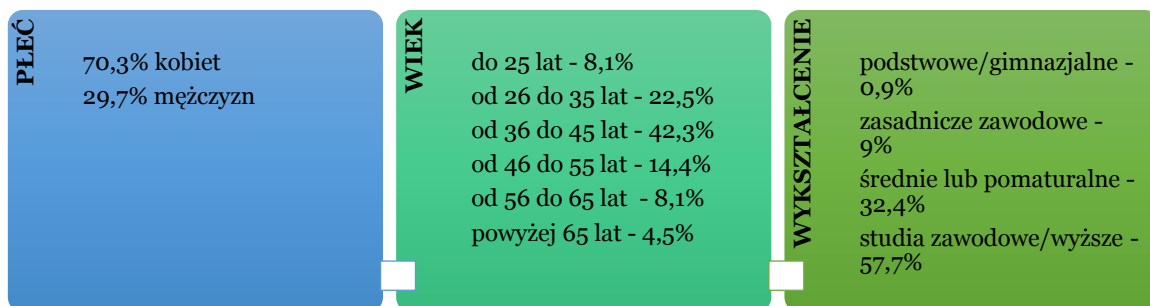
W okresie maj-grudzień 2018 r. – 30 osób z terenu gminy uczestniczyło w projekcie „Nam Nie Jest Wszystko Jedno”, którego wnioskodawcą była Fundacja Na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Jak nie my to kto”. Celem projektu był wzrost wiedzy w zakresie zdrowego funkcjonowania rodziny, przyczyniający się do aktywnego udziału w życiu społecznym i powrocie na rynek pracy oraz ułatwiający odejście od opieki instytucjonalnej.

Od stycznia 2020 r. w miejscowościach Biesal i Łęguty w ramach projektu Federacji FOSa w porozumieniu z gminą Gietrzwałd jest realizowany projekt „Rozwój usług społecznych na terenie gmin Dywity i Gietrzwałd”. Projekt jest współfinansowany z EFS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Poddziałanie RPWM.11.02.04. W ramach projektu wsparciem zostało objętych 21 rodzin. Wsparcie w projekcie obejmuje m.in. poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologa, pracę socjalną, warsztaty zdrowego żywienia, wizerunku, savoir vivre’u oraz animację. Jednym z założeń projektu jest poprawa funkcjonowania świetlic w Biesalu i Łęgutach. W świetlicach spotykają się nie tylko dzieci i młodzież, ale również całe rodziny. Świetlice są otwarte dla lokalnej społeczności pięć dni w tygodniu przez cztery godziny. Aktywna działalność świetlic ma przynieść efekty nie tylko w postaci integracji rodzin, ale również wprowadzić zmiany w środowisku lokalnym, w tym zachęcić do zaangażowania się mieszkańców w życie swoich społeczności i podejmowania działań na jej rzecz. Ma również przez pięć dni w tygodniu prowadzić m.in. program rozwojowy i edukacyjny dla m.in. dzieci i młodzieży z rodzin objętych wsparciem. Projekt ma zakończyć się w czerwcu 2022r.

2.14. Wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców gminy Gietrzwałd

W ramach identyfikacji problemów społecznych gminy Gietrzwałd oraz próby określenia stopnia ich natężenia, zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy. Kwestionariusz ankiety został udostępniony na stronie internetowej ośrodka oraz gminnym portalu społecznościowym – Facebook. Dodatkowo link do ankiety został przesłany bezpośrednio do radnych, sołtysów, dyrektorów szkół oraz pracowników Urzędu Gminy.

W badaniu wzięło udział ogółem 111 osób, w tym 70% kobiet. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-45 lat (42,3%). W dalszej kolejności: 26-35 (22,5% osób) oraz 46-55 (14,4%). Wśród ogólnej liczby badanych dominowały osoby po studiach zawodowych (licencjat) lub wyższych (57,7%), a następnie z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (32,4%). Strukturę respondentów ilustruje rysunek 9.



Rys. 9. Respondenci wg płci, grup wieku i wykształcenia
 Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

W pierwszej kolejności, respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych, z prośbą o wskazanie, które z problemów są najważniejsze na terenie naszej gminy. Każdy z badanych mógł wskazać trzy odpowiedzi.

Za najważniejsze problemy na terenie naszej gminy uznano: **uzależnienia** (aż 52,3%), **brak pracy, bezrobocie** (35,1%), **organizacja czasu wolnego** (33,3%), **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (24,3%), **ubóstwo, niewydolność materialna rodziny** (22,5%) oraz **dostęp do usług opieki zdrowotnej** (21,6%).

Tab. 54. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

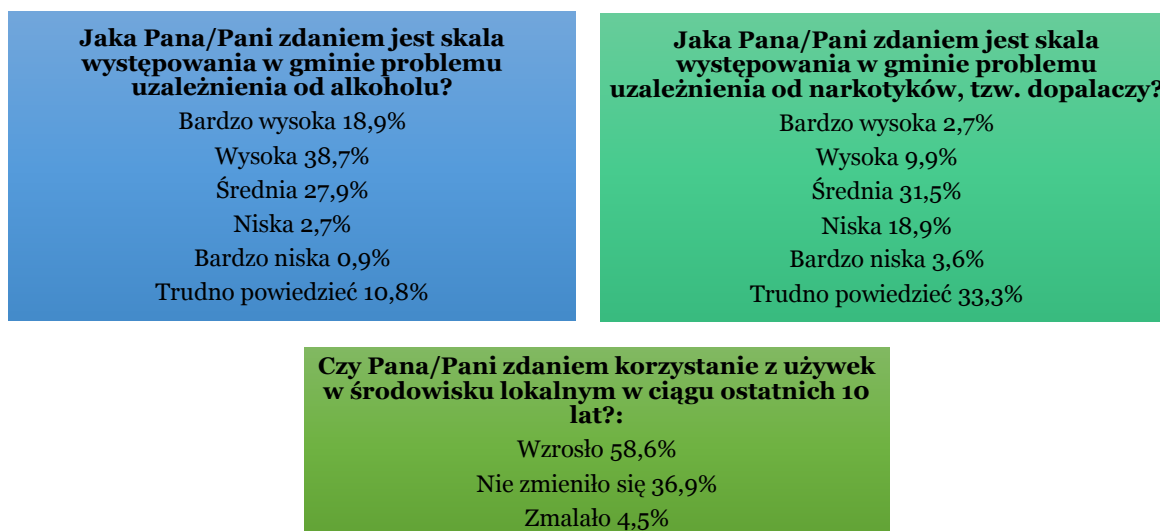
	N	%
uzależnienia (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze)	58	52,3%
brak pracy, bezrobocie	39	35,1%
organizacja czasu wolnego (sport i rekreacja)	37	33,3%
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	27	24,3%
ubóstwo, niewydolność materialna rodziny	25	22,5%
dostęp do usług opieki zdrowotnej	23	20,7%
problemy wieku podeszłego/izolacja społeczna osób starszych	18	16,2%
brak poczucia bezpieczeństwa publicznego	17	15,3%
oferty edukacyjne szkół	17	15,3%
przemoc w rodzinie	15	13,5%
dostęp do oferty kulturalnej	13	11,7%
niepełnosprawność lub długotrwała choroba	8	7,2%
inne (m.in. wykluczenie komunikacyjne, konsekwencje edukacji zdalnej dla dzieci i młodzieży)	7	6,3%
bezdolność	1	0,9%

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Uzależnienia

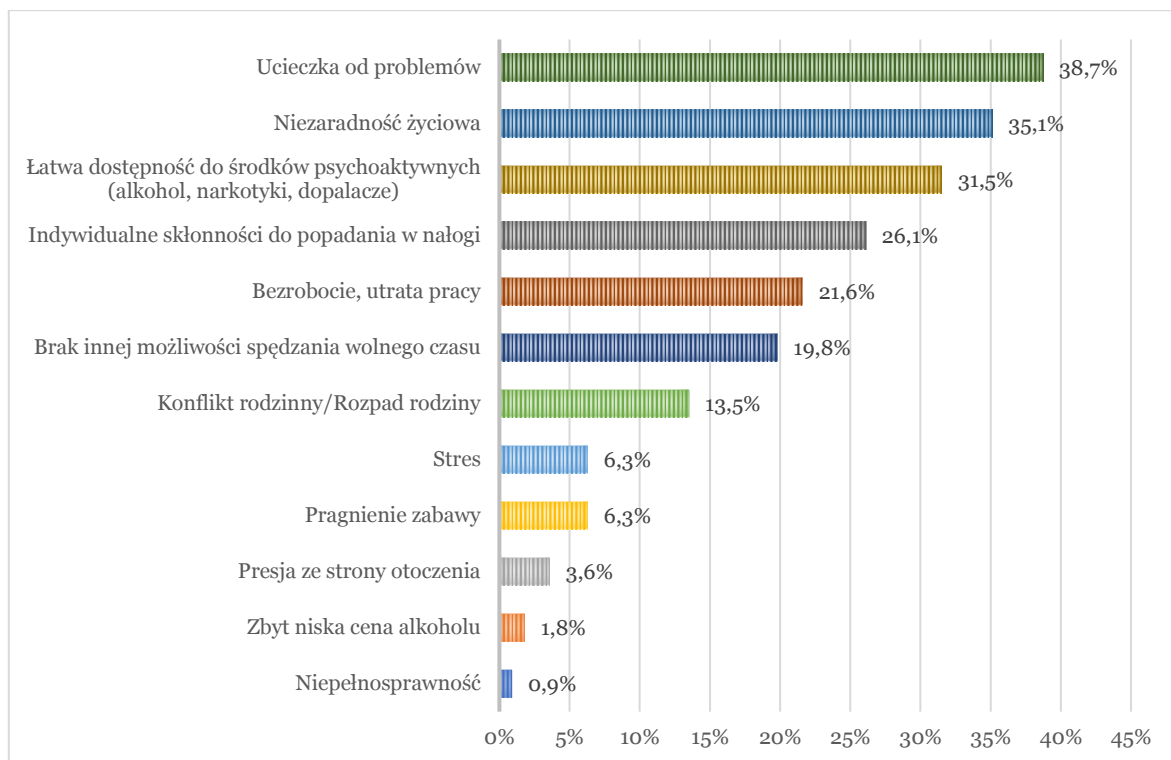
Ponad połowa badanych (57,6%) jest zdania, że skala występowania w gminie problemu uzależnienia od alkoholu jest wysoka lub bardzo wysoka, a 27,9% uważa, że średnia. Jeśli zaś chodzi o uzależnienia od narkotyków czy tzw. dopalaczy większość nie wie, jaką skalę przybiera to zjawisko w naszej gminie, gdyż co trzeci badany wskazał na odpowiedź „Trudno powiedzieć”. Jedynie 12,6% respondentów wskazało na wysoką skalę występowania w gminie problemu uzależnień od narkotyków i tzw. dopalaczy (rys. 10).



Rys. 10. Ocena skali występowania w gminie problemu uzależnień od alkoholu i narkotyków?
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Zdaniem 58,6% respondentów, problem uzależnienia w gminie w ciągu ostatnich 10 lat wzrósł, a 36,9% uważa, że nie zmienił się (rys. 10). Dane te niewątpliwie świadczą o tym, że problem uzależnienia, mimo różnego rodzaju działań profilaktycznych, czy kampanii społecznych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i krajowym, jest bardzo duży, a dotychczasowe metody nie przyniosły pożądanego efektów.

W opinii badanych najczęstszymi przyczynami występowania problemu uzależnień w gminie są: ucieczka od problemów (38,7%), niezaradność życiowa (35,1%) oraz łatwa dostępność do środków psychoaktywnych (31,5%). Odpowiadający wskazali także na indywidualne skłonności do popadania w nałogi (26,1%) i bezrobocie, utratę pracy (21,6%) (rys. 11).

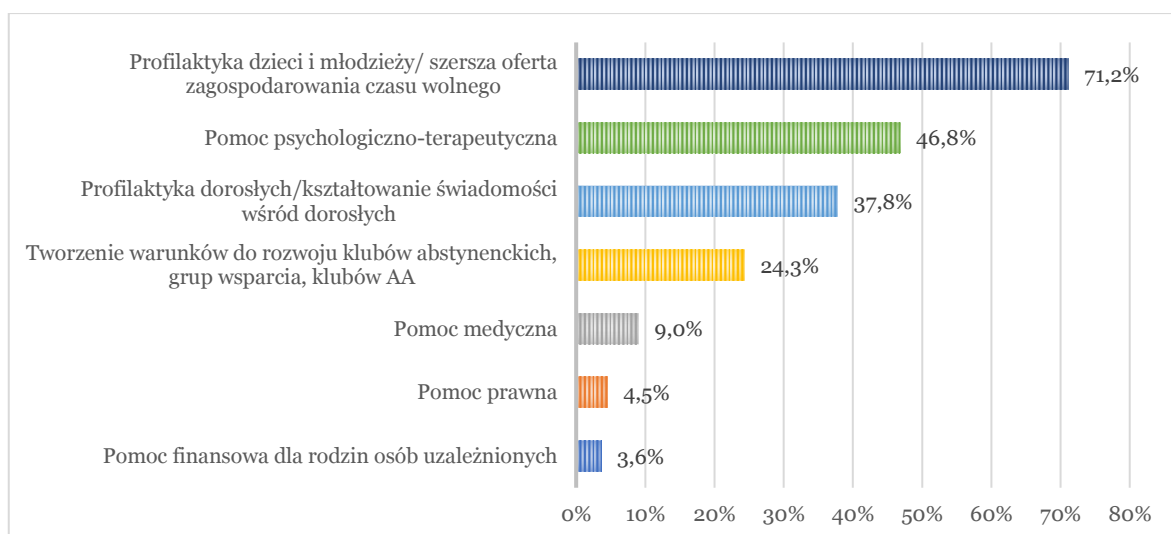


Rys. 11. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny występowania problemu uzależnień w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Profilaktyka dzieci i młodzieży/szersza oferta zagospodarowania czasu wolnego to zdaniem 71,2% badanych działania, które powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin. Na drugim miejscu wskazano pomoc psychologiczno-terapeutyczną (37,8%), a następnie profilaktykę dorosłych/kształtowanie świadomości wśród dorosłych (41%). Na tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia, klubów AA zwróciło uwagę 24,3% ankietowanych (rys. 12).



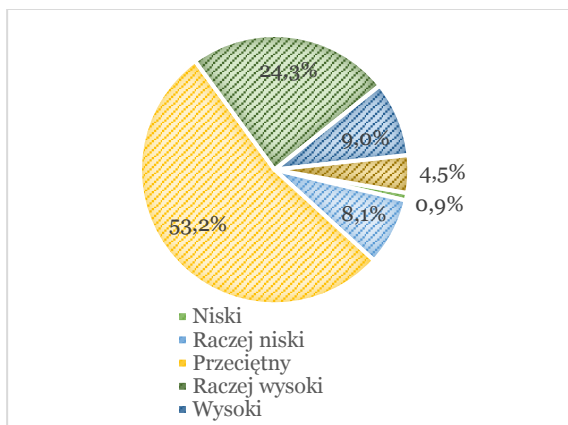
Rys. 12. Jakie Pana/Pani zdaniem działania winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

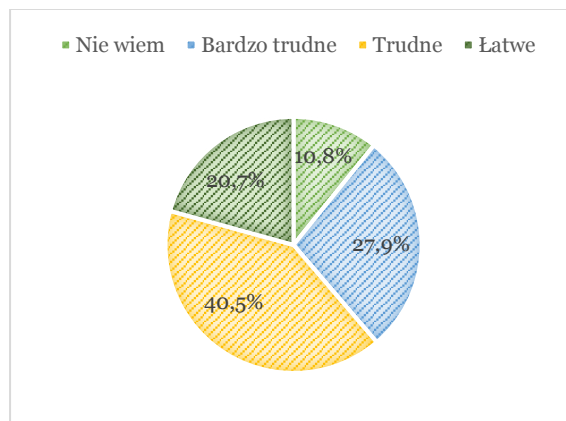
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Bezrobocie i ubóstwo

Pomimo, że bezrobocie zostało uznane, jako jeden z głównych problemów w gminie, to nieco ponad połowa badanych oceniła poziom bezrobocia, jako przeciętny, a 1/3 wskazała, że jest on raczej wysoki lub wysoki (rys. 13). Jednocześnie 40,5% badanych wskazało, że znalezienie pracy w gminie i jej najbliższej okolicy jest trudne, a 27,9% że bardzo trudne (rys. 14).



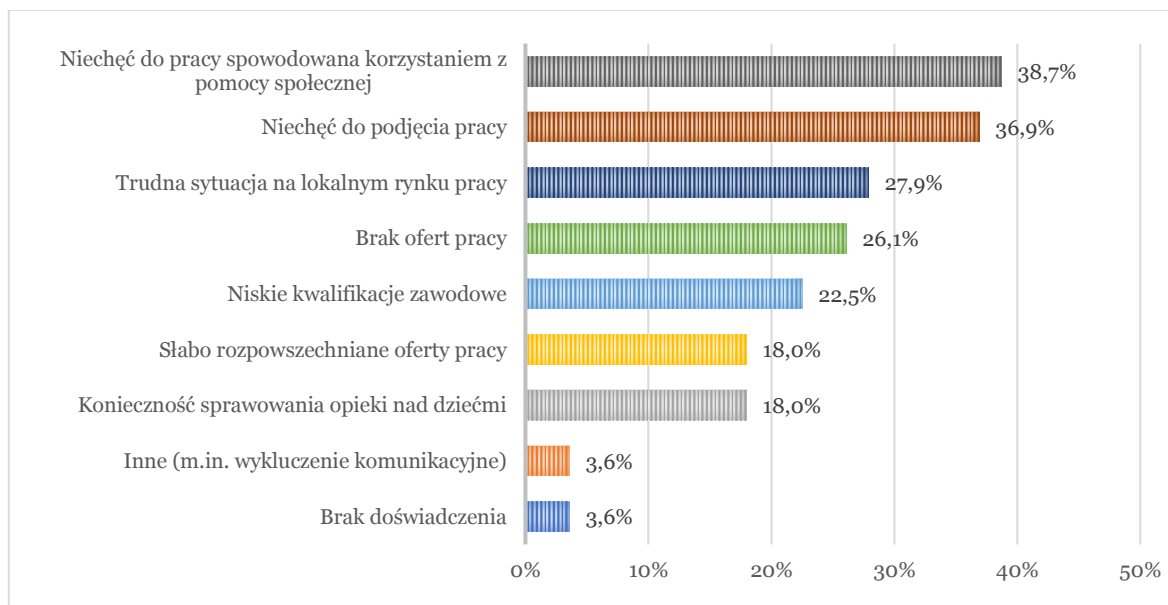
Rys. 13. Jaki jest Pana/Pani zdaniem poziomu bezrobocia w gminie?



Rys. 14. Pan/Pani zdaniem znalezienie nowej pracy w gminie i jej najbliższej okolicy jest?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

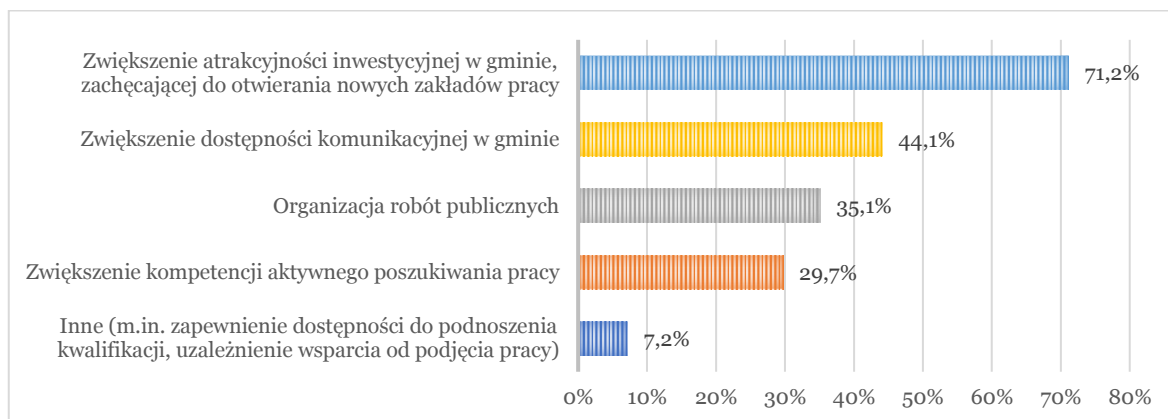
Zdaniem respondentów głównymi powodami bezrobocia w gminie są niechęć do pracy spowodowana korzystaniem z pomocy społecznej (38,7%) lub niechęć do podjęcia pracy (36,9%). Badani wskazywali również na trudną sytuację na lokalnym rynku pracy (27,9%), brak ofert pracy (26,1%) oraz niskie kwalifikacje zawodowe (22,5%) (rys. 15).



Rys. 15. Jakie według Pana/Pani są główne powody bezrobocia w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

W celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w gminie, zdaniem 71,2% ankieterów, należałoby zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną w gminie, zachęcając do otwierania nowych zakładów pracy. Ważne jest również zwiększenie dostępności komunikacyjnej w gminie (44,1%) (rys. 16)

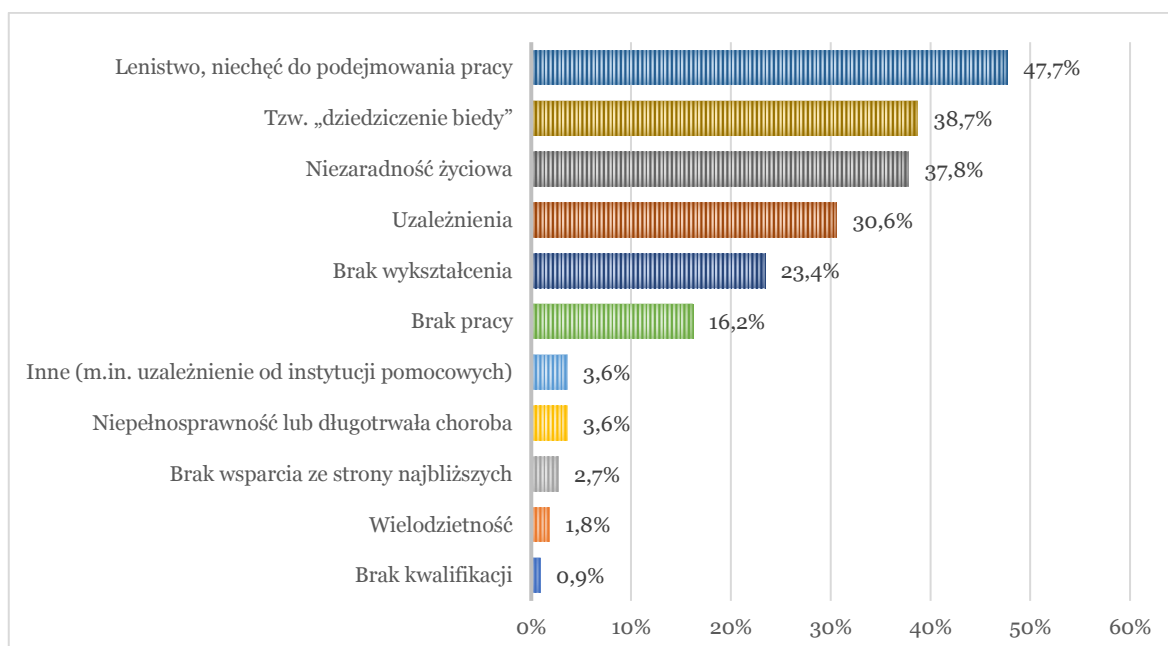


Rys. 16. Jakie kroki należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Zdaniem 47,7% ogółu badanych lenistwo i niechęć do podejmowania pracy decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wy dostać się z ubóstwa. Dla 38,7% ankieterów tzw. „dziedziczenie biedy” jest czynnikiem determinującym trudną sytuację finansową osób, a dla 37,8% – niezaradność życiowa. Co ciekawe respondenci nie uzależniają pozostawania w ubóstwie od niepełnosprawności osoby (3,6%), wielodzietności (1,8%) czy braku kwalifikacji (0,9%) (rys.17).



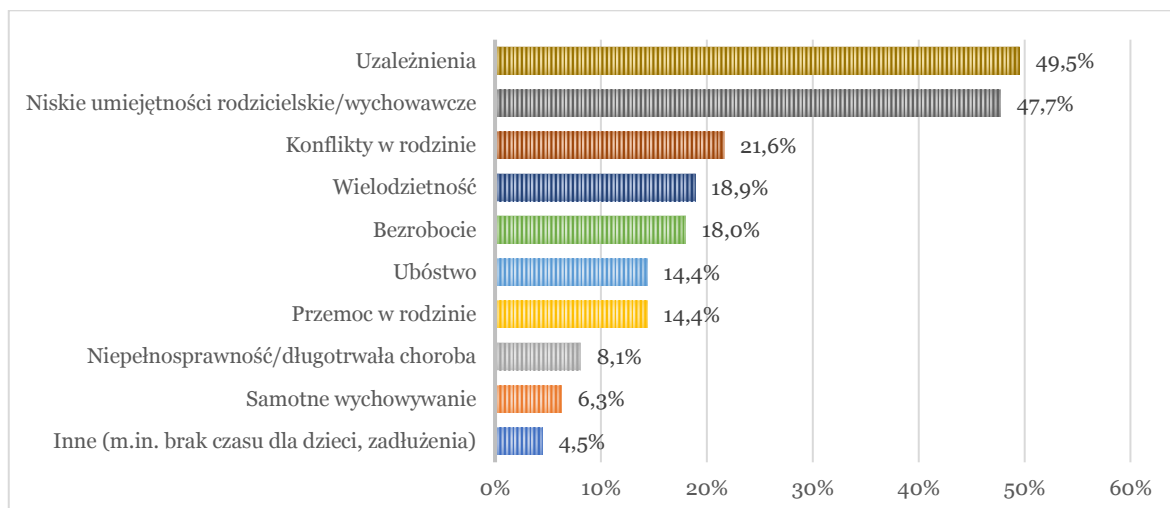
Rys. 17. Co Pana/Pani zdaniem decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wy dostać się z ubóstwa?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Zdaniem 49,5% ankietowanych przyczyną bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego są uzależnienia, a 47,7% respondentów zwróciło uwagę na niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze. Następnie badani wskazywali na konflikty w rodzinie (21,6%), wielodzietność (18,9%) oraz bezrobocie (18%). Za najniższy czynnik bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych respondenci uznali samotne wychowywanie (6,3%), oraz niepełnosprawność/długotrwałą chorobę (8,1%) (rys. 18).



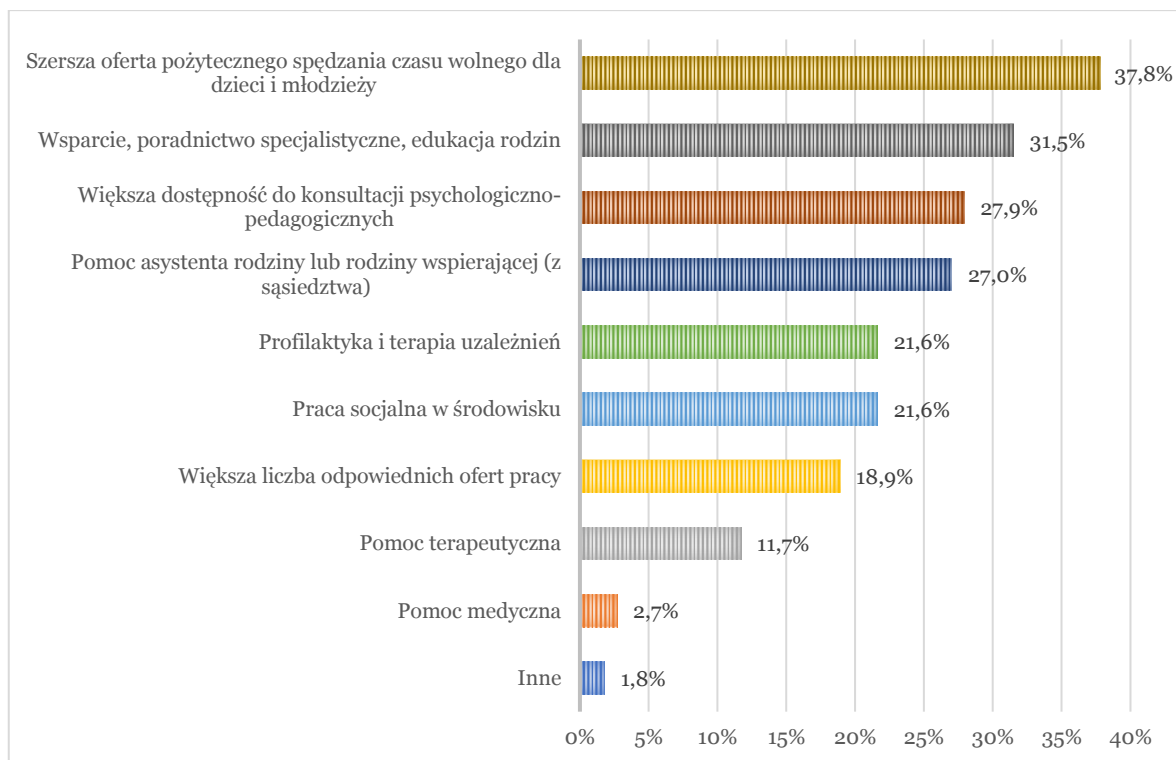
Rys. 18. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

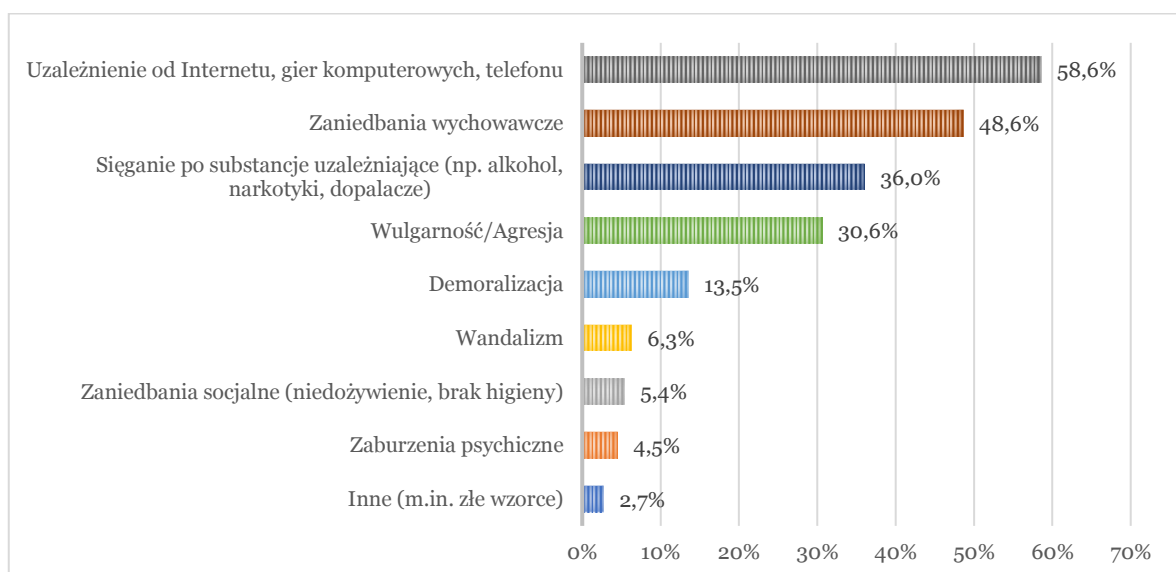
Sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie w ocenie badanych poprawiłaby: szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci (37,8%), wsparcie i poradnictwo specjalistyczne, edukacja rodzin (31,5%) oraz większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (27,9%) i pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (z sąsiedztwa) (27%) (rys. 19).

Przy okazji identyfikacji problemu bezradności rodziców, zapytano o negatywne zjawiska występujące w naszej gminie, a odnoszące się do dzieci i młodzieży. Najwięcej, bo 58,6% badanych, wskazało na uzależnienie od Internetu, gier komputerowych i telefonu, a następne 48,6% na zaniedbania wychowawcze. 36% respondentów jest zdania, że negatywnym zjawiskiem dotyczącym dzieci i młodzieży widocznym w naszej gminie, jest sięganie po substancje uzależniające (np. alkohol, narkotyki, dopalacze), a 30,6% wskazało na wulgarność i agresję (30,6%) (rys. 20).



Rys. 19. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
 Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]



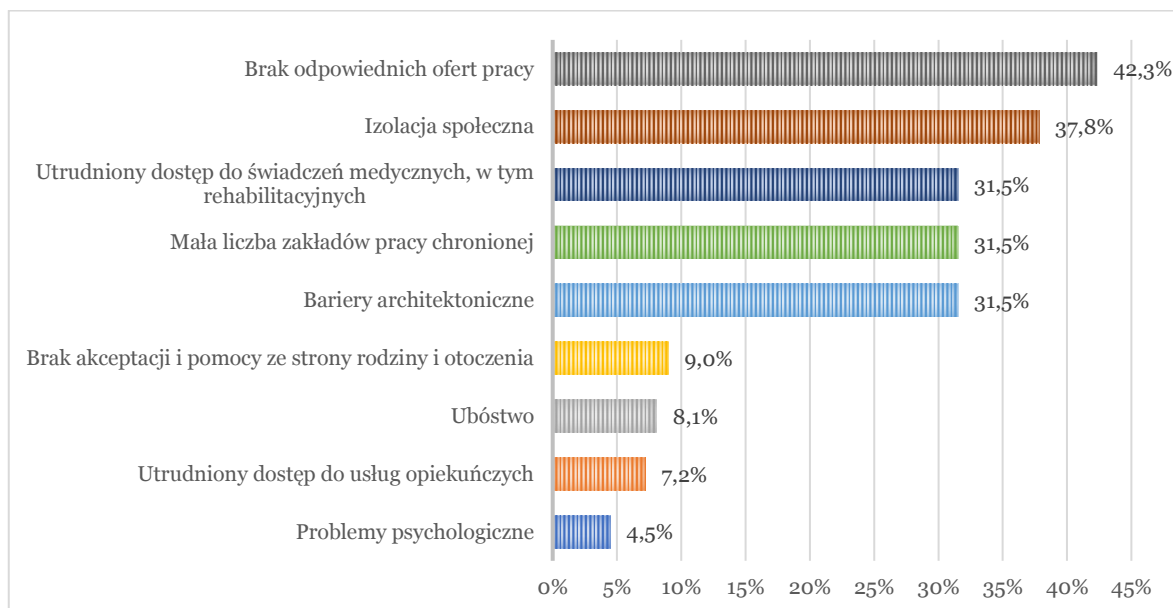
Rys. 20. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
 Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Niepełnosprawność i osoby starsze

Według 42,3% respondentów problemem najczęściej dotyczącym osoby niepełnosprawne w gminie jest brak odpowiednich ofert pracy, a 37,8% wskazało izolację społeczną. Dość często ankietowani wskazywali również na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych,

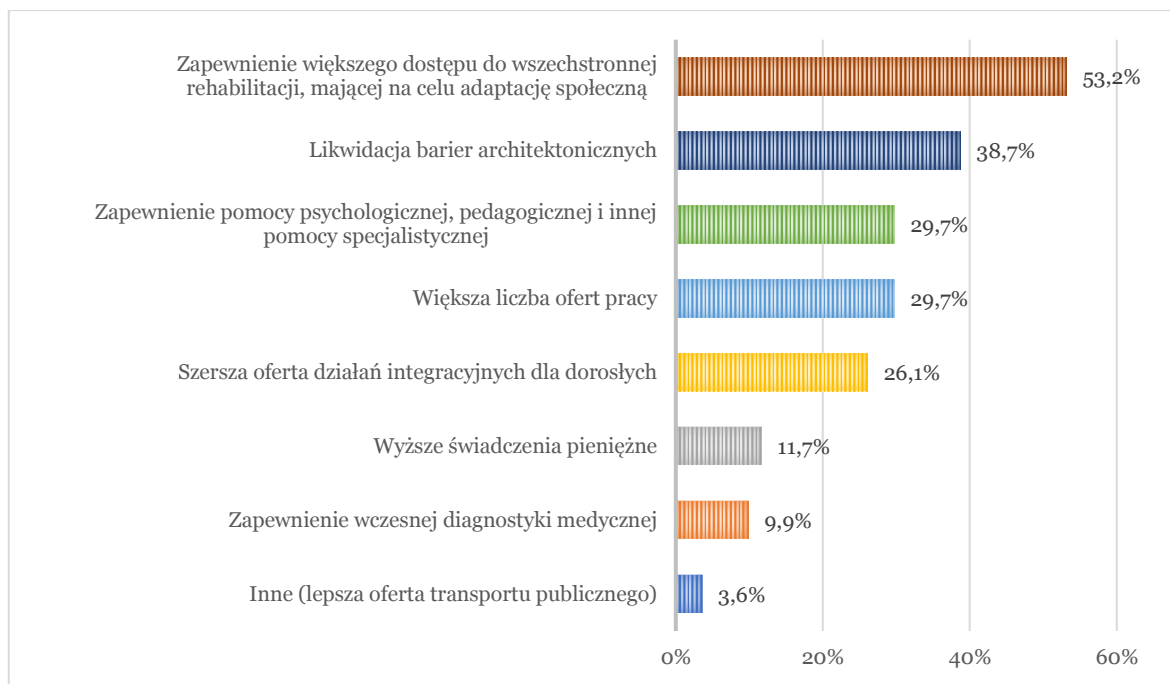
w tym rehabilitacyjnych (31,5%), małą liczbę zakładów pracy chronionej (31,5%) oraz bariery architektoniczne (31,5%) (rys. 21).



Rys. 21. Jakie problemy Pana/Pani zdaniem najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną (53,2%) to w ocenie badanych główne działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy. Badani wskazywali często również na likwidację barier architektonicznych (38,7%), a także na pomoc psychologiczną, pedagogiczną i inną pomoc specjalistyczną (29,7%), większą liczbę ofert pracy (29,7%) oraz szerszą ofertę działań integracyjnych (26,1%) (rys. 22).

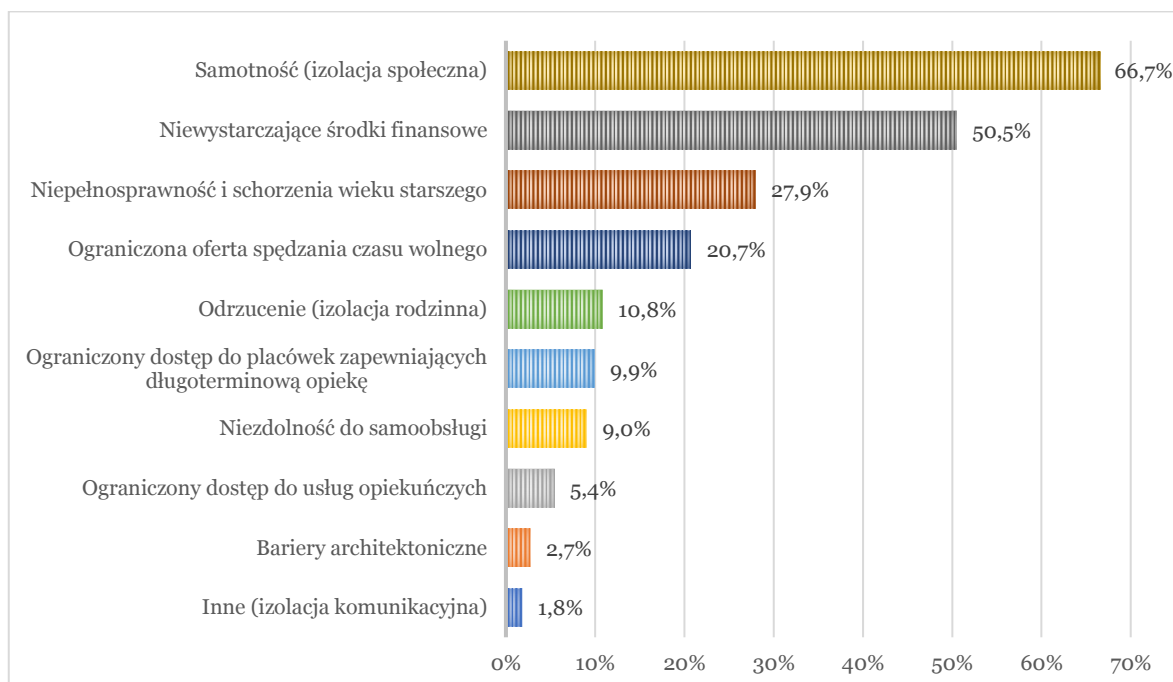


Rys. 22. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Wśród przebadanych 66,7% uważa, że samotność (izolacja społeczna) jest problemem, który najczęściej dotyka osoby starsze, a 50,5% wskazało na niewystarczające środki finansowe. Dość często respondenci wskazywali również na niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego (27,9%) oraz ograniczoną ofertę spędzania czasu wolnego (20,7%) (rys. 23).

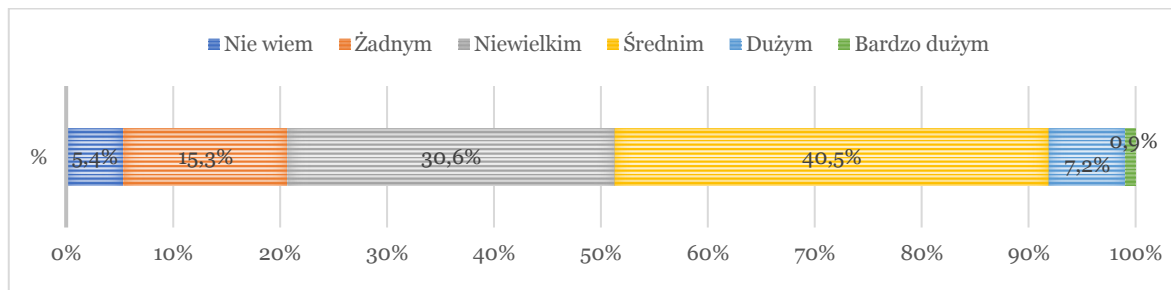


Rys. 23. Jakie problemy dotyczą najczęściej osoby starsze?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Ankietowaniu zostali również poproszeni o ocenę funkcjonującej infrastruktury technicznej w gminie. W opinii 40,5% badanych infrastruktura techniczna gminy jest w średnim stopniu dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych czy starszych, a 30,6% wskazało na przeciętne dostosowanie (rys. 24).



Rys. 24. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych, osób starszych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

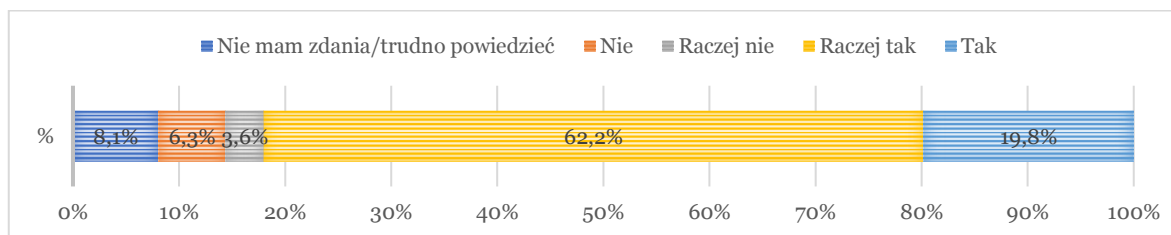
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Bezpieczeństwo publiczne

Na pytanie: „Czy czuje się Pan/Pani bezpieczna na terenie gminy?”, aż 82% ankietowanych odpowiedziało, że „tak” i „raczej tak”. Niewielki odsetek, bo 9,9% odpowiedziało, że „nie” i „raczej nie”, a 8,1% nie miało zdania w tym temacie (rys. 25).

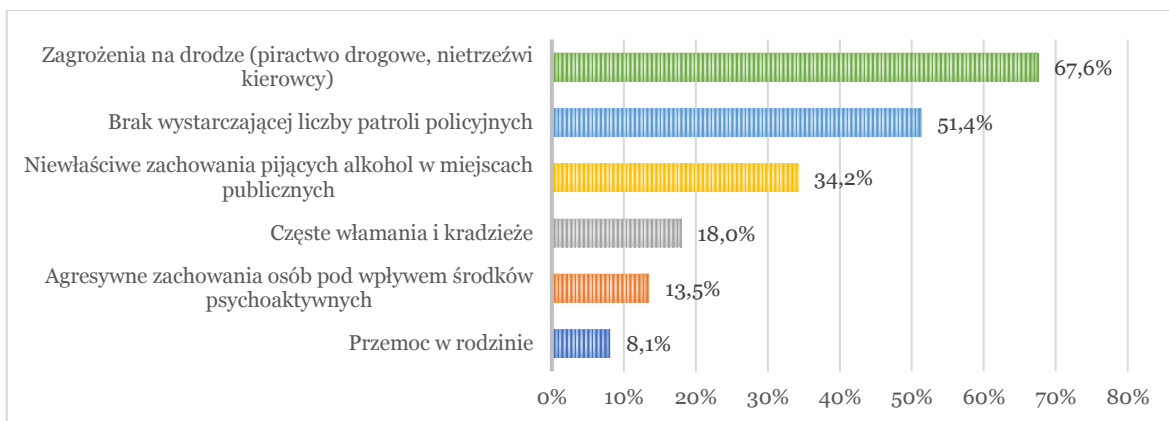
Najczęściej wskazywaną przez respondentów przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa publicznego były zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy) – 67,7%, a także brak wystarczającej liczby patroli policyjnych – 51,4% (rys. 26).

Większa liczba patroli policji (70,3%) oraz tworzenie monitoringu w rejonach szczególnie niebezpiecznych (68,5%), w opinii badanych wpłynęłyby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie. Niecałe 30% wskazało na akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień (rys. 27)



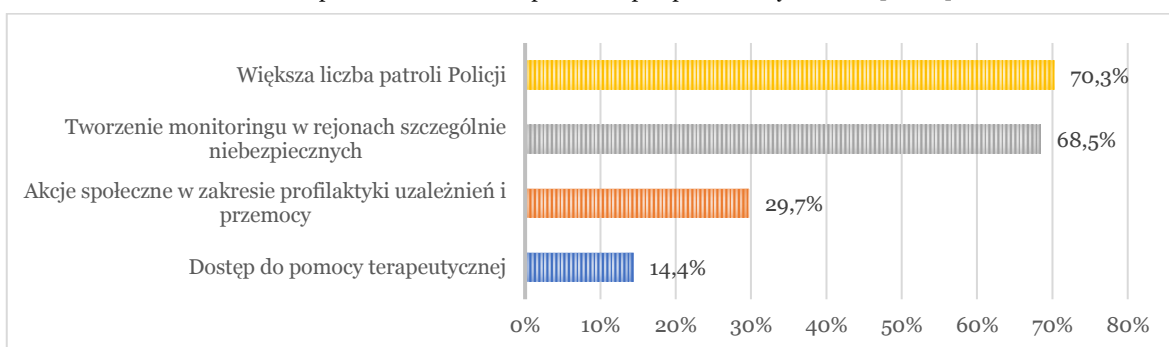
Rys. 25. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]



Rys. 26. Jakie są przyczyny Pana/Pani zdaniem braku poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]



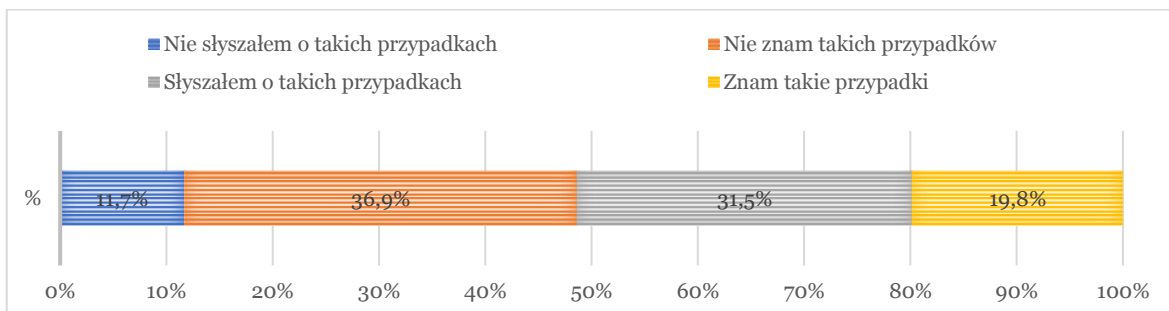
Rys. 27. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Przemoc domowa

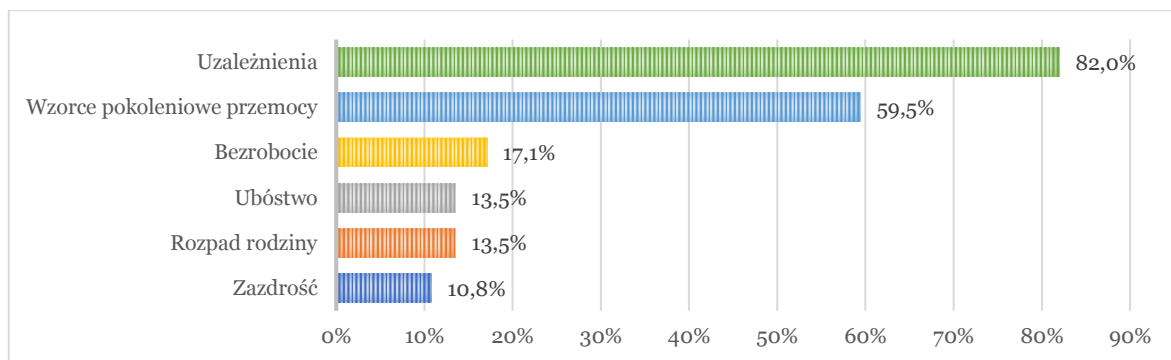
W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie czy w ich najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy domowej. Z odpowiedzi respondentów wynika, że 36,9% nie zna takich przypadków, a 11,7% nawet nie słyszało o takich przypadkach. Jednakże ponad połowa badanych zna (19,8%) albo słyszała (31,5%) o przypadkach stosowania przemocy w rodzinie w swoim otoczeniu (rys. 28).

Zdecydowana większość osób, które wzięły udział w badaniu (82%) uważa, że główną przyczyną stosowania przemocy są uzależnienia. Niecałe 60%, że przemoc jest wynikiem wzorców pokoleniowych (rys. 29).



Rys. 28. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

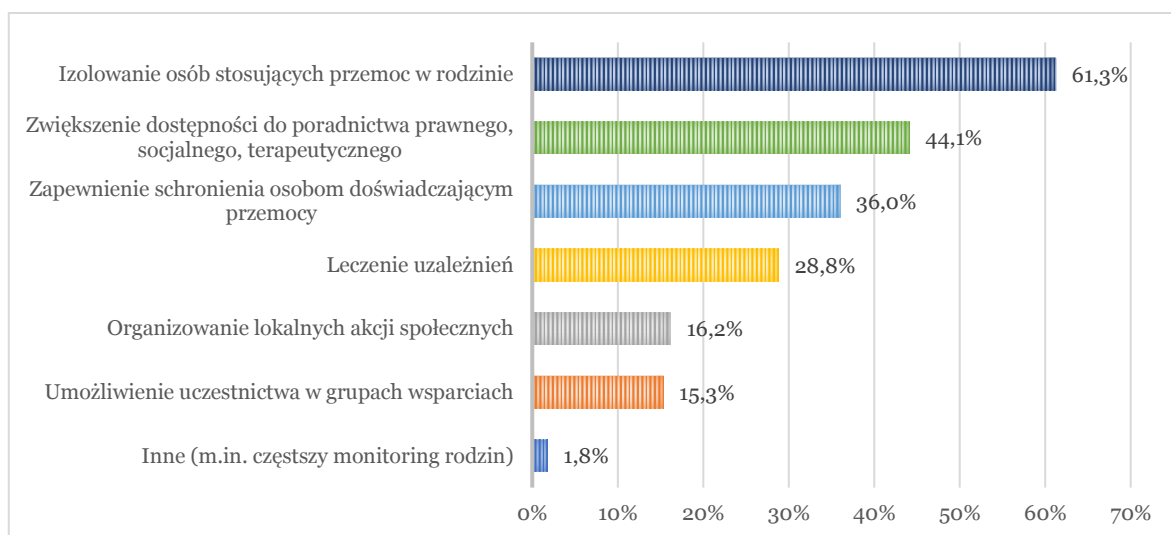


Rys. 29. Jakie są według Pana/Pani przyczyny występowania przemocy domowej?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Za działania najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej respondenci uznali: izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc (61,3%), zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego (44,1%) oraz zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy (36%) (rys. 30).



Rys. 30. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

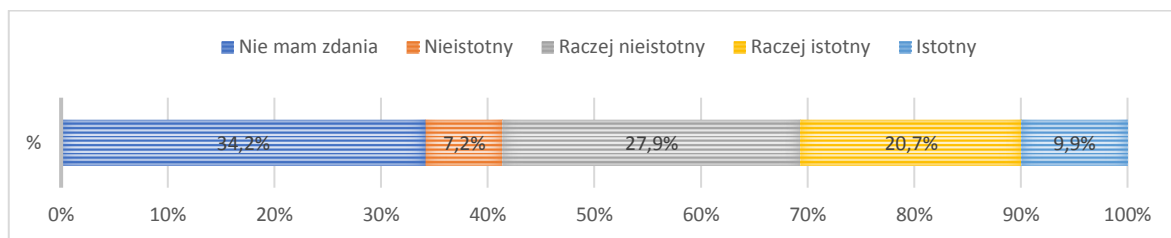
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Bezdomność

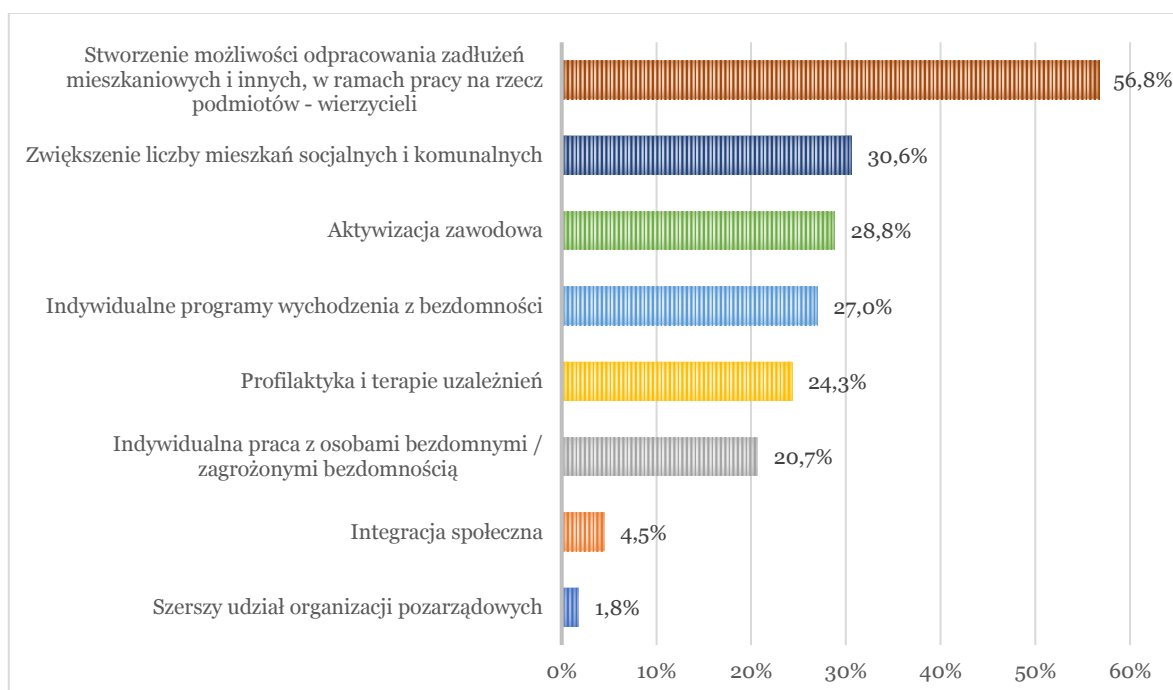
Nieco ponad 30% badanych, problem osób bezdomnych w gminie traktuje jako raczej istotny lub istotny, a 35,1% jako nieistotny lub raczej nieistotny. Jednocześnie, aż 34,2% respondentów nie miało zdania w tym temacie (rys. 31).

Większość respondentów (56,8%) uważa, że stworzenie możliwości odpracowania zadłużeń mieszkaniowych i innych, w ramach pracy na rzecz podmiotów – wierzycieli to najskuteczniejsze działanie w rozwiązaniu problemu bezdomności. Wysoko oceniono (30,6%) zwiększenie liczby

mieszkań socjalnych i komunalnych, aktywizację zawodową (28,8%), a także indywidualne programy wychodzenia z bezdomności (27%) i profilaktykę i terapię uzależnień (24,3%) (rys. 32).



Rys. 31. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]



Rys. 32. W jaki sposób działania byłyby najskuteczniejsze w rozwiązywaniu problemu bezdomności i zagrożenia bezdomnością?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Warunki życia

W tej części ankiety mieszkańcy gminy Gietrzwałd zostali poproszeni o ocenę kilku aspektów mających wpływ na warunki życia w gminie Gietrzwałd (rys. 33). Z analizy zebranego materiału badawczego wynika, że:

- 38,7% uważa, że oferta gminy w zakresie ochrony zdrowia jest niedostateczna, a 36,9% uważa, że dostateczna. Jedynie 17,1% ofertę tą oceniło jako dobrą,
- 38,7% atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie ocenia jako dostateczną, 29,7% jako niedostateczną, a 25,2% jako dobrą,
- 55% dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji ocenia jako niedostateczną, 27% jako dostateczną. Jedynie 9,9% oceniło istniejącą ofertę jako dobrą,

- 36% ofertę edukacyjną szkół w gminie ocenia jako dostateczną, a 33,3% jako dobrą. 17,1% uważa, że oferta ta jest niedostateczna,
- 51% że oferta opieki nad dziećmi do lat 3 nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. Jedynie 13% uważa, że istniejąca oferta jest wystarczająca, a 36% nie potrafi stwierdzić,
- 50% jest zdania, że oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, a przeciwnego zdania jest 20%. 30% nie potrafiło ocenić.

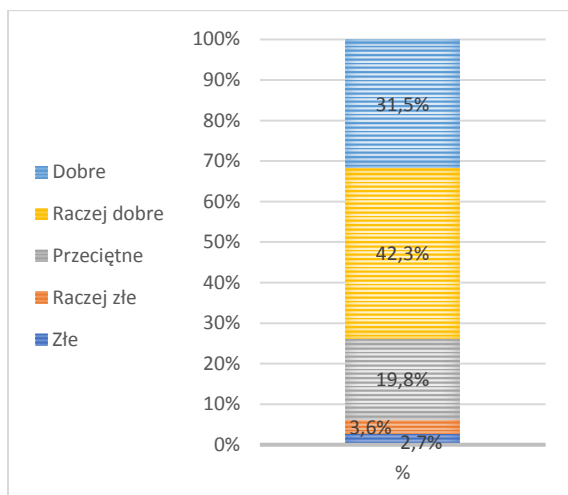


Rys. 33. Ocena poszczególnych aspektów wpływających na poziom jakości życia mieszkańców gminy Gietrzwałd

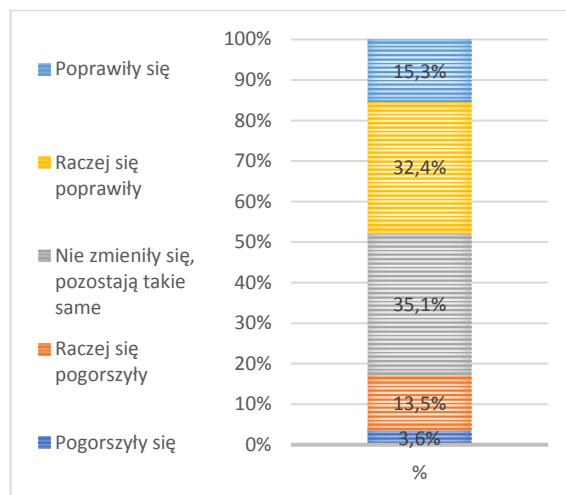
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

W ocenie aż 73,8% ogółu badanych, warunki życia w gminie są dobre i raczej dobre. Jednocześnie 47,7% ankietowanych podkreśliło, że warunki życia w ostatnich 5 latach (2016-2020) poprawiły się lub raczej się poprawiły, a 35,1% uważa, że nie zmieniły się, pozostały na podobnym poziomie (rys. 34 i 35).

Jako „raczej złe” lub „złe” warunki swojego życia oceniło jedynie 6% ankietowanych, a zmiany w ostatnich latach negatywnie oceniło niecałe 17,1% respondentów. Prawie co piąty mieszkaniec naszej gminy (19,8%) ocenił swoje warunki życia jako przeciętne (rys. 34 i 35).



Rys. 34. Jak ocenia Pan/Pani swoje warunki życia w gminie?

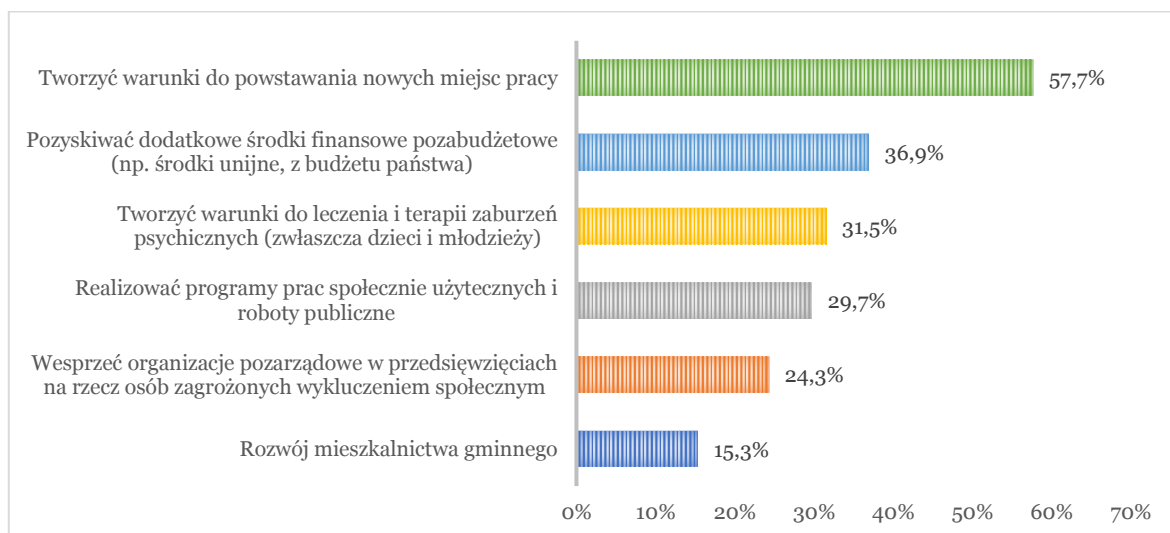


Rys. 35. Jak ocenia Pan/Pani zmiany warunków życia w ostatnich 5 latach (2016-2020)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

Respondenci mogli również wypowiedzieć się, co do podjęcia potrzebnych działań przez gminny samorząd, aby ograniczyć obszary problemów społecznych (rys. 36).

Uznali oni, że najważniejszym jest: tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy (57,7%), pozyskiwanie dodatkowych pozabudżetowych środków finansowych, w tym unijnych (36,9%) oraz tworzyć warunki do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych, zwłaszcza dzieci i młodzieży (31,5%).



Rys. 36. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych?

* procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań [N=111]

2.15. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę

identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

W pierwszej kolejności przedstawiono mocne strony sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Gietrzwałd oraz wynikające z nich szanse, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane. Następnie przedstawione zostały słabe strony, postrzegane jako bariery i utrudnienia oraz wynikające z nich zagrożenia.

MOCNE STRONY:	SZANSE:
<ul style="list-style-type: none"> - bliskość Olsztyna, jako miasta na prawach powiatu i wojewódzkiego, a co za tym idzie szerszy dostęp do wszelkiego rodzaju specjalistów (zarówno, jeśli chodzi o zdrowie fizyczne, jak i psychiczne), szerszej oferty edukacji, kultury, sportu, rekreacji, a także różnych instytucji, itp., - linia kolejowa Olsztyn-Naterki-Unieszewo-Biesal 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość współpracy Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół, itp. z różnego rodzaju instytucjami (zarówno samorządowymi, jak i urzędem pracy, organizacjami pozarządowymi, czy firmami realizującymi różnego rodzaju projekty aktywizujące, poradniami specjalistycznymi, ośrodkami wsparcia itp.), - dobry dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej
<ul style="list-style-type: none"> - napływ nowych mieszkańców, a co za tym idzie zwiększająca się liczba ludności, mimo ujemnego przyrostu naturalnego, - wolniej starzejące się społeczeństwo w porównaniu z krajem, a nawet województwem czy powiatem 	<ul style="list-style-type: none"> - więcej mieszkańców, oznacza większe środki finansowe, którymi dysponuje gmina (podatki), co oznacza większe środki na działanie m.in. pomocy społecznej, różne inwestycje itp.
<ul style="list-style-type: none"> - systematyczny wzrost liczby przedsiębiorców, zwłaszcza osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą; przedsiębiorczość mieszkańców, aktywność w podejmowaniu działalności gospodarczej i samozatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie świadomości mieszkańców, że ich sytuacja zawodowa w dużej mierze zależy od własnego podejścia do pracy, umiejętności znalezienia się na rynku pracy i ciągle zmieniających się realiach, - wzrost przedsiębiorczości powoduje mniejszy strach przed ryzykiem zawodowym osób, które dotychczas bały się rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczych, umożliwia korzystanie z tzw. „dobrych praktyk” innych mieszkańców
<ul style="list-style-type: none"> - prężnie rozwijająca się turystyka w gminie i okolicach, duża liczba turystów 	<ul style="list-style-type: none"> - budowa bazy noclegowo-rekreacyjnej na terenie gminy zwiększa szanse na zatrudnienie, zarówno na własny rachunek, jak i umowy o pracę, zlecenie czy dzieło, możliwość prac dorywczych, sezonowych, - wzrost liczby turystów rodzi zapotrzebowanie na sklepy, a także restauracje czy bary, zainteresowanie lokalnymi wyrobami spożywczymi i rękodziełem
<ul style="list-style-type: none"> - niska stopa bezrobocia i spadek liczby bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wychodzenie z ubóstwa i uzależnienia od pomocy społecznej, - systematyczne zmniejszanie się tzw. dziedziczenia biedy

MOCNE STRONY:	SZANSE:
<ul style="list-style-type: none"> - dobra dostępność opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego, nieprzeciążone szkoły, ciekawa oferta zajęć pozalekcyjnych, realizacja różnego rodzaju projektów, - zaplecze kuchenne w szkołach, stołówki 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby dzieci w szkołach to większe subwencje, a co za tym idzie większe możliwości inwestycyjne zarówno w stan techniczny, wyposażenie, jak i kapitał ludzki, - możliwość dofinansowania obiadów dzieciom z rodzin o ciężkiej sytuacji finansowej
<ul style="list-style-type: none"> - duży odsetek wykrywalności przestępstw, skuteczne działania policji, - prężnie działające jednostki OSP, wyposażone w nowoczesny profesjonalny sprzęt do ratowania życia ludzkiego (m.in. AED) 	<ul style="list-style-type: none"> - większe bezpieczeństwo mieszkańców dzięki sprawnie działającej policji, a także dzięki zaangażowaniu mieszkańców w służbę w OSP
<ul style="list-style-type: none"> - bogata oferta funkcjonujących ośrodków kultury, różnego rodzaju zajęcia, wydarzenia, imprezy, koncerty, itp., - wiele obiektów sportowych i miejsc rekreacji, dobra infrastruktura służąca do aktywnego spędzania wolnego czasu 	<ul style="list-style-type: none"> - dzięki prężnie działającym ośrodkom kultury oraz odpowiedniej infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej, mieszkańcy mogą wspólnie spędzać czas, poznawać się, tworzą się więzi społeczne, zwiększa zaufanie, poprawia komfort życia
<ul style="list-style-type: none"> - dość duża liczba organizacji pozarządowych, świadcząca o aktywności społecznej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie zaangażowania społecznego, może skutkować większym zainteresowaniem najbliższym otoczeniem (np. dbaniem o czystość przestrzeni wspólnej), wsparciem innych mieszkańców w trudnych sytuacjach życiowych (np. pomoc sąsiedzka, wolontariat), czy aktywnością w kreowaniu lokalnych polityk publicznych (np. inicjowanie i udział w różnego rodzaju kampaniach profilaktycznych itp.)
<ul style="list-style-type: none"> - asystent rodziny, który pracuje bezpośrednio w środowisku rodziny, który motywuje, pomaga w realizacji zamierzeń, ułatwia kontakt z instytucjami itp. 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie ryzyka umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej oraz odbierania rodzicom praw rodzicielskich
<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, który łączy wszystkie instytucje, które świadczą pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą, jak i sprawców przemocą, w skład którego wchodzi wykwalifikowani specjaliści 	<ul style="list-style-type: none"> - wielopoziomowe podejście do problemu przemocy w rodzinie, z perspektywy różnych instytucji sprawia, że pomoc osobom i rodzinom dotkniętych przemocą jest skuteczniejsza
<ul style="list-style-type: none"> - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która prowadzi działania profilaktyczne, a także podejmuje działania mające na celu leczenie osób uzależnionych, - dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, - dostęp do wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin w Punkcie Konsultacyjnym, gdzie przyjmuje wykwalifikowany terapeuta 	<ul style="list-style-type: none"> - stała kwota dofinansowania GKRPA umożliwia profilaktykę, zwłaszcza dzieci i młodzieży w zakresie konsekwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, - możliwość wsparcia przez specjalistów daje szansę na skuteczniejsze uporanie się z problemem alkoholowym osób uzależnionych i ich rodzin

MOCNE STRONY:	SZANSE:
<ul style="list-style-type: none"> - bardzo dobra współpraca ośrodka (pracowników socjalnych i asystenta rodziny z policją, szkołami, urzędem gminy itp.) - wykwalifikowana kadra ośrodka, stale podnosząca swoje kwalifikacje i kompetencje, - dobre warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wykwalifikowana oraz zaangażowana w swoją pracę kadra ośrodka, pozwala na lepsze diagnozowanie problemów w społeczeństwie, szybkie dotarcie do rodzin potrzebujących wsparcia, skuteczniejszą pracę z rodziną, itp.
<ul style="list-style-type: none"> - działalność władz gminy ukierunkowana na rozwój i wzrost poziomu życia mieszkańców, - realizacja programów i projektów służących aktywizacji mieszkańców, w tym na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (np. Kluby Senior+, Door-to-door) - pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych, - bezpłatne poradnictwo prawne dla mieszkańców gminy, - organizowanie robót publicznych, - zainteresowanie naszą gminą organizacji, bądź firm, które realizują różnego rodzaju projekty aktywizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - działania władz gminy ukierunkowane na potrzeby mieszkańców sprawiają, że żyje się tu lepiej

SŁABE STRONY:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - słaba sieć komunikacji publicznej, zwłaszcza w godzinach popołudniowych i wieczornych (wyłączając miejscowości, gdzie przebiega linia kolejowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - brak możliwości korzystania z różnego rodzaju ofert na terenie Olsztyna, ze względu na brak możliwości dojazdu bez własnego środka transportu, zwłaszcza w godzinach popołudniowych i wieczornych
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego, czyli wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększenie się problemów osób starszych i niepełnosprawnych, - wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, a także pobyt w domach pomocy społecznej
<ul style="list-style-type: none"> - mała ilość średnich i dużych przedsiębiorstw (tj. zatrudniających powyżej 50 pracowników) - duży odsetek długotrwale bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie ubóstwa wśród osób długotrwale bezrobotnych, uzależnienie od pomocy społecznej, bezradność życiowa, pogłębianie problemów, szczególnie uzależnień
<ul style="list-style-type: none"> - mała liczb lokali socjalnych i komunalnych, brak tworzenia nowych lokali 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością
<ul style="list-style-type: none"> - brak publicznego żłobka, mała liczba placówek opieki nad dzieckiem do lat 3, niewystarczająca liczba miejsc w publicznych przedszkolach 	<ul style="list-style-type: none"> - brak zapewnienia opieki publicznej dla dzieci do lat 3 powoduje zabieranie dzieci do placówek poza terenem gminy, co sprzyja oddaniu dzieci w późniejszym okresie do kształcenia w Olsztynie, co wiąże się z niższymi subwencjami na oświatę w gminie, - następuje zmniejszenie więzi sąsiedzkich i społecznych z lokalnym środowiskiem, - korzystanie z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej poza terenem gminy

SŁABE STRONY:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - ograniczona oferta służby zdrowia (niska ocena respondentów, większość niedostateczna) 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczona oferta skutkuje zaniechaniem profilaktyki, zbyt późnym diagnozowaniem chorób, - potrzeba wsparcia rodzin osób chorych i niepełnosprawnych usługami opiekuńczymi, czy kierowaniem do domów pomocy
<ul style="list-style-type: none"> - brak oferty pobytów dziennych dla niepełnosprawnych osób dorosłych, które skończyły obowiązek szkolny, - niewystarczająca liczba osób świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym 	<ul style="list-style-type: none"> - zmęczenie, brak sił, depresja, itp. opiekunów osób niepełnosprawnych, a co za tym idzie prawdopodobieństwo zaprzestania opieki, szukanie DPS, - niewystarczające wsparcie dla rodzin pełniących funkcję opiekuńczą wobec osób starszych – niesamodzielnych w życiu codziennym
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost rodzin z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej, - wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia asystenta rodziny i pomocy ośrodka, szczególnie widoczne po lockdownie i w czasie nauki zdalnej (pandemia koronawirusa), - niechęć ludzi do zmiany swojej sytuacji, - niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla młodzieży, - niekontrolowany dostęp dzieci i młodzieży do sieci Internet, telefonów, tabletów 	<ul style="list-style-type: none"> - utrata więzi między dziećmi, a rodzicami, - negatywne wzorce zachowań w kolejnych pokoleniach i ich powielanie, - pogłębianie się problemu bezradności opiekuńczo-wychowawczej, czego konsekwencją może być zabieranie dzieci do pieczy zastępczej, - wzrost problemów młodzieży związanych z uzależnieniami, zanik pozytywnych relacji i więzi społecznych, problemy z komunikacją międzyludzką
<ul style="list-style-type: none"> - brak zgłaszania przemocy do odpowiednich instytucji, - brak reakcji osób z zewnątrz na problem przemocy występujący „za ścianą” 	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębianie zachowań przemocowych w rodzinie, - wzrost zachowań agresywnych wśród młodzieży i dorosłych, - ukrywanie zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby osób uzależnionych, zwłaszcza wśród młodzieży, - brak wiedzy na temat skutków spożywania alkoholu, utrwalanie stereotypów (piwo to nie alkohol, częste picie słabego alkoholu nie zaszkodzi itp.), - wzrost problemu uzależnień i nieszukanie pomocy u specjalistów, - przyzwolenie społeczne na spożywanie małych ilości alkoholu, - niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej, - niechęć do podejmowania leczenia przez uzależnionych oraz współpracy w tym zakresie przez współuzależnionych 	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębianie ubóstwa, rozpadu rodzin, współuzależnienie członków rodzin, - niechęć ludzi do zmiany sytuacji, - obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, - niechęć osób uzależnionych do podejmowania leczenia, a osób współuzależnionych do współpracy, - negatywne wzorce zachowań i ich powielanie, - niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjno-szkoleniowe w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie

SŁABE STRONY:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost braku zainteresowania rodziny w opiece nad osobami starszymi (coraz więcej ludzi zainteresowanych kierowaniem bliskich do DPS), - bierność osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, - zauważalny problem „dziedziczenia biedy”, - niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego, - brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób potrzebujących wsparcia, - niska efektywność działań w obszarze aktywizacji bezrobotnych i zwiększenia ich konkurencyjności na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost zapotrzebowania na pobyt w DPS, - wzrost udziału w populacji gminy osób niesamodzielnych wynikający ze starzenia się populacji, - wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne

2.16. Wnioski z diagnozy

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Gietrzwałd, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych obszarów, w ramach których występują problemy oraz wyzwania, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

I. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

II. OSOBY STARSZE, NIEPEŁNOSPRAWNE I CHORE

III. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC

IV. UBÓSTWO I BEZROBOCIE

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Podstawową grupą społeczną pełniącą niezwykle istotne funkcje stanowi rodzina. To ona określa cele i wartości, do których dążą dzieci, a także wywiera istotny wpływ na zachowanie się jednostek zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz rodziny. Do głównych zadań rodziny należy: przekazywanie dziedzictwa kulturowego nowemu pokoleniu oraz wychowywanie tego pokolenia zgodnie z normami życia zbiorowego. Rodzina, jako wspólnota rodziców, dzieci i krewnych, zbudowana na miłości, stanowi pierwsze i podstawowe miejsce doświadczenia współżycia z ludźmi.

Rodzina, która funkcjonuje w sposób umożliwiający swoim członkom stały rozwój, jest otwarta na kontakty z otoczeniem, relacje między członkami opierają się na szczerości i wzajemności, a role i normy wyraźnie są określone i akceptowane przez poszczególnych członków, uważana jest za rodzinę prawidłową. Zaburzenia w realizacji funkcji rodziny lub zanik niektórych z funkcji można nazwać dysfunkcyjnością rodziny. W sytuacjach krańcowych dochodzi do pojawienia

się patologii i rozpadu rodziny. Rodziny dysfunkcyjne nie są w stanie wypełniać przypisanych im ról społecznych w zakresie wychowawczym, co odbija się negatywnie na przyszłości następnego pokolenia. Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo.

Poniżej przedstawiono problemy w rodzinie z dziećmi, stanowiące swoiste identyfikatory trudnej sytuacji w rodzinie, wg źródła ich pochodzenia¹³.

I. Problemy wynikające z postawy rodziców w rodzinie z dziećmi wyrażają się najczęściej:

a) w sprawach opiekuńczo-wychowawczych:

- zaburzenia komunikacji (brak jasnych i czytelnych komunikatów niedostosowanych do wieku i poziomu intelektualnego członków rodziny, jednostronne wydawanie poleceń, agresywne i głośnie rozmowy);
- brak wzorców (dziedziczenie negatywnego stylu życia, brak pozytywnych przykładów, trudności adaptacyjne, problemy we współżyciu z ludźmi);
- brak autorytetów (nieodjrzałość emocjonalna, „dziecko rządzi w rodzinie”);
- brak właściwych metod wychowawczych (np. brak lub niewłaściwy system nagród i kar, brak konsekwencji w postępowaniu rodziców, brak prawidłowej stymulacji);
- brak lub niedostateczne zainteresowania problemami i potrzebami rozwojowymi dziecka (brak dbałości o zdrowie, rozwój emocjonalny i intelektualny, brak umiejętności i potrzeby wspólnego spędzania czasu z dzieckiem, organizacji czasu wolnego dziecka);

b) w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego:

- brak lub niedostateczna umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem;
- zaburzona hierarchia potrzeb;
- brak umiejętności organizowania przestrzeni w domu (brak miejsca do: nauki, zabawy, snu dla dziecka);
- brak nawyków lub niedostateczna umiejętność utrzymania czystości w domu (sprzęty niekompletne i zużyte, podłogi brudne);
- niewłaściwy podział obowiązków w rodzinie;
- brak lub ograniczona umiejętność przygotowywania pełnowartościowych, zróżnicowanych i ekonomicznych posiłków dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci;

c) w sprawach funkcjonowania w środowisku lokalnym:

- brak umiejętności załatwiania spraw urzędowych;
- brak umiejętności korzystania z zasobów środowiska oraz przysługujących im praw i uprawnień.

II. Problemy wynikające z postawy dziecka:

- zachowania agresywne i przemocowe;
- negatywizm szkolny;
- przynależność do destrukcyjnych grup nieformalnych;
- uzależnienia;

¹³ Dorota Ławniczak, Magdalena Marszałkowska, Beata Mierzejewska, Danuta Polczyk, Lidia Zeller, „Standard pracy socjalnej z rodziną z dziećmi”

- bunt nieadekwatny do wieku;
- konflikty z prawem.

W większości wypadków problemy wynikające z postawy dziecka są skutkiem dysfunkcyjności rodziców i rodziny.

Znaczną część podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzenie umysłowe jednego lub obojga rodziców, śmierć jednego lub obojga rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym i szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamanie przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, ucieczki z domów.

Rodziny podopiecznych ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnerów lub dzieci albo problem nadużywania alkoholu przez jednego bądź dwojga rodziców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

W gminie 93 rodziny korzystają z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, co stanowi 38% wszystkich rodzin korzystających z wsparcia ośrodka. W 2020 r. wsparciem asystenta rodziny objętych było 8 rodzin, w których było 18 dzieci. W instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 2 dzieci, a 8 w rodzinach zastępczych. Z badania ankietowego wynika, że bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jest jednym z najistotniejszych problemów społecznych w gminie. Jako główne przyczyny bezradności wskazywano uzależnienia oraz niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze.

Sytuacja osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących

Od początku lat 90. XX wieku obserwujemy postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa polskiego. Zachodzące zmiany najłatwiej zdefiniować jako proces stałego zwiększania się liczby osób starszych (zwykle w opracowaniach demograficznych jako granicę wieku przyjmuje się 60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn) w wieku poprodukcyjnym, w ogólnej liczbie ludności. Dzieje się tak głównie ze względu na zmniejszającą się trwale liczbę urodzeń, przy jednoczesnym przedłużaniu się przeciętnej długości trwania życia oraz przesuwaniu się, przez kolejne grupy wieku ludności, roczników wyżowych i niżowych.

Zmiany wywołane przez procesy demograficzne wymagają odpowiedniego przygotowania działań oraz nowych form wsparcia i pomocy dla powiększającej się grupy osób starszych,

które często postrzegane są jako osoby niepełnosprawne i mało aktywne. Jednakże, postęp w naukach medycznych, a także zmiany mentalności zarówno osób starszych jak i reszty społeczeństwa, sprawiają, że starość kojarzona jest także z pewnym potencjałem, który należy umiejętnie rozwijać i korzystać z możliwości, jakie niesie ze sobą ten okres w życiu każdego człowieka. Starość to również czas mądrości, rozważli, wyciszenia emocji i umiejętność patrzenia w szerszej perspektywie. Czas na wypoczynek, realizację marzeń, oddanie się własnym pasjom.

Starość to szczególny okres nie tylko w życiu każdego człowieka, ale także całego społeczeństwa. Dzieje się tak, ponieważ pojawiające się w tym okresie problemy są nie tylko problemem jednostki, ale również społeczeństwa. Nie chodzi bowiem o to, by żyć, ale o to, by żyć godnie, aby mieć możliwość zaspokajania potrzeb, głównie w środowisku zamieszkania. Sytuacja życiowo-społeczna, zdrowotna i ekonomiczna w znacznym stopniu wpływa na proces starzenia się, może go przyspieszyć lub spowolnić. Zależy to przede wszystkim od środowiska, w jakim przebywa człowiek stary, oraz jego stosunku do własnej starości.

Politykę społeczną wobec osób starszych można określić jako system realizowanych w jej ramach działań, skierowanych do osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich rodzin. Działania te mają na celu wszechstronną kompensację malejących z wiekiem możliwości i samodzielnego zaspokojenia potrzeb, integrację z lokalną społecznością oraz przygotowanie do starości. Wskazane są takie działania, które umożliwią samodzielne – na miarę możliwości – życie starszych osób, które zapewnią im ważną i stabilną pozycję w strukturze lokalnej społeczności, a także takie przygotowanie do starości, jako etapu w życiu człowieka, które nie tylko umożliwi wykorzystanie tkwiących w jednostce możliwości, ale również sprzyjać będzie wytworzeniu w społeczeństwie lokalnym właściwego klimatu wobec starości i jej problemów.

Bardzo istotną rolę odgrywa integracja społeczna i partycypacja ludzi starszych w życiu społecznym. Szczególnie w początkowym okresie starości, kiedy człowiek zachowuje jeszcze relatywnie wysoki poziom aktywności, jego środowisko jest punktem oparcia i pomocy w razie potrzeby. Pozostając w rodzinie osoba starsza może udzielać pomocy rodzinie (prowadzenie domu, zajmowanie się dziećmi, itp.), może udzielać się w działaniach grup samopomocowych, kołach zainteresowań i kontaktach z osobami z określonego środowiska (zawodowego, zainteresowań, wspólnych hobby, itp.). W miarę obniżania aktywności i wzrastającego uzależnienia pojawia się potrzeba włączenia w system wsparcia ludzi starych rodziny, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Niezbędne jest na terenie gminy prowadzenie usług opiekuńczych skierowanych do osób samotnych i tych, których rodziny nie mają możliwości zapewnić im tych usług. Sieć usług opiekuńczych daje możliwość pozostania tym osobom w swoim naturalnym środowisku, wspomaga je w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego, dlatego należy dążyć do poprawy ich jakości, oferowanych form pomocy.

Ważną rolę odgrywa również pomoc sąsiedzka i pomoc wolontariuszy. Te formy pomocy pozwalają na wzajemne oddziaływanie na siebie środowisk. Wsparcie wolontariuszy, a zwłaszcza młodzieży szkolnej, z jednej strony ma wymiar pomocy starszym mieszkańcom gminy, których to czynności sami nie mogą wykonać (czy też po prostu porozmawiać, spędzić w towarzystwie trochę czasu), a z drugiej strony starsi ludzie są skarbnicą wiedzy dla młodych, głównie, jeśli chodzi

o czasy przeszłe, tradycje i obyczaje. Podobnie pomoc sąsiedzka może być dwustronna, w zależności od okoliczności i potrzeb.

Reasumując, polityka społeczna wobec ludzi starszych winna mieć na celu tworzenie i poprawę statusu społecznego, bezpieczeństwa i jakości życia tej grupy osób oraz stwarzanie możliwości ich udziału w życiu społecznym i kulturze, które zwiększają szansę prowadzenia przez najstarsze pokolenie aktywnego i niezależnego życia.

Sytuacja ludzi starych w gminie Gietrzwałd jest trudna. Dominującymi problemami seniorów są: zła sytuacja materialno-bytowa, pogorszenie stanu zdrowia, utrata pamięci, depresja, niedołęstwo starcze, brak zapewnienia opieki ze strony rodziny, konflikty rodzinne i samotność. Respondenci w badaniu ankietowym również wskazywali, że najczęstszymi problemami dotyczącymi osoby starsze w gminie są samotność, niewystarczające środki oraz niepełnosprawność.

Często osoby starsze ze względu na posiadanie dochodu w postaci świadczeń emerytalno-rentowych nie są objęte pomocą finansową ze strony ośrodka, ponieważ przekraczają ustawowe kryterium dochodowe, wynoszące 701,00 zł – dla osoby samotnie gospodarującej, lub 528,00 zł na osobę w przypadku rodziny. Niemniej jednak należy zauważyć, że posiadany dochód zaspokaja najczęściej jedynie podstawowe potrzeby bytowe jak zakup żywności, opłaty mieszkaniowe itp. Zdarza się wielokrotnie, że nie stać ich na zakup leków, bądź też zakup podstawowych artykułów wiąże się z wyborem „coś kosztem czegoś innego”. Ograniczenia finansowe stają się dla nich często głównym powodem rezygnacji z życia społecznego w pełnym wymiarze. Osoby te często borykają się z problemem osamotnienia. Często też wobec tego żyją w izolacji od otoczenia.

Ludzi starzy borykają się również z chorobami i niepełnosprawnością. Często wymagają usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Są to usługi płatne. W gminie Gietrzwałd pełna odpłatność zgodnie z Uchwałą Nr XXIX/215/2020 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 15 grudnia 2020r. za usługi opiekuńcze wynosi 22,00 zł, za jedną godzinę. Dla wielu kwota ta jest bardzo dużym wydatkiem, i mimo iż faktycznie ilość godzin w związku z ciężką sytuacją zdrowotną powinna być większa, seniorzy decydują się na minimalną liczbę godzin, tak by było ich stać na korzystanie z tej formy wsparcia. Powyższa uchwała reguluje zasady zwolnienia z odpłatności za usługi opiekuńcze osobom w trudnej sytuacji.

W 2019 roku Gmina Gietrzwałd wniosowała i otrzymała jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie (przebudowę lub remont) i wyposażenie placówki Senior+ w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020. W dniu 19 grudnia 2019 r Rada Gminy Gietrzwałd podjęła uchwałę w sprawie utworzenia w miejscowości Biesal ośrodka wsparcia pod nazwą Klub SENIOR+ oraz ustalenia zasad uczestnictwa i zasad ponoszenia odpłatności za pobyt uczestników w Klubie SENIOR+.

Klub SENIOR+ w Biesalu ma 20 miejsc dla osób powyżej 60 roku życia nieaktywnych zawodowo. Zajęcia w Klubie prowadzone są raz w tygodniu, w poniedziałki przez 3 godziny, przez opiekuna-animatora zatrudnionego na podstawie umowy-zlecenia. Pracą Klubu kieruje pracownik GOPS – koordynator Klubu SENIOR+ w Biesalu. W ramach zajęć Klubu organizowane są zajęcia kulinarne, plastyczne, rękodzielnicze, integracyjne itp. Utrzymanie Klubu SENIOR+ w Biesalu finansowane jest ze środków finansowych gminy i w 2020 r. na ten cel przeznaczono 10 227 zł.

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych problemów społecznych, których znaczenie wynika zarówno z rozmiarów i powszechności jej występowania w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w kontekście indywidualnym i społecznym. Przyczynami powodującymi niepełnosprawność są najczęściej uszkodzenia narządu ruchu, uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu, schorzenia układu krążenia, choroby psychiczne, upośledzenie umysłowe oraz schorzenia neurologiczne.

W naszym kraju posługujemy się kilkoma definicjami niepełnosprawności. Według definicji zawartej w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy”. Definicja zawarta w „Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych” określa, że „osobami niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Diagnoza osób niepełnosprawnych w Polsce jest w dużej mierze powierzchowna, m.in. z powodu braku pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji tej grupy i ich indywidualnych potrzeb. Żadna z instytucji publicznych czy społecznych nie posiada pełnych danych o osobach niepełnosprawnych, a informacje o tej grupie społecznej są z reguły rozproszone i jednocześnie mogą się wzajemnie pokrywać. Związane jest to przede wszystkim z tym, że funkcjonują w naszym kraju aż cztery systemy orzecznictwa, ustalające uprawnienia do świadczeń rentowych działające w ramach: ZUS, KRUS, MSWiA i MON oraz piąty system orzekania o niepełnosprawności działający w ramach Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami, wśród których należy wyróżnić:

- ograniczenia natury finansowej, a w efekcie brak środków finansowych na zakup odpowiedniego sprzętu, który pozwoliłby na większą niezależność od innych osób,
- brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, co utrudnia im udział w życiu społecznym i skazuje na marginalizację i pozostawanie w domu,
- ograniczenia natury psychologicznej, które wiążą się z brakiem właściwej oceny i akceptacji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz trudnościami z zaakceptowaniem własnej pozycji przez samych niepełnosprawnych,
- bariery architektoniczne uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie w życiu codziennym.

Choroba i niepełnosprawność prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej, a także jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej.

Istotą służb społecznych jest udzielenie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę na zaspokojenie potrzeb życiowych, aktywność społeczną, pełnienie właściwych ról społecznych i poprawi jakość ich życia.

Rodzina z osobą niepełnosprawną wymaga z reguły zindywidualizowanych, dostosowanych do jej potrzeb form pomocy, tym bardziej, że przeżywa silne negatywne emocje i poważnemu zakłóceniu ulegają relacje między członkami rodziny. W dochodzeniu do równowagi rodzinie potrzebne jest jak najwcześniejsze wsparcie, by umożliwić jej nie tylko opiekę nad osobą niepełnosprawną i pomoc w pracy nad jej rozwojem, lecz także pomoc w realizacji aspiracji życiowych wszystkich członków rodziny. Należy zaznaczyć, że nie zawsze o takie wsparcie rodziny zwracają się do „instytucji”.

Istotną rolę pomocową odgrywają organizacje pozarządowe i grupy samopomocowe. Ponadto w rodzinie występuje niejednokrotnie ograniczenie dochodów, ograniczenie aktywności zawodowej jej członków oraz zwiększenie wydatków na leczenie i rehabilitację. Często rodzice wychowujący niepełnosprawne dziecko, rezygnują z pracy w celu zapewnienia mu stałej opieki i przy spełnieniu kryterium dochodowego korzystają ze świadczeń realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Wspieranie rodziny w dłuższej perspektywie czasu powoduje m.in. lepsze wypełnianie przez nią zadań opiekuńczych i wychowawczych oraz utrzymanie potencjału opiekuńczego rodziny, co zapobiega jej wypalaniu się i załamaniu, a w konsekwencji konieczność oddania niepełnosprawnego członka rodziny do instytucji opiekuńczej, a także lepszy stan i przystosowanie osoby niepełnosprawnej.

Bardzo istotne jest, aby osoby dotknięte niepełnosprawnością otrzymały opiekę zdrowotną w zakresie i na poziomie zapewniającym zahamowanie pogarszania się stanu zdrowia oraz rehabilitację i terapię umożliwiającą maksymalny rozwój wszystkich zasobów jednostki. Dla osiągnięcia maksymalnego poziomu funkcjonowania osoby niepełnosprawnej oraz jej samodzielności i niezależności życiowej, konieczna jest jak najwcześniejsza diagnoza i podjęcie oddziaływań rehabilitacyjno-terapeutycznych. Racjonalne zorganizowanie tych działań, przy wykorzystaniu potencjału rodziny, wymaga usytuowania świadczeń jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Przygotowanie prawidłowo funkcjonującego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych zależy od: rozpoznania potrzeb tego środowiska, opracowania kompleksowego zestawu usług będącego odpowiedzią na różne rodzaje potrzeb, współpracy wszystkich służb, w tym również organizacji pozarządowych. Sprawnie funkcjonujący w środowisku system ogranicza również koszty powstające w związku z szukaniem przez rodziców lub osobę niepełnosprawną każdego z rodzaju świadczeń osobno, niejednokrotnie poza miejscem zamieszkania.

Chociaż samorząd gminny ma ograniczone kompetencje w zakresie świadczeń dla osób niepełnosprawnych, a najważniejsze zadania na rzecz tej grupy przypisane są powiatowi, to realizowana polityka gminy na rzecz swoich mieszkańców, powinna uwzględniać zadania związane z usuwaniem barier uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej. Skutki zaniechania działań na rzecz tej grupy społecznej i tak w dużej mierze spadną na samorząd gminny i będą w przyszłości kosztować znacznie więcej. Dlatego też działania samorządu powinny być ukierunkowane bezpośrednio na same osoby niepełnosprawne oraz na tworzenie warunków zewnętrznych sprzyjających wyrównywaniu szans, społecznej integracji oraz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W gminie Gietrzwałd w 2020 r. z powodu niepełnosprawności z pomocy skorzystało 50 rodzin (34%), a z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby 38 rodzin (25,8%). 254 osoby pobierają zasiłek pielęgnacyjny, z czego 21,26% to dzieci do 16 roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, 26,38% to osoby posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia, 47,64% to osoby legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz 4,72% osoby, które ukończyły 75 lat i nie posiadają dodatku pielęgnacyjnego z ZUS. Świadczenie pielęgnacyjne w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną pobierało w 2020 r. 33 osoby, a specjalny zasiłek opiekuńczy 8 osób.

Niepełnosprawność i przewlekłe choroby nierzadko związane są ze starością.

Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Wśród licznych problemów społecznych, jakie występują w naszej gminie problem związany ze spożywaniem alkoholu ma szczególne znaczenie, z uwagi na rozmiar zjawiska oraz społecznych i ekonomicznych kosztów, jakie ponoszone są z tytułu konsumpcji alkoholu. Konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących, ale również wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu powoduje szkody zdrowotne, społeczne i ekonomiczne, czego wynikiem są choroby, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, bezrobocie, ubóstwo, a w konsekwencji wykluczenie społeczne. Problem nadużywania alkoholu wpływa negatywnie na cały system rodzinny, a w szczególności dzieci, które przejmują negatywne wzorce wyniesione z dzieciństwa i przenoszą w dorosłe życie.

Alkoholizm uznawany jest za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od alkoholu. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są z wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu. Nadużywanie alkoholu najczęściej prowadzi do rozpadu rodziny, utraty pracy, łamania norm obyczajowych i prawnych czy też zagraża zdrowiu i życiu.

Alkoholizm we współczesnym świecie stanowi duży problem społeczny o szerokim zasięgu, a skala problemów zależy od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia, a także od struktury spożycia napojów alkoholowych. Jest to ogólnopolski problem, który dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie.

Skala problemów alkoholowych zależy w znacznej mierze od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia, a także od struktury spożycia napojów alkoholowych.

Następstwa społeczne nadużywania alkoholu dotyczą między innymi życia rodzinnego i relacji międzyludzkich, a w przypadku osób dorosłych także wychowywania dzieci i funkcjonowania zawodowego. Do społecznych konsekwencji należy zaliczyć również skutki wypadków drogowych, przestępstwa popełniane przez osoby uzależnione pozostające pod wpływem środków odurzających. Wielu dorosłych nadużywając alkoholu powoduje cierpienie swoich dzieci oraz odbiera im poczucie bezpieczeństwa. Wielu młodych ludzi upijając się traci szansę na zdrowy rozwój i niszczy swoje życie.

Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządu gminy, która na mocy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskała kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczności lokalnej.

Gmina, z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swojej społeczności oraz dostępnych zasobach, podejmuje działania, które corocznie ujmowane są w Gminnym Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii. Nad realizacją Programu czuwa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, powoływana przez Wójta w drodze zarządzenia.

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w szczególności inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, reintegracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, w tym:

- opiniuje wnioski i oferty o środki na realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy; przygotowuje projekt gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- sporządza sprawozdania i informacje z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- opiniuje wnioski o handel napojami alkoholowymi na terenie gminy,
- prowadzi postępowania w sprawach osób nadużywających alkoholu, w tym kieruje osoby nadużywające alkohol na badanie przez biegłych oraz kieruje do sądu wnioski o wszczęcie postępowania o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi powyżej przedstawione postępowania dotyczą osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu:

- powodują rozkład życia rodzinnego,
- demoralizację nieletnich,
- uchylają się od pracy,
- systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

Środki finansowe na realizację zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz przeciwdziałaniu narkomani i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Brak jest danych dotyczących dokładnej liczby osób uzależnionych od alkoholu. Można jedynie przeprowadzać ostrożne szacunki na podstawie przelicznika przyjętego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zgodnie z zaleceniami WHO oraz PARPA¹⁴ do określenia danych szacunkowych dotyczących populacji osób, u których występują różne kategorie problemów związanych z nadużywaniem napojów alkoholowych przyjmuje się następujące wartości: osoby uzależnione od alkoholu – około 2% populacji; dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice) – około 4% populacji; dzieci wychowujące się

¹⁴ por. <http://www.parpa.pl/index.php/33-analazy-badania-raporty/132-statystyki>, dostęp: 21 lipca 2019r.

w rodzinach alkoholowych – około 4% populacji; osoby pijące szkodliwie i ryzykownie około 5-7% populacji, ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym – 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin. W Tabeli 55 zamieszczono szacunkowe liczby mieszkańców gminy należących do poszczególnych kategorii problemowych, według stanu populacji na 31 grudnia 2020r.

Z poniższych szacunkowych danych wynika, że działania z zakresu profilaktyki alkoholowej powinny być skierowane do około 17% całej populacji gminy, tj. do około 1147 osób. Bardzo istotne jest również objęcie pozostałych mieszkańców gminy, czyli około 83% populacji działaniami z zakresu profilaktyki uniwersalnej¹⁵. Profilaktyka uniwersalna adresowana jest do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (dzieci, młodzieży, dorosłych). Jej celem jest upowszechnienie wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom.

Tab. 55. Szacunkowe liczby mieszkańców gminy, należących do poszczególnych kategorii problemowych

	2020
liczba mieszkańców gminy Gietrzwałd	6 743
osoby uzależnione od alkoholu: około 2%	około 135 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice): około 4%	około 270 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholowych: około 4%	około 270 dzieci
osoby pijące szkodliwie oraz ryzykownie: około 5% do 7%	około 337 - 472 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym: 2/3 dorosłych i 2/3 dzieci z tych rodzin	360

Źródło: opracowanie własne na podstawie szacunków PRPA oraz liczby ludności

Z powodu choroby alkoholowej w 2020 r. przyznano pomoc 9 rodzinom, z Punktu Konsultacyjnego skorzystało 56 osób z problemem alkoholowym. GKRPA w 2020 r. prowadziła 15 postępowań o leczenie odwykowe, z czego z 12 osobami uzależnionymi. Zgodnie z danymi Komisariatu Policji w Gietrzwałdzie, w 2020 r. 12 spraw dotyczyło nietrzeźwych kierowców.

W opinii 57,6% respondentów biorących udział w badaniu ankietowym skala występowania w gminie problemu uzależnień od alkoholu jest wysoka, a 58,6% uważa, że korzystanie z używek w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat wzrosło. W opinii badanych głównymi powodami problemów alkoholowych są ucieczka od problemów oraz niezaradność życiowa.

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii finansuje działalność Punktu Konsultacyjnego, który ma na celu w szczególności zmniejszenie rozmiarów problemów alkoholowych i przemocy domowej zwłaszcza poprzez:

- motywowanie do podjęcia leczenia osób uzależnionych,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych do zmiany szkodliwego wzorca picia,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- wskazywanie motywacji do uczestniczenia dobrowolnego w spotkaniach,
- udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,

¹⁵ Profilaktyka uniwersalna (zintegrowana) ma na celu przeciwdziałanie inicjacji w zakresie zachowań ryzykownych (zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej) poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka. Działania te dotyczą zagrożeń rozpowszechnionych, takich jak np. używanie substancji psychoaktywnych (narkotyki, alkohol) czy przemoc.

- uświadomienie rodzinie problemu alkoholowego występującego w ich domu oraz wskazanie możliwości zmian.

Przyjęcia w Punkcie odbywają się w każdą środę w godz. 16:00-18:00. Każdy z potrzebujących mieszkańców ma możliwość korzystania z bezpłatnych usług Punktu Konsultacyjnego, jak również z pomocy instytucjonalnej państwa.

Ponadto w Parafii w Gietrzwałdzie działa Grupa wsparcia AA „Źródełko”, a bliskość Olsztyna daje możliwość anonimowego uczestnictwa w innych grupach wsparcia, czy terapii indywidualnych.

Z funduszy przeznaczonych na rozwiązywanie problemów alkoholowych i związanych z narkomanią prowadzona jest działalność profilaktyczna i edukacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. W tym zakresie realizowane są corocznie profesjonalne programy profilaktyczne dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców. Wspierana jest również działalność alternatywna, czyli organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w tym: pozalekcyjne zajęcia sportowe, obozy, półkolonie i wycieczki o charakterze profilaktycznym. W tym zakresie z Gminą współpracują szkoły oraz Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie.

Wpływ alkoholu na jednostkę oraz rodzinę jest niezwykle destrukcyjny. Zatem jednym z głównych celów strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Gietrzwałd powinna być skuteczna pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, w celu przeciwdziałania ich marginalizacji. Przedstawione dane wskazują, że w analizowanym okresie liczba osób, którym udzielono pomocy wzrastała, co jest bardzo niepokojące i pozwala przypuszczać, że ta tendencja wzrostowa będzie się nadal utrzymywać, a z tego faktu należy wywnioskować, że działania profilaktyczne prowadzone do tej pory powinny zostać zintensyfikowane, aby zapobiec np. dziedziczeniu choroby alkoholowej, patologii, powstawaniu rodzin dysfunkcyjnych.

Często w środowiskach, w których występuje nadużywanie alkoholu występuje przemoc. Przemoc rozumiana jest jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przenosi się ona również na grunt rodzinny i jest w nim często spotykanym zjawiskiem, niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie to niewątpliwie zachowanie, które poniża jednostkę, powoduje obrażenia fizyczne, często jednocześnie naruszając w ten sposób prawo. Rzadko jest to incydent jednorazowy. Zazwyczaj staje się jednym z wielu ogniw łańcucha agresji.

Wyróżnić można kilka rodzajów przemocy:

1. Przemoc fizyczna – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem są nieprzypadkowe urazy, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, kopanie, duszenie;
2. Przemoc psychiczna – działania prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągle krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie;
3. Wykorzystywanie seksualne – wymuszanie różnego rodzaju zachowań w celu zaspokojenia

- potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowanych praktyk seksualnych;
4. Przemoc ekonomiczna – działania prowadzące do całkowitego uzależnienia finansowego od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy, zaciąganie kredytów wbrew woli współmałżonka/partnera;
 5. zaniedbywanie – ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Formy przemocy zazwyczaj są analizowane oddzielnie, ale należy pamiętać, że wszystkie są ze sobą mocno powiązane i wywierają wpływ na rodzinę jako całość.

Przemoc prowadzi do fizycznej, a także psychicznej degradacji rodziny i wymaga podejmowania działań profilaktycznych oraz interwencyjnych wszystkich partnerów społecznych zainteresowanych dobrem rodziny, w tym instytucji rządowych, samorządowych i organizacji pozarządowych.

Nie ulega wątpliwości, że przemoc wywołuje wiele negatywnych skutków zarówno u osób, które bezpośrednio jej doświadczają, jak i u świadków przemocy, nie jest również obojętna dla osób stosujących przemoc. Jej występowanie zniekształca obraz całego społeczeństwa, powoduje dezintegrację rodziny, zaburzenia funkcjonowania jednostek, a koszty związane z interwencjami policyjnymi, pobytym sprawców przemocy w Policyjnych Izbach Zatrzymań, koszty leczenia ofiar przemocy, ponosi społeczeństwo.

Aby opracować strategie zapobiegania przemocy, trzeba uwzględnić fakt współwystępowania różnych form maltretowania oraz wskazać osoby, środowiska i instytucje, które mogą udzielić skutecznej pomocy osobom jej potrzebującym.

Powstrzymanie przemocy to także kreowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym, a także praca ze sprawcami przemocy. Celem ostatecznym winno być zwiększenie świadomości osoby krzywdzonej, co do jej faktycznej sytuacji życiowej, aby w ten sposób mogła z pełną odpowiedzialnością podjąć ważne dla niej decyzje.

Walka z przemocą w rodzinie wymaga interwencji, pomocy z zewnątrz oraz sprzyjającego klimatu społecznego. Kluczowe jest przekonanie, że przemoc jest przestępstwem i nie jest zjawiskiem incydentalnym. Jeżeli nie ma zdecydowanej reakcji otoczenia i interwencji, następuje utrwalenie, a nawet nasilenie przemocy.

Skuteczność podejmowanych działań zależy nie tylko od zaangażowania ofiary, ale także w dużym stopniu od współpracy różnych służb. Z chwilą, gdy sprawa zostanie przekazana policji czy prokuraturze, sytuacja rodziny może się radykalnie zmienić, choćby dlatego, że sprawcy czują się kontrolowani przez dzielnicowych i dzięki temu powstrzymują się od pewnych typów zachowań.

Skuteczne zapobieganie i zwalczanie tego niebezpiecznego zjawiska, jakim jest przemoc, staje się zadaniem priorytetowym. W celu uzyskania sprawniejszych w tym kierunku działań i zamierzonych efektów powołuje się zespoły interdyscyplinarne.

Na terenie gminy Gietrzwałd, zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,

- Oświaty,
- Służby zdrowia,
- Sądu.

Zespół Interdyscyplinarny jest elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i realizuje działania określone w Gminnym Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i realizatorem zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Głównym celem Zespołu jest ochrona osób doznających przemocy w rodzinie, w tym inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, poprzez usprawnienie systemu przepływu informacji oraz reagowania na zidentyfikowane problemy społeczne, a w szczególności przemocy w rodzinie. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne. GOPS w Gietrzwałdzie znane są jedynie statystyki wynikające z realizacji procedury „Niebieska Karta”, a należy wziąć pod uwagę jednak, że w wielu wypadkach przemoc domowa nie jest zgłaszana organom ścigania, przez co powyższe statystyki obrazują jedynie bardziej skrajne przypadki. W wielu domach jest akceptacja zachowań o charakterze przemocowym. Głównymi ofiarami przemocy domowej są kobiety, w drugiej kolejności dzieci. Ofiarami przemocy bywają również mężczyźni. W przypadku mężczyzn często skala przemocy jest większa, natomiast rzadko ten problem jest zgłaszany. Przemoc jest silnie skorelowana z nadużywaniem alkoholu.

W samym 2020 roku objętych procedurą „Niebieska Karta” było 21 rodzin i wobec wszystkich tych rodzin została wszczęta procedura. Odliczając zakończenia procedur z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań, faktyczna przemoc dotyczyła 11 rodzin, które zgłosiły się o pomoc w 2020 r. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się wzrost liczby rodzin, w których stosowana jest przemoc. Może to oznaczać, że ofiary przemocy coraz częściej zdają sobie sprawę z tego, że aby zmienić swoją sytuację życiową muszą zgłosić się o pomoc. Oznacza to również, że instytucje działające w ramach zespołów interdyscyplinarnym będą prowadzić coraz więcej postępowań, a ich kapitał ludzki musi być w stanie sprostać tym potrzebom.

Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika, że 36,9% badanych nie zna rodzin, gdzie stosowana jest przemoc, a 31,5% słyszało o takich rodzinach. Aż 20% badanych zna rodziny, w których występuje przemoc. Zdecydowana większość osób, które wzięły udział uważa, że główną przyczyną stosowania przemocy są uzależnienia oraz, że jest ona wynikiem wzorców pokoleniowych.

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce bądź grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowa potrzeba”, poza wyżywieniem, kryją się takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, udział w życiu kulturalnym.

Przyczyny ubóstwa bywają różne. Obserwując osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej można wyodrębnić następujące przyczyny: bezrobocie (z prawem i bez prawa do zasiłków), problemy zdrowotne (długotrwała choroba, upośledzenie fizyczne lub umysłowe, choroby psychiczne, inwalidztwo, alkoholizm, narkomania), problemy rodzinne (sieroctwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, wielodzietność, zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe). Ubóstwo, biorąc pod uwagę uwarunkowania statystyczne, jest jedną z najbardziej reprezentatywnych przyczyn wymagających wsparcia GOPS.

Ubóstwo powoduje wiele negatywnych skutków społecznych: stwarza problemy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania, zmniejsza dostęp do oświaty. Rodzice ubodzy nie mają środków potrzebnych na pokrycie kosztów posyłania dzieci do szkoły: zakupu podręczników i innych pomocy szkolnych, kosztów dojazdu do szkoły, jeśli miejsce zamieszkania jest zbyt oddalone od szkoły, kosztów ubrania, którego zakup nie byłby niezbędny, gdyby nie uczęszczanie do szkoły. Ubóstwo ogranicza też dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ludziom ubogim trudno jest dojechać do lekarza, jeżeli jest on znacznie oddalony od miejsca zamieszkania, a także dokonać zakupu koniecznych leków z uwagi na ich wygórowaną cenę. Ubóstwo wyklucza możliwość korzystania z dóbr kultury: osoby ubogie mają zdecydowanie mniejsze szanse uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczeństwa. Bardzo ograniczone budżety nie pozwalają na zakup książek, korzystanie z ofert kin czy teatrów, itd. Wzrost przestępczości jest również często opisywany jako skutek ubóstwa. Do popełniania przestępstw popycha ludzi brak legalnych i praktycznych możliwości zarabiania pieniędzy, czy zarobienia ich na poziomie pozwalającym na zaspokojenie potrzeb. Ubóstwo jest też jednym z ważnych powodów pojawiania się zjawisk alkoholizmu i narkomanii.

Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb życiowych powoduje spadek poziomu życia rodziny, czego następstwem jest zaniedbanie w kwestii wychowywania dzieci. W rezultacie w większości przypadków u takich rodzin dochodzi do zjawiska dziedziczenia biedy. Jedną z głównych przyczyn tego zjawiska jest to, że dzieci z rodzin biednych mają ograniczone szanse edukacyjne, co powoduje, że w przyszłości osiągają one niski stopień wykształcenia i podejmują niskopłatne zawody lub nie podejmują pracy zarobkowej. Niestety rodzice, nie uczą dzieci jak wyrwać się z biedy, ale tego jak żyć z pomocy społecznej, bądź dobroci innych ludzi. Takie niewłaściwe wzorce wychowania skutkują w przyszłości tym, że stają się one ofiarami ubóstwa.

Negatywne skutki dziedziczenia biedy to:

1. Niezaradność życiowa;
2. Marginalizacja i wykluczenie dużych grup dzieci, wychowujących się w rodzinach o trudnej sytuacji materialnej.

Zjawisko bezrobocia, oprócz wymiaru ekonomicznego, ma istotne negatywne znaczenie społeczne i psychologiczne. Jest to zjawisko polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy

i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia.

Konsekwencją braku pracy jest narastające ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe itd., których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna.

Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego, wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak: nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, np. kradzież itp.

Skutkami bezrobocia dla większości ludzi bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności. Następstwem trudności finansowych jest pozbawienie możliwości nabywania dóbr, które są symbolem statusu, co prowadzi do obniżenia się samooceny.

Bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i dalszą rodziną.

Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza strefę ubóstwa.

W sytuacji marginalizacji rodziny spowodowanej bezrobociem i ubóstwem, ogromną rolę odgrywają instytucje i organizacje, do których rodziny kierują się z prośbą o pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji i które są zobowiązane, aby potrzeby tych osób dostrzegać i pomagać je zaspokajać.

Z pomocy społecznej w powodu bezrobocia korzysta 26,5% rodzin, a z powodu ubóstwa 33,5%. Bezrobotni stanowią 4,2% ludności w wieku produkcyjnym, a 40% wszystkich bezrobotnych stanowią długotrwale bezrobotni.

Bezrobocie, brak pracy, jako ważny problem społeczny wskazało 35,1% respondentów, a ubóstwo, niewydolność materialne rodziny 22,5%. Ponad połowa badanych uważa, że poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny, a 40,5% jest zdania, że znalezienie pracy w gminie i jej najbliższej okolicy jest trudne. Mieszkańcy gminy, jako najważniejsze powody bezrobocia wskazali niechęć do pracy, spowodowaną korzystaniem z pomocy społecznej oraz niechęć do podjęcia pracy.

Priorytetem w zakresie zadań pomocy społecznej dla naszej gminy, w związku z ograniczeniem bezrobocia i ubóstwa jest pomoc dla dzieci i młodzieży z tereny gminy Gietrzwałd, która zagrożona jest marginalizacją oraz degradacją społeczną. Kierowana jest ona w głównej mierze do najmłodszej części społeczeństwa, m.in. w formie posiłków w szkołach, organizowania dla nich zajęć pozalekcyjnych, zachęcanie do zajęć dodatkowych czy korzystanie przez nich z wypoczynku.

Potrzeby młodszych dzieci w gminie jest łatwiej zaspokoić, natomiast trzeba również dostrzec potrzeby starszej młodzieży – powyżej 18-go roku życia, szczególnie tej, która nie uczy się i nie pracuje, i która często nie znajduje dla siebie odpowiedniej oferty w zakresie zagospodarowania czasu wolnego oraz rozwijania uzdolnień i zainteresowań. Bardzo ważna jest współpraca GOPS-u w Gietrzwałdzie z Centrum Kulturalno-Bibliotecznym w Gietrzwałdzie i innymi instytucjami, aby zapewnić również starszej młodzieży możliwość ciekawego spędzania wolnego czasu, a także aby wyjść naprzeciw innym oczekiwaniom tej grupy ludności gminy. Będąc dopiero na progu dorosłego życia, często potrzebują wsparcia, aby obrać odpowiednią drogę życiową i ustrzec się przed marginalizacją społeczną lub popadnięciem w nałogi. Jest to więc ostatni moment, aby ukierunkować młodych ludzi, nie zostawiając ich bez pomocy i opieki.

W gminie Gietrzwałd dla dzieci ze środowisk biednych, zagrożonych dysfunkcją zapewnia się różnorodną formę wypoczynku, aby m.in. zapobiegać groźnym zjawiskom oraz patologiom zachodzącym w rodzinie. Prowadzi się również działania profilaktyczne mające na celu pokazanie dzieciom innego sposobu życia, uczy się jak nie powielać błędnych wzorców wyniesionych z domu, pokazuje się jak własnymi siłami pokonywać życiowe problemy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Centrum Kulturalno-Bibliotecznym, sponsorami i innymi instytucjami organizuje półzimowiska, półkolonie, współfinansuje obozy, biwaki, itp., z których chętnie korzystają dzieci i młodzież z terenu gminy. Podczas wypoczynku realizowane są programy terapeutyczne oraz socjoterapeutyczne, w których dzieci uczą się prawidłowego współżycia w grupie, budowania pozytywnego obrazu siebie, prowadzona jest profilaktyka alkoholowa, narkotykowa itp.

Uczniowie, aby realizować stawiane przed nimi cele muszą być przede wszystkim najedzeni, dlatego za pozytywny należy uznać fakt, że w naszej gminie akcją dożywiania objęte są wszystkie dzieci wymagające takiego wsparcia. Akcję na tak dużą skalę można prowadzić dzięki rządowemu programowi „Posiłek w szkole i w domu”, a także innym programom dotowanym z budżetu państwa. Od 2001 roku gmina Gietrzwałd współpracuje z Warmińsko-Mazurskim Bankiem Żywności w Olsztynie, w zakresie zmniejszania obszarów niedożywienia i niedopuszczenia do marnotrawstwa żywności. W ramach tej współpracy każda z blisko 94 zakwalifikowanych w 2020 r. do programu rodzin, kilkakrotnie w ciągu roku jest wspomagana pomocą rzeczową w postaci żywności.

ROZDZIAŁ III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społecznej w gminie Gietrzwałd, zapoznaniu się z istniejącym stanem faktycznym oraz sformułowaniu najważniejszych problemów, wytyczono główne kierunki działań przeciwdziałających występującym problemom społecznym.

Misją samorządu gminy Gietrzwałd, w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 jest:

Wzmacnianie rodzin, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i szczegółowych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej, z uwzględnieniem realizatorów poszczególnych zadań, źródeł ich finansowania, czasu realizacji oraz prognozy zmian.

3.1. Cele główne i szczegółowe Strategii

CEL I. Skuteczne wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

• Cele szczegółowe:

- Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
- Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez rozwój usług edukacyjnych i opiekuńczych oraz organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny.

Zadania:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.
2. Świadczenie pomocy społecznej rodzinom poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin żyjących w ubóstwie.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4. Zapewnienie wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, zwłaszcza wielodzietnym, niepełnym oraz zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
5. Upowszechnianie nowych metod i narzędzi pracy z rodzinami, w tym m.in. terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach i mediacji rodzinnych.
6. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny.

7. Zapewnienie rodzinom szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i innych usług.
8. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. kółek, konkursów, turniejów sportowych, wycieczek i obozów edukacyjnych) doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.
9. Opracowywanie i wdrażanie programów oraz projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie np. z organizacjami pozarządowymi.
10. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie, poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją. Współpraca GOPS z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dotyczących organizacji pieczy zastępczej i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, Urząd Gminy w Gietrzwałdzie, Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie, szkoły gminne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, Posterunek Policji w Gietrzwałdzie, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe i kościelne, grupy nieformalne, lokalni liderzy.

Czas realizacji:

Lata 2021-2030.

Wskaźniki monitorowania:

1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej i potrzeby ochrony macierzyństwa.
2. Liczba przyznanych stypendiów i zasiłków szkolnych oraz ich wysokość.
3. Liczba rodzin w rodzinach objętych pracą socjalną.
4. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
5. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
6. Liczba zorganizowanych form edukacji rodziców, opiekunów; liczba zrealizowanych programów edukacyjnych i profilaktycznych; liczba przedsięwzięć służących wsparciu i aktywizacji rodzin.
7. Liczba rodzin w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
8. Liczba udzielonych porad psychologicznych i pedagogicznych.
9. Liczba dzieci korzystających z wypoczynku letniego lub zimowego.
10. Liczba dzieci korzystających z zajęć alternatywnych i profilaktycznych; liczba przeprowadzonych zajęć.

11. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych programów i projektów skierowanych do rodzin.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Zmniejszenie liczby rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych, zmniejszenie liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej, podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, wzrost poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji w rodzinach.

CEL II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz poprawa jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorujących.

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych oraz niepełnosprawnych.
- Wzrost aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek wsparcia, klubów oraz imprez kulturalnych.
- Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zwłaszcza usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.
- Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.

Zadania:

1. Aktywizacja środowiska do wspólnych działań społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i starszych.
2. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy.
3. Rozbudzanie społecznej świadomości i kreowanie właściwych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
5. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach i wyjazdach rehabilitacyjnych, rehabilitacji stacjonarnej.
6. Zwiększenie dostępu do edukacji dla osób niepełnosprawnych.
7. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych
8. Likwidacja barier urbanistycznych, komunikacyjnych i architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych.

9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
10. Uwzględnianie i zachęcanie osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących do udziału w inicjatywach edukacyjnych, społecznych czy kulturalnych, w tym m.in. poprzez współpracę ze szkołami, domem pomocy społecznej, społecznościami lokalnymi oraz organizacjami pozarządowymi.
11. Stwarzanie warunków do aktywnego i pełnego udziału osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w życiu publicznym, poprzez m.in. zachęcanie do udziału w konsultacjach społecznych.
12. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, czy też ich rodziców bądź opiekunów m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami gminy.
13. Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
14. Rozwój środowiskowych form pomocy osobom starszym, z niepełnosprawnością i chorującym oraz ich rodzinom, takich jak usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne i całodobowe, opieka wytchnieniowa i pomoc sąsiedzka.
15. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Klubu Seniora, gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
16. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu. Promowanie działalności Rodzinnych Domów Pomocy.
16. Wspieranie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych.
17. Współpraca z organizacjami zrzeszającymi osoby starsze, niepełnosprawne i chorujące oraz z organizacjami działającymi na ich rzecz, polegająca przede wszystkim na wspólnej realizacji przedsięwzięć, promowaniu ich, a także rekrutowaniu i motywowaniu uczestników.
18. Opracowanie programów i projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne.
19. Udział w realizacji programów „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” i „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością”.
20. Zwiększenie oferty wsparcia dla osób chorujących psychicznie, w tym dzieci, a także osób z zaburzeniami psychicznymi i innymi dysfunkcjami (np. porażenie mózgowie, Zespół Aspergera, ADHD) poprzez tworzenie i rozwój instytucjonalnych form wsparcia, usługi opiekuńcze, projekty socjalne itd.

Realizatorzy:

Urząd Gminy w Gietrzwałdzie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, PFRON, szkoły gminne, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe i kościelne,

grupy nieformalne, lokalni liderzy, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne.

Czas realizacji:

Lata 2021-2030.

Wskaźniki monitorowania:

1. Liczba zorganizowanych akcji i imprez lokalnych służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych wśród społeczeństwa.
2. Liczba osób objętych programami w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.
3. Liczba programów, projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych.
4. Liczba osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej.
5. Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.
6. Liczba osób korzystających z poradnictwa.
7. Liczba osób biorących udział w aktywizacji zawodowej.
8. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.
9. Liczba osób korzystających z usług asystenta osoby starszej i niepełnosprawnej, opieki wytchnieniowej.
10. Liczba uczestników dziennych placówek wsparcia i rehabilitacji.
11. Liczba osób objętych pomocą wolontariuszy lub sąsiedzką.
12. Liczba niepełnosprawnych dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół.
13. Liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, poprawa jakości życia i możliwie najpełniejsze zaspokojenie potrzeb egzystencjalnych i wyższego rzędu oraz dostęp do usług społecznych dla osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, poprawa dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej sprawności i różnych rodzajach niepełnosprawności, zwiększenie zaangażowania osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w sprawy lokalne, w tym poprzez aktywność społeczną, obywatelską i edukacyjną, rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu.

CEL III. Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej.

• Cele szczegółowe:

- Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii.
- Poszerzenie oferty pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.
- Zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
- Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Zadania:

1. Monitorowanie sytuacji rodzin, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii oraz przemoc, lub rodzin narażonych na ww. problemy, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych i kompensacyjnych.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności i dostępności specjalistycznego wsparcia dla rodzin borykających się z problemem uzależnienia.
4. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie m.in. poprzez dalsze finansowanie istniejącego Punktu Konsultacyjnego, podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie oraz wsparcia socjalnego.
5. Udzielanie pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej i alkoholizmu na bazie istniejących lokali znajdujących się przy szkołach podstawowych, Centrum Kulturalno-Bibliotecznym, świetlicy przy Spółdzielni Mieszkaniowej „Ceramik”.
6. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
7. Dofinansowanie wycieczki letniej i zimowej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
8. Promocja zdrowego stylu życia oraz kreowanie i propagowanie modelu trzeźwego życia.
9. Systematyczna kontrola punktów handlowych i gastronomicznych sprzedających i podających napoje alkoholowe, w szczególności kontrola zakazu sprzedawania alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz reklamy alkoholu.
10. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, szkołami gminnymi i Centrum Kulturalno-Bibliotecznym w zakresie alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
12. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
13. Podnoszenie kompetencji Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, poprzez szkolenia i zajęcia warsztatowe.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, Urząd Gminy w Gietrzwałdzie, Zespół Interdyscyplinarny w Gietrzwałdzie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gietrzwałdzie, Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie, szkoły gminne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, Posterunek Policji w Gietrzwałdzie, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe i kościelne, grupy nieformalne, lokalni liderzy.

Czas realizacji:

Lata 2021-2030.

Wskaźniki monitorowania:

1. Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Liczba kontroli punktów sprzedaży napoi alkoholowych.
3. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd.
5. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe.
6. Liczba osób korzystających z wsparcia terapeuty od uzależnień (Punkt Konsultacyjny).
7. Liczba porad indywidualnych i grupowych dla ofiar oraz sprawców przemocy w rodzinie.
8. Liczba prowadzonych Niebieskich Kart (wszczętych/zakończonych).
9. Liczba dzieci uczestniczących w działaniach organizowanych w ramach profilaktyki uzależnień.
10. Liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku letnim i zimowym.
11. Liczba ofiar przemocy domowej, której sprawcami są osoby pod wpływem alkoholu.
13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.
15. Liczba przestępstw dokonanych pod wpływem alkoholu i narkotyków.
16. Liczba podmiotów/organizacji zaangażowanych w działania profilaktyczne.
17. Liczba prowadzonych kampanii, akcji, spotkań edukacyjnych itp. dotyczących profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki alkoholowej i narkomanii oraz zdrowego trybu życia, wyposażenie młodzieży w kompetencje sprzyjające postawom przeciw uzależnieniom, przemocy, zachowaniom ryzykownym i zagrażającym bezpieczeństwu, ograniczenie negatywnych zjawisk oraz skutków przemocy w rodzinie oraz uzależnień, takich jak np. choroby depresyjne, próby samobójcze, ucieczki młodych ludzi z domów.

CEL IV. Ograniczenie zasięgu ubóstwa, bierności zawodowej i bezrobocia wśród mieszkańców gminy.

- Cele operacyjne:
- Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w gminie.
- Wzmocnienie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności, samodzielności i zaradności życiowej.
- Ograniczenie barier utrudniających dostęp do aktywizacji zawodowej, w tym osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.
- Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego.
- Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności.

Zadania:

1. Udzielanie przez GOPS osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego i rzeczowego (pomoc finansowa, dożywianie).
2. Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr dla osób i rodzin najbardziej potrzebujących.
3. Rozwój pracy socjalnej w zakresie kreowania aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia.
4. Realizacja programów i projektów promocji zatrudnienia oraz aktywizacji osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy.
5. Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.
6. Współpraca z Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego i innymi instytucjami rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy, w szczególności osób należących do grupy bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy (tj. m.in. osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, do 30 roku życia czy po 50 roku życia), m.in. poprzez udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy, doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy, szkolenia i kursy zawodowe, staże.
7. Realizacja prac interwencyjnych i robót publicznych.
8. Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy.
9. Promowanie gminy celem pozyskania nowych inwestorów oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.
10. Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców w zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, zaciągania pożyczek i kredytów itp.
11. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.
12. Pomoc osobom, rodzinom najuboższym w przezwyciężeniu trudnej sytuacji mieszkaniowej.
13. Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym niemającym możliwości zamieszkania w lokalu mieszkalnym.
14. Praca socjalna z osobami dotkniętymi bezdomnością mająca na celu zwiększenie szans na powrót do godnego życia (zawieranie kontraktów z bezdomnym, wytyczanie zadań długofalowych oraz bieżący monitoring realizacji kontraktu).

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie, Urząd Gminy w Gietrzwałdzie, Centrum Kulturalno-Biblioteczne Gietrzwałdzie, szkoły gminne, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego w Olsztynie, instytucje szkoleniowe, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, lokalni liderzy.

Czas realizacji:

Lata 2021-2030.

Wskaźniki monitorowania:

1. Liczba bezrobotnych z terenu gminy, w tym m.in. kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotni, bezrobotni do 30 roku życia i powyżej 50 lat.
2. Liczba osób objętych pomocą finansową z powodu bezrobocia, ubóstwa.
3. Liczba osób pobierających świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, dodatki mieszkaniowe i energetyczne, stypendia szkolne.
3. Liczba zorganizowanych zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących.
4. Liczba osób biorących udział w programach i projektach skierowanych do osób bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem.
5. Liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych.
6. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu aktywizacji zawodowej.
7. Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej.
8. Wysokość stopy bezrobocia.
9. Liczba pozyskanych inwestorów oraz nowo utworzonych miejsc pracy na terenie gminy.
10. Liczba inicjatyw z zakresu edukacji ekonomicznej w gminie.
11. Liczba osób bezdomnych w gminie oraz liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.
12. Liczba mieszkań socjalnych/komunalnych w gminie.
13. Liczba kontraktów socjalnych zawartych z osobami dotkniętymi bezdomnością.
14. Liczba osób umieszczonych w schronisku dla bezdomnych.
15. Liczba osób, które zamieszkały w lokalu mieszkalnym.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ograniczenie skali długotrwałego bezrobocia i długotrwałego korzystania z pomocy społecznej, wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

CEL V. Zwiększenie efektywności działań kadry w zakresie realizacji gminnej polityki społecznej.

- Cele operacyjne:
- zwiększenie kompetencji kadry pomocy społecznej.
- podniesienie efektywności wsparcia.
- wzmocnienie dialogu społecznego w zakresie polityki społecznej.

Zadania:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Zapewnienie właściwych warunków pracy umożliwiających sprawną i efektywną obsługę beneficjentów systemu pomocy społecznej.
3. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.
4. Rozwijanie współpracy różnych podmiotów w celu skuteczniejszego wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z jednostkami funkcjonującymi na terenie gminy, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

Realizatorzy:

Główni realizatorzy działań: wszystkie podmioty i osoby zaangażowane w realizację Strategii.

Czas realizacji:

Lata 2021-2030.

Wskaźniki monitorowania:

1. Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach, kursach, specjalizacjach itp.
2. Liczba realizowanych projektów.
3. Ilość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację zadań z polityki społecznej.
4. Wartość dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych związanych z polityką społeczną.
5. Liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

Prognoza zmian:

Dostosowanie możliwości i metod wsparcia mieszkańców do zdiagnozowanych potrzeb, wzrost aktywności społecznej mieszkańców, w tym rozwój wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej.

3.2. Finansowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Gietrzwałd” obejmują lata 2021-2030, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele operacyjne i szczegółowe.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

1. Środki własne pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w strategii;
2. Środki przekazane gminie z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową (dotacje);
3. Środki funduszy krajowych (PFRON);
4. Środki od lokalnych sponsorów;
5. Projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
6. Środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii, nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także dokumentów finansowych określających planowane wydatki gminy na bieżącą działalność. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii.

Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć.

3.3. Wdrażanie Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Gietrzwałd, a także Powiatu Olsztyńskiego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które funkcjonują w obszarze lokalnej polityki społecznej.

Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze gminy – Wójt oraz Rada Gminy, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gietrzwałd na lata 2021-2030 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

1. Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
2. Gminny Program Wspierania Rodziny.
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
4. Program Współpracy Gminy Gietrzwałd z Organizacjami Pozarządowymi.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę gminy i w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

3.4. Monitorowanie i ocena strategii

Monitoring i ewaluacja realizacji projektu służy sprawdzeniu czy planowane działania zostały zrealizowane oraz jaki jest ich wynik.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia. W celu sprawdzania efektywności Strategii oraz oceny zgodności osiągniętych rezultatów z założonymi celami prowadzony będzie monitoring, który powinien służyć:

- ocenie postępu realizacji poszczególnych celów szczegółowych,
- korygowaniu działań jeśli nie przynoszą zamierzonych efektów,
- wczesnemu diagnozowaniu trudności, nieprawidłowości.

Jeden raz w roku w ramach monitoringu Strategii będzie dokonywany przegląd celów i zadań strategicznych oraz ocena postępów i trudności w ich realizacji.

Kwestionariusz ankiety

W związku z przygotowaniem „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gietrzwałd”, która będzie dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju Naszej Gminy na kolejne lata w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, zwracamy się do Państwa z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety, która pomoże w opracowaniu Diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej w naszej gminie.

1. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę wybrać trzy najważniejsze.

- Uzależnienia (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze)
- Niepełnosprawność lub długotrwała choroba
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
- Brak pracy, bezrobocie
- Brak poczucia bezpieczeństwa publicznego
- Problemy wieku podeszłego/izolacja społeczna osób starszych
- Przemoc w rodzinie
- Bezdomność
- Ubóstwo, niewydolność materialna rodziny
- Oferty edukacyjne szkół
- Dostęp do usług opieki zdrowotnej
- Dostęp do oferty kulturalnej
- Organizacja czasu wolnego (sport i rekreacja)
- Inne, jakie?

2. Jaki jest Pana/Pani zdaniem poziom bezrobocia w gminie?

- Wysoki
- Raczej wysoki
- Przeciętny
- Raczej niski
- Niski
- Nie mam zdania

3. Pana/Pani zdaniem znalezienie nowej pracy w gminie i jej najbliższej okolicy jest?

- Bardzo trudne
- Trudne
- Łatwe
- Nie wiem

4. Jakie według Pana/Pani są główne powody bezrobocia w gminie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy
- Brak ofert pracy
- Konieczność sprawowania opieki nad dziećmi
- Niskie kwalifikacje zawodowe
- Niechęć do podjęcia pracy
- Brak doświadczenia

- Słabo rozpowszechniane oferty pracy
 - Niechęć do pracy spowodowana korzystaniem z pomocy społecznej
 - Inne, jakie?
5. Jakie kroki należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w gminie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej w gminie, zachęcającej do otwierania nowych zakładów pracy
 - Organizacja robót publicznych
 - Zwiększenie kompetencji aktywnego poszukiwania pracy
 - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej w gminie
 - Inne, jakie?
6. Co Pana/Pani zdaniem decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wyostać się z ubóstwa? Proszę wybrać dwa najważniejsze.
- Brak pracy
 - Uzależnienia
 - Brak wykształcenia
 - Niezaradność życiowa
 - Lenistwo, niechęć do podejmowania pracy
 - Brak wsparcia ze strony najbliższych
 - Tzw. „dziedziczenie biedy”
 - Niepełnosprawność lub długotrwała choroba
 - Wielodzietność
 - Inne, jakie?
7. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego? Proszę wybrać dwie najważniejsze.
- Uzależnienia
 - Bezrobocie
 - Przemoc w rodzinie
 - Niepełnosprawność/długotrwała choroba
 - Wielodzietność
 - Ubóstwo
 - Konflikty w rodzinie
 - Samotne wychowywanie
 - Niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze
 - Inne, jakie?
8. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi w gminie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.
- Pomoc terapeutyczna
 - Praca socjalna w środowisku
 - Większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych
 - Profilaktyka i terapia uzależnień
 - Większa liczba odpowiednich ofert pracy
 - Wsparcie, poradnictwo specjalistyczne, edukacja rodzin
 - Pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (z sąsiedztwa)
 - Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

- Pomoc medyczna
- Inne, jakie?

9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie?

Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Zaniechania wychowawcze
- Zaniechania socjalne (niedożywienie, brak higieny)
- Sieroctwo
- Demoralizacja
- Sięganie po substancje uzależniające (np. alkohol, narkotyki, dopalacze)
- Przestępczość
- Wulgarność/Agresja
- Wandalizm
- Uzależnienie od Internetu, gier komputerowych, telefonu
- Zaburzenia psychiczne
- Inne, jakie?

10. Jakie problemy Pana/Pani zdaniem najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Brak odpowiednich ofert pracy
- Mała liczba zakładów pracy chronionej
- Bariery architektoniczne
- Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, w tym rehabilitacyjnych
- Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
- Izolacja społeczna
- Ubóstwo
- Brak akceptacji i pomocy ze strony rodziny i otoczenia
- Problemy psychologiczne
- Inne, jakie?

11. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy?

Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Likwidacja barier architektonicznych
- Większa liczba ofert pracy
- Szersza oferta działań integracyjnych dla dorosłych
- Zapewnienie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej
- Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej
- Zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną
- Wyższe świadczenia pieniężne
- Inne, jakie?

12. Jakie problemy dotyczą najczęściej osoby starsze? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Samotność (izolacja społeczna)
- Odrzucenie (izolacja rodzinna)
- Niewystarczające środki finansowe
- Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych
- Niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego
- Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego

- Bariery architektoniczne
- Niezdolność do samoobsługi
- Ograniczony dostęp do placówek zapewniających długoterminową opiekę
- Inne, jakie?

13. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych, osób starszych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

- Bardzo dużym
- Dużym
- Średnim
- Niewielkim
- Żadnym
- Nie wiem

14. Jaka Pana/Pani zdaniem jest skala występowania w gminie problemu uzależnienia od alkoholu?

- Bardzo wysoka
- Wysoka
- Średnia
- Niska
- Bardzo niska
- Trudno powiedzieć

15. Jaka Pana/Pani zdaniem jest skala występowania w gminie problemu uzależnienia od narkotyków, tzw. dopalaczy?

- Bardzo wysoka
- Wysoka
- Średnia
- Niska
- Bardzo niska
- Trudno powiedzieć

16. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny występowania problemu uzależnień w gminie? Proszę wybrać dwie najważniejsze.

- Bezrobocie, utrata pracy
- Niezaradność życiowa
- Konflikt rodzinny/Rozpad rodziny
- Indywidualne skłonności do popadania w nałogi
- Łatwa dostępność do środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze)
- Niepełnosprawność
- Stres
- Ucieczka od problemów
- Presja ze strony otoczenia
- Brak innej możliwości spędzania wolnego czasu
- Zbyt niska cena alkoholu
- Pragnienie zabawy
- Inne, jakie?

17. Czy Pana/Pani zdaniem korzystanie z używek w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat?

- Wzrosło
- Zmalowało
- Nie zmieniło się.

18. Jakie, Pana/Pani zdaniem, działania winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia, klubów AA
- Profilaktyka dzieci i młodzieży/ szersza oferta zagospodarowania czasu wolnego
- Profilaktyka dorosłych/kształtowanie świadomości wśród dorosłych
- Pomoc finansowa dla rodzin osób uzależnionych
- Pomoc psychologiczno-terapeutyczna
- Pomoc prawna
- Pomoc medyczna
- Inne, jakie?

19. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy?

- Znam takie przypadki
- Słyszałem o takich przypadkach
- Nie znam takich przypadków
- Nie słyszałem o takich przypadkach

20. Jakie są według Pana/Pani przyczyny występowania przemocy domowej? Proszę wybrać dwie najważniejsze.

- Uzależnienia
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Wzorce pokoleniowe przemocy
- Zazdrość
- Rozpad rodziny
- Choroby
- Niepełnosprawność
- Bezdomność
- Inne, jakie?

21. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego
- Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia
- Organizowanie lokalnych akcji społecznych
- Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy
- Leczenie uzależnień
- Izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie
- Inne, jakie?

22. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie gminy?

- Tak
- Raczej tak
- Raczej nie
- Nie
- Nie mam zdania/trudno powiedzieć

23. Jakie są przyczyny Pana/Pani zdaniem braku poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy? Proszę wybrać dwie najważniejsze.

- Częste włamania i kradzieże
- Częste napady/rozboje
- Brak wystarczającej liczby patroli policyjnych,
- Niewłaściwe zachowania pijących alkohol w miejscach publicznych
- Agresywne zachowania osób pod wpływem środków psychoaktywnych
- Przemoc w rodzinie
- Zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy)
- Inne, jakie?

24. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Większa liczba patroli Policji
- Tworzenie monitoringu w rejonach szczególnie niebezpiecznych
- Akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy
- Dostęp do pomocy terapeutycznej
- Inne, jakie?

25. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?

- Istotny
- Raczej istotny
- Raczej nieistotny
- Nieistotny
- Nie mam zdania

26. Jaki sposób działania byłby najskuteczniejszy w rozwiązaniu problemu bezdomności i zagrożenia bezdomnością? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych i komunalnych
- Stworzenie możliwości odpracowania zadłużeń mieszkaniowych i innych, w ramach pracy na rzecz podmiotów – wierzycieli
- Profilaktyka i terapie uzależnień
- Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności
- Indywidualna praca z osobami bezdomnymi / zagrożonymi bezdomnością
- Aktywizacja zawodowa
- Integracja społeczna
- Szerszy udział organizacji pozarządowych
- Inne, jakie?

27. Czy Pana/Pani zdaniem oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

28. Czy Pana/Pani zdaniem oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

29. Jak Pan/i ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?

- Dobrze
- Dostatecznie
- Niedostatecznie
- Nie wiem

30. Jaka jest według Pana/i atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie?

- Dobra
- Dostateczna
- Niedostateczna
- Nie wiem

31. Jak Pan/i ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia?

- Dobrze
- Dostatecznie
- Niedostatecznie
- Nie wiem

32. Jak Pan/i ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji?

- Dobrze
- Dostatecznie
- Niedostatecznie
- Nie wiem

33. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? Proszę wybrać dwa najważniejsze.

- Realizować programy prac społecznie użytecznych i roboty publiczne
- Wspierać organizacje pozarządowe w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Tworzyć warunki do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (zwłaszcza dzieci i młodzieży)
- Pozyskiwać dodatkowe środki finansowe pozabudżetowe (np. środki unijne, z budżetu państwa)
- Tworzyć warunki do powstawania nowych miejsc pracy
- Rozwój mieszkalnictwa gminnego
- Inne, jakie?

34. Jak ocenia Pan/Pani swoje warunki życia w gminie?

- Dobre
- Raczej dobre
- Przeciętne
- Raczej złe
- Złe

35. Jak ocenia Pan/Pani zmiany warunków życia w gminie w ostatnich 5 latach (2016-2020)?

- Poprawiły się
- Raczej się poprawiły
- Nie zmieniły się, pozostają takie same
- Raczej się pogorszyły
- Pogorszyły się

36. Inne rozwiązania w sferze społecznej proponowane przez Pana/Panią:

.....

METRYCZKA

37. Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

38. Wiek:

- Do 25 lat
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- Powyżej 65

39. Wykształcenie:

- Podstawowe / gimnazjalne
- Zasadnicze zawodowe
- Średnie lub pomaturalne
- Studia zawodowe (licencjat) / wyższe

40. Aktywność zawodowa:

- Własna działalność gospodarcza
- Zatrudniony u prywatnego pracodawcy
- Zatrudniony w sferze budżetowej
- Rolnik
- Emeryt/rencista
- Bezrobotny
- Uczeń/student

Spis tabel i rysunków

Tab. 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie w latach 2016-2020	18
Tab. 2. Liczba ludności w latach 2016-2020 r.	19
Tab. 3. Migracje w gminie w latach 2016-2020.....	20
Tab. 4. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2016-2020	20
Tab. 5. Liczba ludności gminy w podziale na kategorie wiekowe w 2020 r.	20
Tab. 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2020 r.	22
Tab. 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020.....	23
Tab. 8. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020	24
Tab. 9. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w gminie na tle kraju w 2020 r.....	25
Tab. 10. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2007 w 2020 r.	26
Tab. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	27
Tab. 12. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, wykształcenia oraz stażu pracy w końcu 2020 r. w gminie Gietrzwałd	27
Tab. 13. Liczba bezrobotnych osób, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.....	28
Tab. 14. Stanowiska, na które najczęściej zgłaszano miejsca pracy (stan na 31 grudnia).....	30

Tab. 15. Wybrane dane dotyczące mieszkań w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020	31
Tab. 16. Liczba osób, które zamieszkują mieszkania komunalne i socjalne w latach 2016-2020	32
Tab. 17. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach z terenu gminy Gietrzwałd w latach 2016 - 2020	33
Tab. 18. Liczba klas i nauczycieli w szkołach gminnych na przestrzeni lat	34
Tab. 19. Liczba dowożonych uczniów do szkół na terenie gminy Gietrzwałd.....	34
Tab. 20. Stypendia szkolne i zasiłki szkolne wypłacone dla dzieci w gminie Gietrzwałd	35
Tab. 21. Liczba dzieci, którym dofinansowano posiłek w szkole w latach 2016-2020.....	35
Tab. 22. Liczba dzieci, które otrzymały stypendium motywujące na przestrzeni lat w gminie Gietrzwałd	35
Tab. 23. Liczba porad lekarskich w latach 2016-2020 w gminie Gietrzwałd.....	38
Tab. 24. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	39
Tab. 25. Wykrywalność przestępstw w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020	39
Tab. 26. Sprawy prowadzone przez Posterunek Policji w Gietrzwałdzie w 2020 r.	40
Tab. 27. Wykaz ilości członków w jednostkach OSP na dzień 31.12.2020 r.	40
Tab. 28. Statystyka zdarzeń na terenie gminy Gietrzwałd	41
Tab. 29. Wyjazdy jednostek OSP do akcji ratowniczo-gaśniczych w latach 2016-2020.....	41
Tab. 30. Wybrane dane dotyczące działalności kulturalnej w gminie w latach 2016-2020	42
Tab. 31. Wybrane wskaźniki dotyczące bibliotek w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2019	43
Tab. 32. Współpraca organizacji pozarządowych z gminą Gietrzwałd w ramach rocznych programów współpracy w latach 2016-2020	46
Tab. 33. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności w latach 2016-2020	48
Tab. 34. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia w latach 2016-2020.....	48
Tab. 35. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2016-2020	48
Tab. 36. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2016-2020.....	50
Tab. 37. Rodziny korzystające z wsparcia asystenta rodziny w latach 2016-2020	50
Tab. 38. Liczba dzieci z gminy Gietrzwałd przebywających w pieczy zastępczej w latach 2016-2020	51
Tab. 39. Funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych do spraw przemocy w rodzinie w latach 2016-2020	51
Tab. 40. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa w latach 2016-2020	52
Tab. 41. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w latach 2016-2020.....	53
Tab. 42. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Gietrzwałd w latach 2016-2020	54
Tab. 43. Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego w latach 2016-2020	55
Tab. 44. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2016-2020 (świadczenia pieniężne).....	58
Tab. 45. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w latach 2016-2020	58
Tab. 46. Liczba osób objęta programami „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole lub w domu” w latach 2016-2020	59
Tab. 47. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w latach 2016-2020	60
Tab. 48. Liczba osób objętych pomocą niepieniężną w latach 2016-2020	61
Tab. 49. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2016-2020 (liczba rodzin)	61
Tab. 50. Liczba osób pobierających świadczenia rodzinne, jednorazowe świadczenie za życiem, zasiłek dla opiekuna w latach 2016-2020	64
Tab. 51. Liczba osób pobierających fundusz alimentacyjny oraz liczba dłużników w latach 2016-2020	65

Tab. 52. Liczba osób pobierających świadczenia rodzinne, jednorazowe świadczenie za życiem, zasiłek dla opiekuna w latach 2016-2020	65
Tab. 53. Liczba rodzin pobierających dodatki mieszkaniowe i energetyczne w latach 2016-2020.....	65
Tab. 54. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?	67
Tab. 55. Szacunkowe liczby mieszkańców gminy, należących do poszczególnych kategorii problemowych.....	95
Rys. 1. Gmina Gietrzwałd na tle powiatu olsztyńskiego	17
Rys. 2. Podział gminy Gietrzwałd na obręby geodezyjne	18
Rys. 3. Liczba mieszkańców gminy w wybranych kategoriach wiekowych w latach 2016-2020	21
Rys. 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2016-2020	21
Rys. 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2020	22
Rys. 6. Nowozarejestrowane i wyrejestrowane podmioty gospodarcze w latach 2016-2020.....	24
Rys. 7. Liczba osób bezrobotnych na koniec danego roku w gminie Gietrzwałd	27
Rys. 8. Liczba osób którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2010-2020	57
Rys. 9. Respondenci wg płci, grup wieku i wykształcenia	67
Rys. 10. Ocena skali występowania w gminie problemu uzależnień od alkoholu i narkotyków?	68
Rys. 11. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny występowania problemu uzależnień w gminie?	69
Rys. 12. Jakie Pana/Pani zdaniem działania winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	69
Rys. 13. Jaki jest Pana/Pani zdaniem poziomu bezrobocia w gminie?	70
Rys. 14. Pan/Pani zdaniem znalezienie nowej pracy w gminie i jej najbliższej okolicy jest?	70
Rys. 15. Jakie według Pana/Pani są główne powody bezrobocia w gminie?	70
Rys. 16. Jakie kroki należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w gminie?	71
Rys. 17. Co Pana/Pani zdaniem decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wyostać się z ubóstwa?	71
Rys. 18. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego?	72
Rys. 19. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi w gminie?	73
Rys. 20. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie?	73
Rys. 21. Jakie problemy Pana/Pani zdaniem najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie?	74
Rys. 22. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy?	75
Rys. 23. Jakie problemy dotyczą najczęściej osoby starsze?	75
Rys. 24. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych, osób starszych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	76
Rys. 25. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie gminy?	76
Rys. 26. Jakie są przyczyny Pana/Pani zdaniem braku poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy?	77
Rys. 27. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie?	77
Rys. 28. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy?	77
Rys. 29. Jakie są według Pana/Pani przyczyny występowania przemocy domowej?	78
Rys. 30. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie?	78
Rys. 31. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?	79
Rys. 32. W jaki sposób działania byłyby najskuteczniejsze w rozwiązywaniu problemu bezdomności i zagrożenia bezdomnością?	79

Rys. 33. Ocena poszczególnych aspektów wpływających na poziom jakości życia mieszkańców gminy Gietrzwałd	80
Rys. 34. Jak ocenia Pan/Pani swoje warunki życia w gminie?	81
Rys. 35. Jak ocenia Pan/Pani zmiany warunków życia w ostatnich 5 latach (2016-2020)?	81
Rys. 36. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych?	81